

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİR KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MOZAİK SANATI: ORTAOKUL

6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ALGISI VE DENEYİMLERİ

REYHAN ÖZTOPRAK

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ESRA YILDIRIM

BARTIN-2025

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**BİR KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MOZAİK SANATI: ORTAOKUL 6.SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN ALGISI VE DENEYİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Reyhan ÖZTOPRAK

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman :

Üye :

Üye :

BARTIN-2025

KABUL VE ONAY

Reyhan ÖZTOPRAK tarafından hazırlanan "BİR KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MOZAİK SANATI: ORTAOKUL 6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ALGISI VE DENEYİMLERİ" başlıklı bu çalışma, 12.06.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Sabri GÖK
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Esra YILDIRIM danışmanlığında hazırlamış olduğum "BİR KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MOZAİK SANATI: ORTAOKUL 6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ALGISI VE DENEYİMLERİ" başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

12.06.2025

Reyhan ÖZTOPRAK

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkışında emeği geçen, katkı sunan ve ilham veren birçok kişinin varlığı bu yolculuğu hem anlamlı hem de mümkün kılmıştır. Sanatın çok katmanlı dünyasında bir yolculuğa çıkarken, bana eşlik eden rehberlerin ve destekçilerin varlığı bu tezin en sağlam yapı taşlarını oluşturmuştur.

Araştırmamın her aşamasında bilgi, birikim ve deneyimlerini büyük bir içtenlikle paylaşan, akademik gelişimime olduğu kadar sanata bakış açımı da değerli katkılar sunan danışman hocam Doç. Dr. Esra YILDIRIM'a en derin şükranlarımı sunarım. Kendisi yalnızca bir akademik rehber değil, aynı zamanda ilham verici bir yol gösterici olmuştur.

Araştırma sürecinde katkılarını esirgemeyen, sorularıma içtenlikle yanıt veren, düşüncelerini açıkça paylaşan ve sanata olan ilgileriyle bu çalışmayı daha da anlamlı kılan kıymetli öğrencilerime yürekten teşekkür ederim. Onların samimi paylaşımları bu çalışmanın ruhunu oluşturmuştur.

Akademik eğitim hayatımda yalnızca akademik anlamda değil, aynı zamanda sanatsal duyarlılığımı ve bakış açımı da şekillendiren saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Ferhunde KÜÇÜKŞEN ÖNER'e ve Dr. Öğr. Üyesi İsmail EYÜPOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Görev yaptığım kurumda araştırmamın gerçekleşmesi için gerekli desteği sağlayan tüm meslektaşlarıma, anlayışları ve katkıları için minnettarım. Bu sürecin her anında yanımda olan, sabırları, sevgileri ve bitmeyen destekleriyle beni güçlü kılan aileme teşekkürü bir borç bilirim. Onların varlığı bu sürecin en büyük motivasyon kaynağı olmuştur. Ayrıca düşünce ve eleştirileriyle çalışmama yön veren, beni yeni bakış açılarıyla besleyen tüm dostlarıma ve burada ismini tek tek anamasam da bu sürece dolaylı ya da doğrudan katkı sunmuş herkese gönülden teşekkür ederim. Bu tez, yalnızca akademik bir çalışmanın ürünü değil, aynı zamanda kişisel bir keşif ve dönüşüm yolculuğunun yansımasıdır. Bu yolculukta yanımda olan herkese içtenlikle minnettarım.

Reyhan ÖZTOPRAK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BİR KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MOZAİK SANATI: 6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ALGISI VE DENEYİMLERİ

Reyhan ÖZTOPRAK

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esra YILDIRIM

Bartın-2025, sayfa: 121

Bu araştırmanın amacı, kültürel mirasın önemli bir unsuru olan mozaik sanatına ilişkin olarak ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin algı ve deneyimlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinin benimsendiği bu çalışma, fenomenoloji desen çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırma sürecinde belirli bir süre boyunca uygulanan mozaik sanat etkinlikleri kapsamında görüşmeler, gözlemler ve öğrencilerin ürettikleri sanatsal çalışmalar yoluyla veri toplanmıştır.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin mozaik sanatını yalnızca teknik becerilerin edinildiği bir etkinlikten ibaret görmediklerini; aynı zamanda kişisel, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen bir süreç olarak değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Öğrenciler; sabır, sorumluluk, odaklanma, stresle başa çıkma, motivasyon ve başarı duygusu gibi çeşitli değerlerin gelişimine katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu sürecin, psikolojik iyilik hâli ve sanatsal farkındalık üzerinde de olumlu etkiler yarattığı gözlemlenmiştir.

Mozaik sanat uygulamaları doğrudan bir değerler eğitimi hedefi taşımamakla birlikte, süreç içerisinde bireysel ve sosyal değerlerin kendiliğinden geliştiği görülmüştür. Araştırma sonuçları, mozaik sanatının hem yaratıcı ifade hem de bütüncül gelişim açısından sanat eğitime çok yönlü katkılar sunabilecek bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, kültürel miras, mozaik sanatı, ortaokul öğrencileri, sanat eğitimi.

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

MOSAIC ART AS A CULTURAL HERITAGE: THE PERCEPTIONS AND EXPERIENCES OF 6TH GRADE MIDDLE SCHOOL STUDENTS

Reyhan ÖZTOPRAK

Bartın University

Graduate School

Department of Fine Arts Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Esra YILDIRIM

Bartın-2025, pp: 121

The aim of this study is to examine the perceptions and experiences of 6th grade middle school students regarding mosaic art, which is an important element of cultural heritage. This research was conducted using qualitative methods within the framework of a phenomenological design. During the research process, data were collected through interviews, observations, and the students' artistic productions, all of which were carried out over a period of time through mosaic art activities.

The findings revealed that the students did not perceive mosaic art merely as an activity for acquiring technical skills; rather, they viewed it as a process that supports personal, emotional, and social development. Participants expressed that the experience contributed to the development of various values such as patience, responsibility, focus, coping with stress, motivation, and a sense of achievement. It was also observed that the process had positive effects on students' psychological well-being and artistic awareness.

Although mosaic art practices do not directly aim to deliver values education, the findings indicate that individual and social values emerge naturally throughout the process. The results of the study suggest that mosaic art can serve as a multifaceted tool in art education,

offering opportunities for creative expression and holistic development.

Keywords: Art education ,cultural heritage, middle school students, mosaic art, values.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	ii
BEYANNAME	iv
ÖN SÖZ	iiiv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	iiix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xv
EKLER DİZİNİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.6. Araştırma Tanımları ve Kısaltmalar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Mozağin Tanımı	8
2.2. Mozaik Kelimesinin Kökeni	9
2.3. Mozağin Tarihçesi.....	10
2.4. Mozağin Tarihi Süreç İçerisinde Kullanıldığı Yerler	12
2.4.1 Geçmişte Mozaik	12
2.4.1.1 Mezopotamya Sanatı ve Mozaiklerin İlk Örnekleri	12
2.4.1.2 Çakıl Taşı Mozaikleri (Helenistik Dönem Öncesi).....	14
2.4.1.3 Helenistik Dönem Mozaikleri	16
2.4.1.4 Roma Dönemi Mozaikleri	18
2.4.1.5 Bizans Dönemi Mozaikleri	19
2.4.2 Günümüz Mozaik Müzeleri	22
2.5. Anadolu’da Bulunan Mozaiklerimiz	23
2.5.1 Zeugma- Gaziantep.....	23

2.5.2 Bergama, Assos (Behramköy), Tarsus	24
2.5.3. Efes (İzmir)	24
2.5.4. Kibyra (Burdur).....	25
2.5.5. Kariye Müzesi- İstanbul	25
2.5.6. Edessa/ Halepli Bahçe Mozaikleri- Urfa	26
2.5.7. Antakya (Hatay) Mozaikleri	27
2.6. Önemli Mozaiklerin Bulunduğu Ülkeler	28
2.6.1 Tunus-Bardo	28
2.6.2 Madaba-Ürdün.....	29
2.6.3 Eriha-Filistin.....	29
2.6.4 Zellij-Fas	30
2.7. Mozaik Uygulamaları	30
2.7.2 Mozaik Çeşitleri	31
2.7.2.1 Taş mozaik	31
2.7.2.2 Mermer Mozaik.....	32
2.7.2.3 Cam Mozaik.....	32
2.7.2.4 Seramik Mozaik	32
2.7.2.5 Kâğıt Mozaik	32
2.7.2.6 Dijital Mozaik.....	33
2.7.3 Mozaik Teknik Özellikleri.....	33
2.7.3.1 Geçmişte Mozaik Yapım Teknikleri	33
2.7.3.2 Gümümüzde Mozaik Yapım Tekniği	35
Gümümüzdeki Mozaik Yapımında Kullanılan Teknikler	36
2.8. Mozaikleri Koruma Yöntemleri ve Restorasyon, Konservasyonları	38
2.9. Mozaik Tekniği Kullanan Çağdaş Sanatçılardan Örnekler	39
2.10. Sanat Eğitimi ve Mozaik Sanatının Önemi.....	46
2.11. İlköğretim Kurumları Görsel Sanatlar Dersinin Özel Amaçları	47
2.12. 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yapısı	49
2.13. İlgili Araştırmalar	49
2.13.1. Yurt İçinde Yapılmış Olan Araştırmalar	49
2.13.2. Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar	51
3. YÖNTEM	54
3.1. Araştırmanın Modeli	54

3.2. Çalışma Grubu ve Örneklem Yöntemi.....	55
3.2.1 Araştırma Ortamı	57
3.3. Veri Toplama Araçları	58
3.3.1. Mozaik Sanatı Bilgi Formu	59
3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu.....	59
3.3.3 Yapılandırılmış Gözlem Formu	61
3.3.4 Video kaydı	61
3.3.5 Doküman İncelemesi.....	62
3.4. Fenomenoloji Araştırması Süreci	62
3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik	68
3.6. Verilerin Analizi.....	68
4. BULGULAR VE YORUM	70
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	70
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	77
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	79
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	83
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	86
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	91
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	91
5.1.1 Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	91
5.1.2 İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	93
5.1.3 Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	94
5.1.4 Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	95
5.1.5 Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	96
5.2. Öneriler	98
5.2.1 Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler	98
5.2.2 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	98
5.2.3 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler	99
KAYNAKLAR.....	100
Şekiller Kaynakları	106
EKLER	109
Ek 1: Araştırma izin yazısı	109
Ek 2: Etik kurul onayı.....	110

EK 3: Veli onam formu	111
EK 4: Mozaik sanatı bilgi formu.....	112
EK 5: Yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu (2 sayfa)	113
EK 6: Yapılandırılmış gözlem formu	115
EK 7: MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programındaki (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Ünite, Konu ve Kazanımları (2 sayfa).....	116
Ek 8: Uzman Görüş Formu (3 Sayfa)	118
ÖZGEÇMİŞ	121

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
2.1: Uruk şehrinde tanrıça İnanna'ya adanan tapınağın sütunlarında bulunan mozaikler, Vorderasiatisches Müzesi, Berlin, Almanya	13
2.2: Pella Müzesi, Yunanistan	14
2.3: Antik Olynthos Kenti, Yunanistan	15
2.4: Yunan Mozaikleri	15
2.5: Falcı kadın mozaïği, Yunanistan	17
2.6: Sokak çalgıcıları mozaïği, Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya	17
2.7: Büyük İskender'in Mozaïği (Pompei), Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya	18
2.8: Kaplan avı sahnesi, İstanbul Mozaik Müzesi, İstanbul	19
2.9: Kariye Müzesi kubbesinde bulunan Hz. İsa mozaïği, İstanbul	21
2.10: Kariye Müzesi kubbesinde bulunan Hz. İsa mozaïğinden detay, İstanbul	21
2.11: Çingene Kızı Mozaïği, Zeugma Mozaik Müzesi, Gaziantep	24
2.12: Aslan mozaïği, Efes Antik Kenti, İzmir	25
2.13: Meryem'in Takdis Edilmesi, Kariye Müzesi, İstanbul	26
2.14: Mevsimler mozaïği detay, Antakya Arkeoloji Müzesi, Hatay	28
2.15: Roma hamamı havuz mozaikleri, Bordo arkeoloji müzesi, Tunus	29
2.16: Zellij, Mağrib mimarisi, Fas	30
2.17: A. Opus Regulatum, B. Opus Tessellatum, C. Opus Vermiculatum, D. Opus Palladianum, E. Opus Sectile, F. Opus Classicum	35
2.18: Direkt (Klasik) mozaik tekniği	36
2.19: File mozaik tekniği	37
2.20: Endirekt mozaik tekniği	38
2.21: Antonio Gaudí, Park Güell (Kamu Parkı), 1900-14, Barselona, İspanya	40
2.22: Diego Rivera, Rüzgarların Evi, Rivera'nın Acapulco'daki sanat köşesi, 1955-1957, Meksika	40
2.23: Raymond İsidore, Evinin duvarları, Fransa	41
2.24: Joan Miró, Barselona sokağındaki Joan Miró mozaïği, 1976	42
2.25: Türkiye'nin 1960 yılında NATO'ya armağan ettiği Bedri Rahmi Eyüboğlu imzalı mozaik	43

2.26: Devrim Erbil, Mozaik	43
2.27: Süha Semerci, Mozaik sanat çalışması	44
2.28: Aysel Ergül, Seccade mozaik.....	45
3.1: Araştırma Yapılan Ortaokulundaki Resim Atölyesi	57
3.2: Öğrencilerin uygulama öncesine ait gönüllü öğrencilerin fotoğrafları	64
3.3: "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" uygulaması sırasında çekilen fotoğraflar	64
3.4: Üçüncü hafta uygulamalarına dair kavramsal bilgilerin öğrencilere aktarımı sırasında çekilen fotoğraflar.....	65
3.5: Öğrencilerin mozaik uygulamaları gerçekleştirdikleri sırada çekilen fotoğraflar	66
3.6: Öğrenciler tarafından tamamlanmış mozaik uygulamalarına ait örnekler	66
3.7: Öğrencilerle gerçekleştirilen bireysel görüşmelere ait fotoğraflar	67

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
3.1: Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı.....	56
4.1: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz	72
4.2: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz	75
4.3: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tarihçesi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz.....	76
4.4: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Gelişimi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz.....	76
4.5: İkinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulama Öncesine Dair Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz	78
4.6: İkinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulama Sonrası Dair Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz	79
4.7: Üçüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamaları Hakkında Düşünceleri Gösteren Bulgulara Ait Analiz	81
4.8: Dördüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarına Dair Duygu Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz	85
4.9: Dördüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarına Dair Zorluk Derecesi Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz	86
4.10: Beşinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarının Sanat Eğitiminde Kullanıma Dair Görüşlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz	88

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek 1. Araştırma izin yazısı	109
Ek 2. Etik kurul onayı	110
EK 3. Veli onam formu	111
EK 4. Mozaik sanatı bilgi formu	112
EK 5. Yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu (2 sayfa)	113
EK 6. Yapılandırılmış gözlem formu	115
EK 7. MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programındaki (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Ünite, Konu ve Kazanımları (2 sayfa)	116
Ek 8. Uzman Görüş Formu (3 Sayfa)	118

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	:Millî Eğitim Bakanlığı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
3D	: üç boyutlu

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırma problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları içeren bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sanat, bireylerin yaşamlarında bilinçli ya da bilinçsiz biçimde yer edinmiş; günlük yaşamın bir parçası hâline gelmiştir. İnsanlar, gündelik yaşantıları boyunca sanatla doğrudan ya da dolaylı olarak sürekli bir etkileşim içerisinde. Sanat, bireylere çevrelerinde olup bitenleri farklı, özgün ve yaratıcı biçimlerde ifade etme olanağı sunan dinamik bir anlatım biçimidir (Hicks, 2004). Dolayısıyla sanat, sadece müzelerde ya da sahnelerde değil; bir şehrin sokaklarında, bir yemeğin sunumunda, bir binanın mimarisinde hatta doğanın kendisinde bile bulunabilir. Örnekleri daha da detaylandırmak gerekirse yaşadığımız şehirlerdeki binalar, köprüler, parklar, bir yaprağın damarlı yapısı, bir kar tanesinin simetrisi, gün batımı renkleri, giydiğimiz kıyafetler, taktığımız aksesuarlar, yemeklerin sunumu veya bir yemeğin hazırlanışındaki estetik, günlük hayatta dinlediğimiz müzikler, şehirdeki ritmik sesler, doğadaki kuş cıvıltıları, okuduğumuz bir şiir veya roman, dans, tiyatro ve hatta insanların jest ve mimikleri bile sanatın ifadesi olabilmektedir. Kısacası, sanat hayatımızın her anında ve her alanında bizimle iç içe olan bir olgudur.

Sanat, okul müfredatlarında yalnızca uygulamalı bir beceri alanı olarak değil, aynı zamanda kültürel bir değer taşıyıcısı olarak da öğretilmesi gereken geniş kapsamlı bir eğitim alanıdır (Kırıçoğlu, 2015). Eğitim ise yalnızca okul ortamıyla sınırlı olmayan; toplumdaki insan etkileşimlerinden, çevreden, aileden, öğretmen ve öğrencilerden ayrı düşünülemeyen temel bir insani ihtiyaçtır (Mercin ve Özsoy, 2003). Bu doğrultuda eğitim, bireyin yaşam boyu süren gelişimini destekleyen dinamik bir süreçken; sanat, bireyin yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak bu sürecin içinde yer almakta ve eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır.

Sanat eğitimi; bireyin duygu, düşünce ve hayal gücünü estetik bir biçimde ifade etmesini sağlayan yaratıcı becerilerini geliştiren bir süreçtir (Eisner, 2003). Görsel sanatlar, müzik, tiyatro ve dans gibi çeşitli disiplinleri kapsayan sanat eğitimi; bireyin sanatsal duyarlılığını

arttırırken eleştirel düşünme, problem çözme ve estetik algı gibi becerilerini de geliştirir (Ayaydın ve Uzun Gedikli, 2024). Bu bağlamda sanat eğitimi; öğrencilerin yaratıcılığını destekleyen, estetik algısını güçlendiren ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren önemli bir alan olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla sanat eğitimi; öğrencilerin kendilerini ve duygularını ifade etmelerine, yaratıcı ve analitik düşünme becerilerini güçlendirmelerine, empati yeteneklerini artırmalarına, problem çözme ve odaklanma becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Ayrıca öğrencilerin farklı kültürleri tanımalarına ve sanata dair estetik bir bakış açısı kazanmalarına yardımcı olur.

Sanat eğitimi yalnızca resim ve müzik gibi geleneksel sanat dallarıyla sınırlı değildir; tiyatro, dans, heykel, dijital sanatlar ve el sanatları gibi çok çeşitli yaratıcı ifade biçimlerini de kapsayan geniş bir alanı içerir (Alakuş ve Mercin, 2023). Bu çeşitlilik, bireylerin sanatı çok yönlü bir şekilde deneyimlemelerine olanak tanımakta ve estetik anlayışlarını zenginleştirmektedir.

Sanat eğitimi, bireylere sadece teknik beceriler kazandırmakla kalmaz; aynı zamanda onların kendilerini ifade etme biçimlerini keşfetmelerine, kültürel değerleri anlamalarına ve sanata karşı bilinçli bir bakış açısı geliştirmelerine katkı sağlar. Bu süreç, bireyin duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimini destekleyen bir öğrenme deneyimidir. Sanat eğitimi, erken çocukluk döneminden itibaren başlayarak yaşam boyu sürebilir ve bireyin hem kişisel hem de toplumsal düzeyde gelişimine katkıda bulunur (Alakuş ve Mercin, 2023).

Buyurgan ve Buyurgan'a (2020) göre ise sanat eğitimi, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde belirleyici faktörlerden biri olarak ifade edilmektedir. Okullarda sanat eğitimi, aslında ahlakla ruhun ve kişiliğin şekillenmesinde eğitimin temeli olarak kullanılabilir. Bu sebeple okullarda sanat eğitiminin çocuğun gelişimine, kültürel birikimine ve çevreyle ilişkilerini güçlendirip pekiştirmesine önemli katkılar sağladığını söylemek mümkündür. Sanat eğitimi, sadece sanatsal yetenekleri olan öğrenciler için değil, tüm öğrenciler için önemlidir. Yaratıcı ve estetik bir bakış açısına sahip bireyler yetiştirmek, toplumun kültürel gelişimine de katkıda bulunur.

Okullarda bir ders olarak yer alan Görsel Sanatlar, öğrenciler açısından son derece önemli bir öğrenme alanı olarak kabul edilmektedir. Bu ders; çok dilli, çok boyutlu ve çok kültürlü yapısıyla öğrencilere geniş bir perspektif kazandırmaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2020). Görsel Sanatlar eğitimi, Howard Gardner'ın çoklu zekâ kuramı doğrultusunda; doğal,

kinestetik, dilsel, görsel-mekânsal, ahlaki, duygusal, müzikal, mantıksal ve matematiksel zekâ türlerine hitap edebilen bir içerik sunar (Ünver, 2002). Bu yönüyle öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına duyarlı yaklaşarak hem bireysel hem de toplumsal uyum açısından güçlü kişiliklerin gelişimini desteklemektedir.

Görsel Sanatlar dersi, yalnızca kişisel becerileri değil; aynı zamanda sosyal, mesleki ve akademik becerileri de kapsayan geniş bir yaşam becerisi alanı sunar. Öğrencilerin duyuşal farkındalıkları, estetik algıları ve ifade yetenekleri bu ders aracılığıyla desteklenir. Bu kapsamda mozaik sanatı, hem tarihi derinliği hem de teknik yapısıyla sanat eğitimi içerisinde özel bir yere sahiptir. Renk, biçim ve ritmin uyumunu temel alan mozaik uygulamaları, öğrencilerin estetik anlayışlarını geliştirmenin yanı sıra sabır, dikkat ve üretkenlik gibi önemli değerleri de pekiştirir (Melo, 2019). Disiplinler arası bir öğrenme alanı sunan mozaik sanatı, sanat tarihinden geometriye, kültürel mirastan bireysel yaratıcılığa kadar birçok alanla ilişkilidir.

Bir toplumun sahip olduğu kültürel ve tarihî miras, yalnızca o topluma değil, dünya kültürüne de değerli katkılar sunar. Bu bağlamda mozaik sanatı, kültürel mirasımızı oluşturan geleneksel sanat dallarından biri olarak korunması ve kuşaklar arası aktarılması gereken önemli bir sanatsal değeri temsil etmektedir. Antik dönemlerden günümüze ulaşan bu sanat biçimi, eğitim yoluyla yaşatılmalı ve bireylerin kültürel farkındalıkları doğrultusunda yeniden anlamlandırılmalıdır.

Mozaik, yapıştırma teknikleriyle uygulanan bir süsleme sanatı olarak tanımlanır. Küçük ve benzer malzemelerin belirli bir düzen içinde yan yana getirilmesiyle oluşturulan bu sanat formu; bir görüntü, dekorasyon ya da desen meydana getirmek amacıyla uygulanır (Dunbabin, 1999). Latince "*musivum opus*" ve Fransızca "*mosaique*" kelimelerinden türeyen mozaik sanatı, antik çağlardan itibaren özellikle Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde dekoratif amaçlarla kullanılmıştır (Üstüner, 2002).

Mozaik çalışmaları, bireyin el becerilerini geliştirirken sabır ve dikkat gerektirmesiyle de bir disiplin kazandırır. Aynı zamanda renk ve kompozisyon bilgisi kazandırarak sanatsal ve estetik algının gelişimine katkıda bulunur (Dong vd., 2021). Bunun yanı sıra mozaik sanatı aracılığıyla sanat tarihine dair bilgi edinmek de mümkün hale gelmektedir. Görsel Sanatlar eğitimi içerisinde mozaik, öğrencilerin hem geleneksel hem de çağdaş teknikleri öğrenerek

özgün çalışmalar üretmelerine olanak tanır. Günümüzde hem bireysel sanatçılar hem de sanat okulları, mozaik sanatını modern yaklaşımlarla yeniden yorumlamaktadır.

Sanat, eğitim ve kültür birbirleriyle iç içe geçmiş olup hepsi birbirini destekleyen bir bütündür. Kültürel mirasımızı geleceğe aktarmak ve bu konuda bilgilendirme yapmak ise okulların önemli bir görevidir (Mercin ve Özsoy, 2003). Okullarda verilen kültürel miras eğitimi, kuşaktan kuşağa aktarılan kalıcılığıyla milli bilincimizi ve kültürümüzü geleceğe taşımada önemli bir rol oynamaktadır. Kültür, sanat ve beceri eğitimi; anlamlılık, okulların benzersizliği ve öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına sağladığı yararlar neticesiyle verilmektedir.

Sanat eğitimi, pratik ve kavramsal (sanat tarihi) yönleriyle birbirini tamamlar (Ayaydın ve Uzun Gedikli, 2024). Ancak günümüzdeki eğitim sistemimizde Görsel Sanatlar dersleri, çoğunlukla kavramsal yönü göz ardı edilerek uygulama ağırlıklı olup eğitim planlarıyla yapılmaktadır. Bu sebeple öğrenciler, her zaman sanat tarihi ve sanat eserleri hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmayabilmektedir.

Görsel Sanatlar öğretmeni olarak derslere katılımım ve yaptığım gözlemler sonucunda, mozaik sanatının müfredatta yalnızca yüzeysel bir şekilde ele alındığı ve teorik kısmının öğrenciler tarafından yeterince anlaşılamadığı tespit edilmiştir. Kültürel miras ve görsel iletişim ve biçimlendirme kazanımları kapsamında yer almasına rağmen, mozaik sanatının tarihsel, kültürel ve sanatsal değeri öğrencilere yeterince aktarılamamaktadır. Teorik bilginin sınırlı kalması, öğrencilerin mozaik sanatının kökenini, estetik değerlerini ve kültürel önemini tam anlamıyla kavramalarını zorlaştırmaktadır. Oysa mozaik sanatı; yalnızca bir uygulama tekniği değil, tarihin farklı dönemlerine ışık tutan, birçok medeniyetin sanat anlayışını ve kültürel mirasını yansıtan önemli bir sanat dalıdır. Bu nedenle konunun daha etkili bir şekilde öğretilmesi için teorik bilginin sınırlı kalması; uygulamalarla desteklenmesi gerekmektedir. Uygulamalı çalışmalar sayesinde öğrenciler, mozaik tekniğini öğrenirken aynı zamanda bu sanatın kültürel bağlamını da derinlemesine kavrayabilir (Kok ve Yang, 2022). Bu eksikliği gidermek ve öğrencilerin mozaik sanatını hem teknik hem de kültürel yönleriyle daha kapsamlı bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Sadece belli başlı uygulamaya dayalı araştırmaların öğrencilerin farkındalıklarını geliştirmede yeterli olmadığı ve onlara gerekli değer ve becerileri kazandırmada yetersiz kaldığı unutulmamalıdır. Bu durum sanat eğitiminde kültürel değerlerimizin öğretilmesi ve sahiplenilmesi açısından da geçerlidir.

Kültürel değerlerimiz ve farklı konular, öğrencilerle tam anlamıyla paylaşılmadığı için bilgi, içerik ve pratik aşamaları yeterli olmamaktadır. Mozaik sanatı hakkında bilgi ve beceri kazandırmak ve hem geleneksel hem de modern sanat anlayışına göre yorumlanarak yapılan uygulamalar, görsel sanatlar derslerinde büyük bir değere sahiptir. Temelde doğadaki malzemeleri kullanarak, çevreden faydalanarak yapılan uygulamalar; öğrencilerin derslere katılımını artıracak, onları motive edecek ve onlara kendilerini ifade etme özgürlüğü tanıyacaktır. Bu süreç, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerini, özgün eserler üretmelerini ve özellikle "kültür, sanat ve beceriler" konusunda gerçek deneyim kazanmalarını sağlayacaktır. Böylece sanat eğitiminde sadece teknik becerilerin kazandırılması değil, aynı zamanda kültürel mirasın öğretilmesi ve öğrenciler tarafından sahiplendirilmesi de mümkün olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çağdaş sanat eğitimi doğrultusunda görsel sanatlar dersinin ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin mozaik sanat algılarını ve deneyimlerini betimleyerek anlatabilmesi, bilinçli olarak görünür hale getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1.Çalışma grubunun mozaik sanatı hakkında bilgi düzeyleri nasıldır?
- 2.Çalışma grubunun mozaik sanat öğretimi öncesinde nasıl deneyimlere sahiptirler?
- 3.Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamaları hakkında düşünceleri nelerdir?
4. Çalışma grubunun mozaik sanat hakkındaki deneyimleri nasıldır?
5. Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarını sanat eğitiminde kullanıma dair görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir toplumun kültürel ve tarihi zenginliklerini bilmesi, dünya kültür mirasına çok değerli bir katkı sağlamakta, tarihi değerlerimizin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında büyük bir öneme sahiptir. Binlerce yıl önce ortaya çıkan ve güzel eserler üretmeye olanak sağlayan mozaik sanatının unutulmaması ve yaşatılması, özellikle öğrencilere bu sanatın öğretilmesi açısından çok önemlidir. Aynı zamanda, doğal taş işleme sanatıyla öğrencilerin sanata olan ilgisini artırmak ve zanaat becerilerini geliştirmek hedeflenmektedir.

Türkiye’de eğitim alanında mozaik sanatıyla ilgili çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Resim ve sanat eğitimi bağlamında mozaik sanatı konusunun ele alınmadığı tespit edilmiştir (MEB, 2018). Bu bağlamda, çalışma özgün bir nitelik taşımaktadır. Mozaik sanatının resim sanatındaki uygulamalarını sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi öğrencilerinin bakış açıları doğrultusunda ele alması bakımından, sanat eğitimi alanına yeni perspektifler kazandırabileceği ve ilgili literatüre özgün bir katkı sunabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Bartın ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulunda eğitim alan 6. sınıf öğrencilerinden 16 gönüllü öğrenci ile sınırlıdır. Bu çalışma; görüşme, gözlem ve belge inceleme gibi veri toplama teknikleriyle toplanan bilgilerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışma aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır.

- Veri toplama araç ve yöntemleri, araştırma amaçlarına uygun bilgileri toplayabilir özelliği göstermektedir.
- Uygulanan görüşme formu kapsamlı ve ölçülebilir özelliktedir.
- Araştırmada bulunan öğrencilerin uygulama süreci hakkında gerçek görüşlerini belirttikleri varsayılmaktadır.

1.6. Araştırma Tanımları ve Kısaltmalar

Mozaik: Cam, emaye, taş, ahşap gibi küçük nesnelerin farklı renk ve çizgilerle düzenlenerek yüzeyler oluşturulduğu bir resim sanatı türüdür (Üstüner, 2002).

Sanat eğitimi: Bireyin duyuşsal algısını, estetik duyarlılığını, yaratıcılığını ve sanatsal becerilerini geliştirmeyi amaçlayan eğitim sürecidir (Eisner, 2003).

Görsel Sanat Eğitimi: Bu eğitim; öğrencilerin gözlemlerini, izlenimlerini, ihtiyaçlarını, duygularını ve tasarımlarını görsellerle ifade etme bilgi, beceri ve yeteneklerinin yanı sıra sanat eserlerini değerlendirmek için gerekli ölçüm ve kavramları kazanmalarını destekleyen eğitimidir (Mercin ve Özsoy, 2003)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığının kısaltmasıdır. Türkiye de eğitim ve öğretimle ilgili tüm faaliyetleri düzenleyen ve yöneten devlet kurumudur. MEB; okulların müfredatını belirler, öğretmenlerin atanması ve eğitimiyle ilgilenir, öğrencilere yönelik çeşitli eğitim politikaları geliştirir ve uygulamaya koyar. Ayrıca eğitimdeki kaliteyi artırmaya yönelik çalışmalar yapar ve eğitim sisteminin gelişmesini sağlamak amacıyla çeşitli reformlar gerçekleştirir (MEB, 2018).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu konu başlığında mozağin tanımına, kelime kökenine, tarihçesine, geçmişte ve günümüzde kullanıldığı alanlara değinilecektir.

2.1. Mozağin Tanımı

Mozaik; cam, emaye, taş, ahşap gibi küçük nesnelerin farklı renk ve çizgilerle düzenlenerek yüzeylerin oluşturulduğu bir resim sanatı türüdür (Üstüner, 2002). Başka bir tanımlamaya göre mozaik, tabiattan toplanan farklı boyut ve renklerdeki taşların küçük parçalara ayrılarak ahşap, cam, yarı kıymetli taşlar, emaye gibi çeşitli materyallerle zenginleştirilip düz bir yüzey üzerinde yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve süsleme tekniğinin adıdır (Ergül, 2017). Mozaği, Fisher (1971) düz bir yüzey üzerine küçük renkli öğelerin yan yana yerleştirilmesiyle oluşturulan resim veya duvar süslemeleri olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, mozaik sanatı; malzeme çeşitliliği, renk uyumu ve düzenleme tekniğiyle hem estetik hem de kültürel bir ifade biçimi olarak dikkat çekmektedir.

Sanatın farklı dalları arasında yer alan mozaik, tarihsel süreç içinde çeşitli teknik ve malzemelerle zenginleşerek günümüze ulaşmış köklü bir ifade biçimidir. Mozaik tekniğinde taş, cam ve mermer dışında malzeme olarak çanak çömlek, tahta parçaları, deniz kabuğu, kemik, doğal malzemeler ve taş ile kâğıt veya bez parçaları da kullanılmıştır (Hasol, 2008). Dolayısıyla mozaik, diğer birçok sanat türünden farklı olarak pahalı bir sanat olmayıp atıkları geri dönüştüren bir sanat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle mozaik, yalnızca malzeme çeşitliliğiyle değil, aynı zamanda teknik uygulama biçimleri ve estetik yaklaşımlarıyla da dikkat çeken, hem işlevsel hem de sanatsal değeri yüksek bir ifade biçimi olarak öne çıkmaktadır.

Mozaik, farklı malzemelerin yan yana getirilerek değişik ve özgün sanatsal çalışmaların yapılabilmesidir. Mozaik taşlarının önce yumuşak sonra sertleşen bir harçta yüzeyleri dışarıya bakacak şekilde ve aynı yükseklikte dizilmesiyle küçük parçaların birbirine uyumu sağlanarak oluşturulan dekoratif yüzeylerin bazılarında tek başına bir anlam ifade etmeyen figüratif tasvirlerle rastlanırken bazılarında ise yalnızca geometrik bezemelere rastlanmaktadır (Üstüner, 2002). Hem figüratif hem de figüratif olmayan ifadeler

arasındaki dikkate değer ortak nokta, bunların dekoratif amaçlı yapılmış olmasıdır. Doğal taş ve sert harçtan üretilen bu yüzeyler, mozaığın renk ve desenlerinden hiçbir şey kaybetmeden binlerce yıl dayanabilmesini sağlamıştır (Üstüner, 2002).

Mozaikler; özellikle kaldırımlar, duvarlar, tonozlar ve tavanlar gibi büyük pürüzsüz yüzeylere uygulanmıştır (Piermattei, 2007). Başlangıçta toprak zeminlerin yalıtılması amacıyla kullanıldığı düşünülen mozaik; giderek farklı hikâyelerin anlatıldığı bitkiler, hayvanlar, insanlar, geometrik şekiller ve sembollere özgü motiflerin tasvir edildiği alana dönüşmüştür (Kılınç ve Özçelik, 2024: 5). Birçok malzemenin denendiği ve kalıcı olması için büyük bir çaba sarf edilen mozaığın sabırla emek verilerek yapıldığı görülmektedir. Aslında bu sanat ile insanların kendilerini ifade etme biçimlerini çeşitlendirdiği, geliştirdiği ve taşlarla bir nevi hikâye anlatma sanatı olarak yaşadıkları alanları çeşitlendirip güzelleştirdiği sonucuna varılabilir.

2.2. Mozaik Kelimesinin Kökeni

Mozaik teriminin kökeni kesin olarak bilinmemekle birlikte, bu sanat biçiminin oluşum süreciyle ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Farklı araştırmacılar, mozaik teriminin etimolojik kökenine dair çeşitli görüşler ortaya koymuştur. Bazı araştırmacılar kelimeyi etimolojik olarak Arapça "*muzauwa*" ile ilişkilendirseler de aslında mozaiklerin Araplar tarafından icat edilmediğini, Bizans'tan ithal edildiğini, Arapça "*fusaifisa*" kelimesinin Yunanca "*psephos*" kelimesinden türediğini açıklamaktadır (Fisher, 1971). Dolayısıyla köken olarak mozaik kelimesinin Arapların buluşu olmadığı, Arapların kelimeyi Bizanslılardan aldığı ifade edilmektedir.

Üstüner'e (2002) göre "mozaik" sözcüğünün İbranice *Maskith* sözcüğünden gelmediği, bunun yerine Yunanca "*Musa*" sözcüğüyle yakından ilişkisinin bulunduğu belirtilmektedir. Musa kelimesi, sadece mozaik kelimesine değil aynı zamanda mitolojide birçok kelimenin kökenine de kaynaklık etmiş olup üstelik çok sayıda kelime türetmiştir. Bu bağlamda, mozaik kelimesinin kökeni yalnızca dilbilimsel bir mesele değil, aynı zamanda kültürel ve mitolojik etkileşimlerin izlerini taşıyan bir olgu olarak da değerlendirilebilir.

Mitolojik anlatımlara göre Zeus ile bellek tanrıçası *Mnemosyneden* doğan dokuz ilham perisine "*Musalar*" adı verilmiş ve bu figürler zamanla şiir, müzik, dans gibi sanat dallarında sanatçılara ilham kaynağı olarak kabul edilmiştir (Cömert, 2010). Musaların, sanatla ilişkili birçok kelimenin kökenine etki ettiği ve mozaik sanatının oluşumuna da ilham verdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, "mozaik" (*mousaicus*), "müze" (*mouseum*) ve "müzik" (*mousic*) gibi sözcüklerin kökeni Musalara dayandırılmaktadır. Latince mozaik eserler *musivum opus*, mozaik taşları *tessera*, mozaik sanatçıları ise *musivarius* olarak adlandırılmıştır (Üstüner, 2002).

Mozaik kelimesinin etimolojik kökeni ve kültürel bağlamı kadar, farklı dillerde benzer biçimlerde kullanılması da bu sanatın evrensel bir değer taşıdığını göstermektedir. Mozaik kelimesi günümüzde de tüm dillerde eş değer anlamlara gelmektedir. Türkçede mozaik olarak adlandırılırken diğer dillerde ise mozaığe *mosaic*, *mosaique*, *mosaico*, *mosaik* gibi farklı adlar verilmektedir (Şahin, 2010). Tüm bunlardan hareketle yazım ve telaffuz benzerliğine dayanarak mozaik kelimesinin ortak bir isme sahip olduğu sonucuna varılabilmektedir.

2.3. Mozaığın Tarihçesi

İnsanlığın taşlarla ilişkisi çok eski zamanlara dayanır. Taş, ilk olarak işlevsel aletlerin yapımında kullanılırken, estetik objeler de insanın duygusal ve görsel ihtiyaçlarına hitap ederek çok sayıda mücevher, heykel, rölyef ve mozaik sanatında kullanılarak zaman içinde birçok sanat formunun gelişmesine katkıda bulunmuştur (Kaplan, 2019). Mozaik sanatı, çok eski dönemlerden modern zamanlara kadar evrilmiş, kullanıldığı döneme, yapım şekline ve kullanılan malzemelere bağlı olarak geniş bir kullanım alanı bulmuştur (Başbüyük vd., 2018). Bu yönüyle mozaik, hem tarihsel süreçteki estetik anlayışın bir yansıması hem de farklı dönemlerin kültürel ve teknik özelliklerini yansıtan önemli bir sanat dalı olarak değerlendirilmektedir.

Kaplan'a (2019) göre mozaik sanatı, insanlığın ilk resim, çizim ve bezeme uygulamalarından biri olan ve zaman içinde kullandığı malzeme, teknik ve ifade biçimlerinde sürekli bir evrim geçirmiştir. Her dönem, kendi tarihsel bağlamında, sanatsal yöntemlerini ve araçlarını geliştirerek bu sanatı şekillendirmiştir. Ayrıca kültürel etkileşimler, çevresel faktörler ve sosyal yaşam değişiklikleri, mozaik sanatının gelişimi

üzerinde etkili olmuş, teknik özelliklerini ve kullanılan malzemeleri etkilemiştir. Bu dinamik süreç, mozaik sanatının hem zaman içinde nasıl evirildiğini hem de farklı kültürel ve toplumsal koşullara nasıl uyum sağladığını gözler önüne sermektedir.

Mozaik sanatının gelişim sürecini doğru bir şekilde anlamak için kazılar ve bilimsel araştırmalar gerekmektedir. Bazı araştırmacılar (Robinson, Levi, Salzmann) mozaik sanatının ilk örneklerinin Girit'te, Yunan kültürüne ait çakıl taşlarıyla yapıldığını savunurken, diğerleri (Fernandez, Fisher, Lavagne) Anadolu ve Suriye'deki çakıl döşemelerini göz ardı edilemeyecek örnekler olarak kabul etmektedir (Güvenir, 2008). Böylece mozaik sanatının doğuda ve batıda birbirinden bağımsız olarak geliştiği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu farklı görüşler, mozaik sanatının kökenine dair birden fazla bakış açısının olduğunu ve sanatın, coğrafi olarak farklı bölgelerde bağımsız bir şekilde gelişmiş olabileceğini göstermektedir.

Mozaik sanatının en eski örneklerinden biri, M.Ö. 7250-6750 yılları arasında Diyarbakır'ın Ergani ilçesi yakınlarındaki Çayönü Tepelerinde keşfedilen Neolitik dönem mozaikleridir. Bu mozaikler, evlerin tabanlarında rastgele taşlar yerleştirilerek yapılmış döşemelerdir ve estetik kaygıdan ziyade, toprak zeminleri kaplama amacı taşımaktadır (Braidwood vd., 1983). Bu erken örnek, mozaik sanatının estetik amaçlarla kullanılmaya başlamadan önce, işlevsel bir gereklilik olarak ilk biçimlerini aldığını göstermektedir.

Bilinen ve genel olarak kabul gören en eski mozaik örneği ise Anadolu'da, Mezopotamya'nın Sümer şehirlerinde Uruk-Warka ve El-Ubaid (Ur) şehirlerinde bulunmuştur. Bu örnekler, M.Ö. 4000-3000 yıllarına kadar gitmektedir (Fisher, 1971; Dunbabin, 1999). Sümerler, Uruk kentindeki Warka Tapınağının duvarlarını, pişmiş topraktan yapılmış, geometrik desenler oluşturan çivilerle süslemişlerdir (Kınay, 1993). Geleneksel mozaik tekniğinden farklı olsa da bu bezemeler, mozaik sanatının ilk örneklerini andırır. Bu erken dönem örnekleri, mozaik sanatının gelişim sürecindeki önemli adımları ve teknik yenilikleri işaret etmekte olup, daha sonraki dönemlerdeki mozaik uygulamaları için temel bir zemin oluşturmıştır. Sümer şehirlerinde daha sonra mozaikler, tapınaklar, sütunlar ve duvarlar için dekoratif amaçlarla kullanılmış, aynı zamanda küçük el sanatlarında, takılarda ve ev eşyalarında da mozaik süslemelere rastlanmıştır (Güvenir, 2008: 34-35). Bu kullanım, mozaik sanatının sadece büyük yapılarla sınırlı kalmayıp, günlük yaşamda da estetik bir öğe olarak yer bulduğunu ve

zaman içinde farklı alanlarda geniş bir yelpazeye yayıldığını göstermektedir.

Üstüner'in (2002) bulgularına göre, Sümerlerle başlayan mozaik sanatı, Mısır, Girit, Frig, Urartu, Yunan ve Anadolu uygarlıklarında gelişerek Roma İmparatorluğuna kadar ulaşmıştır. Roma İmparatorluğunun çöküşüyle birlikte mozaik sanatı, İran ve Bizans'ta da gelişmiş, ancak Bizans mozaik sanatı, Yunan etkilerini en açık şekilde yansıtmaktadır. Bu etkiler Bizans döneminde gelişerek Rönesans'a kadar devam etmiştir. Bu geniş coğrafyada farklı medeniyetler tarafından benzer biçimlerde kullanılan mozaik sanatı, her dönemin kültürel ve sanatsal özelliklerini yansıtarak, tarihsel bir miras olarak günümüze ulaşmıştır.

19.yüzyılda Yunanlılar İtalyanları, İtalyanlar ise Rusları eğitmeye başlamış ve sanat okullarında mozaik dersleri verilerek, mozaik teknikleri Avrupa'ya yayılmış ve 20. yüzyılda Fransa'da kurulan bir atölyede mozaik çalışmaları yapılmaya başlanılarak modern sanat alanına dâhil edilmiştir (Fisher, 1971: 10). Bugün, mozaik sanatı hala modern sanat çalışmalarında yer almakta ve kullanılmaktadır. Bu gelişmeler, mozaik sanatının tarihsel süreç içinde evrilerek hem geleneksel hem de modern sanat alanlarında önem kazandığını ve günümüzde hala etkisini sürdürdüğünü göstermektedir.

2.4. Mozaığın Tarihi Süreç İçerisinde Kullanıldığı Yerler

Mozaiklerin kullanıldığı alanlar, tarihsel süreç içerisinde değişim ve dönüşüm göstermiştir. Bu bölümde, mozaik sanatının geçmişte hangi alanlarda kullanıldığı ve günümüzde nasıl bir kullanım alanına sahip olduğu üzerine bilgi verilecektir.

2.4.1 Geçmişte Mozaik

Mozaik sanatının tarihsel gelişimi; Mezopotamya sanatıyla başlayarak çakıl taşı mozaikleri (Helenistik dönem öncesi), Helenistik dönem mozaikleri, Roma dönemi mozaikleri ve Bizans dönemi mozaikleri şeklinde evreler hâlinde ilerlemiştir.

2.4.1.1 Mezopotamya Sanatı ve Mozaiklerin İlk Örnekleri

Mozaik sanatının bilinen en eski örnekleri, Mezopotamya'nın Sümer şehirlerinden Uruk (Warka) ve El-Ubaid (Ur) bölgelerinde ortaya çıkmıştır. Bu örnekler, M.Ö. 4000-3000

yıllarına kadar uzanmaktadır (Fisher, 1971; Dunbabin, 1999). Sümerler, özellikle Uruk kentinde yer alan Warka Tapınağı'nın duvarlarını, pişmiş topraktan yapılmış ve geometrik düzenlemelerle yerleştirilmiş çivilerle süslemişlerdir (Kınay, 1993). Her ne kadar bu süslemeler, çağdaş anlamda mozaik tekniğiyle birebir örtüşmese de, yüzey dekorasyonu ve estetik amaç taşıması bakımından mozaik sanatının erken örnekleri olarak kabul edilmektedir (Üstüner, 2002). Bu uygulamalar yalnızca dini yapılarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda sütunlar, duvarlar, küçük el sanatları, takılar ve ev eşyalarında da benzer tekniklerin kullanıldığı görülmüştür (Güvenir, 2008: 34-35).

Mezopotamya mozaiklerinde kullanılan sanat malzemesi, siyah, kırmızı ve beyaz pişmiş topraklardan yapılmış silindirik şekillerle, çiviye andıran ve aşağı yukarı madeni para boyutlarına sahip öğelerden oluşmaktadır. Bu parçalar, sütunlar üzerine geometrik desenler oluşturacak şekilde dizilmiş ve harçla yüzeye yapıştırılmıştır (Öztürk Bütow, 2020). Şekil 2.1'de Mezopotamya'da Uruk (Warka) Tapınağı'nda kullanılan, pişmiş toprak çivilerle oluşturulmuş geometrik desenli mozaik sütun örnekleri gösterilmektedir. Bu tip mozaiklerin kullanılması, iklim ve toprak özelliklerinin yerleşik kültür üzerindeki etkisini açıkça yansıtmaktadır. Zamanla mozaik gelişerek pişmiş topraktan yapılan mozaik malzemesi çeşitlenmiş ve renkli ile yarı değerli taşlar (lapis lazuli, sedef vb.), ahşap ve metal gibi malzemelerle kakma tekniğiyle küçük sanat eserlerinin üzerlerini de süslemişlerdir (Üstüner, 2002).

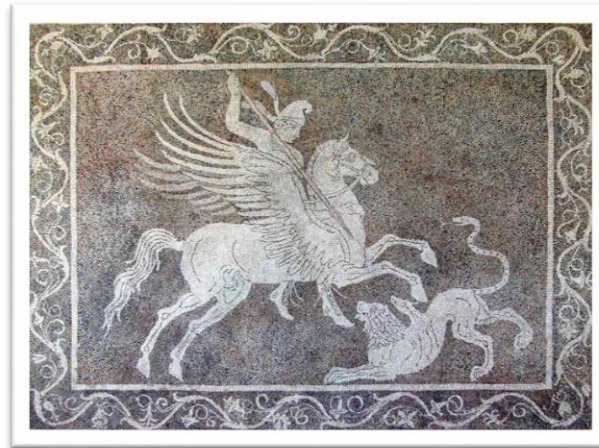

Şekil 2.1: Uruk şehrinde tanrıça İnanna'ya adanan tapınağın sütunlarında bulunan mozaikler, Vorderasiatisches Müzesi, Berlin, Almanya

Bu dönemde mozaik uygulamalarının temel işlevi, yapıların estetik değerini artırmanın yanı sıra zemin ve duvarların dayanıklılığını güçlendirmek olmuştur. Estetik kaygıların zamanla öne çıkmaya başlaması ise mozaik sanatının daha sonra geçireceği evrim için zemin hazırlamıştır.

2.4.1.2 Çakıl Taşı Mozaikleri (Helenistik Dönem Öncesi)

Mozaikçilerin, malzeme olarak çakıl taşlarıyla yaptıkları süslemeleri kapsayan dönem "çakıl taşı mozaikleri" olarak adlandırılmaktadır. Çakıl taşı mozaikleri, deniz veya nehir kıyılarından alınan küçük çakıl taşlarının yerleştirilerek yapılan zemin döşeme çalışmalarını ifade eder (Ödekan, 1997). Yer döşemelerinin öncüsü olan çakıl taşı mozaikleri, genellikle yapıların andron odaları (misafir odaları) ve avluların yer döşemelerinde kullanılmıştır (Ergül, 2017). Bu yer döşemelerinde, merkezde daire motifli, geometrik bordürlü ve kare bir mekân çerçeveleyerek, zemine sürülen harç tabakasına çakıl taşları batırılarak dizilmektedir (Üstüner, 2002). Harç sıvası, çimento asıllı ve toz haline getirilmiş kırmızı kiremit ile karıştırılarak yapılır ve genellikle siyah ve beyaz çakıl taşları 5-6 cm büyüklüğündedir (Ergül, 2017). Bu teknikle yapılan mozaiklerin günümüze kadar gelen en eski Yunan mozaiklerinden ilk örnekleri Olynthus-Yunanistan da bulunmuştur (Üstüner, 2002). Şekil 2.2’de Olynthus’ta bulunan ve Helenistik dönem öncesine ait olduğu düşünülen "*Bellerophon*" mozaïği, Orta Asya kökenli hayvan mücadeleleri sahnelenmiş olup, erken mitolojik betimlemelerin mozaik sanatı üzerindeki etkisini yansıtmaktadır (Ergül, 2017).

Şekil 2.2: Pella Müzesi, Yunanistan

Şekil 2.3: Antik Olynthos Kenti, Yunanistan

YUNAN MOZAIKLERİ

Antik Yunan mozaikleri başlangıçta yuvarek çakıl taşlarından, daha sonra ise daha fazla renk ve düz

2.4.1.3 Helenistik Dönem Mozaikleri

Helenistik dönem, mozaik sanatında önemli teknik ve estetik dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. M.Ö. 3. yüzyıldan itibaren, çakıl taşı döşeme geleneğinin yerini kesme taş (*tessera*) tekniği almış ve bu gelişme mozaik sanatına yeni bir boyut kazandırmıştır (Ergül, 2017). Bu dönemde mozaiklerde renk, doku ve malzeme çeşitliliği artmış; taşlar desenlerine göre kesilip dizilerek detaylı ve gerçekçi kompozisyonlar oluşturulmuştur (Üstüner, 2002). Böylece resim sanatının unsurları mozaik yüzeylere yansıtılmış, derinlik, hareketlilik, ışık ve gölge etkileri ile görsel anlatım zenginleşmiştir. Ayrıca bu süreçte taşların yanı sıra küp biçimli cam *tessera*'larda kullanılmaya başlanmıştır (Güvenir, 2008).

Mozaikler, dönemin mimari yapılarında özellikle yer döşemelerinde yaygın olarak kullanılmıştır. Misafir odaları (andronlar), avlular, salonlar, kapı girişleri, tapınaklar, tiyatrolar ve kamusal alanlar mozaik süslemeleriyle bezenmiştir (Ergül, 2017). Helenistik dönemin mozaikleri, önceki dönem örneklerinden teknik ve sanatsal açıdan ayrılmakta; merkezde figüratif bir sahne etrafında geometrik desenlerin yer aldığı kompozisyonlar dikkat çekmektedir. Bu eserlerde sıklıkla *opus vermiculatum* tekniği uygulanmış, bu teknikle minik küp taşlarla yüksek detaylı ve çok renkli betimlemeler elde edilmiştir (Üstüner, 2002). Dönemin öne çıkan mozaik örnekleri arasında; Sicilya'daki Morgantina mozaikleri (bu teknikle yapılmış ilk örneklerden kabul edilir), Misuvim mozaikleri, Delos Adası'nda bulunan Dionysos Evi, Delfinler Evi ve Maskeler Evi mozaikleri; İtalya'daki İssos Savaşı mozaïği ve Anadolu'da Assos, Gordion, Teos, Erythrai, Tarsus ile Bergama'da ortaya çıkarılan mozaikler yer almaktadır (Üstüner, 2002: 22-84). Helenistik döneme ait bazı önemli mozaik örnekleri aşağıdaki şekil 2.5, 2.6 ve 2.7'de gösterilmektedir.

Şekil 2.5: Falcı kadın mozaïği, Yunanistan

Şekil 2.6: Sokak çalgıcıları mozaïği, Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya

Şekil 2.7: Büyük İskender'in Mozaïği (Pompei), Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya

2.4.1.4 Roma Dönemi Mozaikleri

Roma Dönemi, mozaik sanatının hem teknik hem de estetik anlamda zirveye ulaştığı dönemlerden biridir. Çakıl Taş ve Helenistik dönemlerde mimari teknikler ve sanatsal uygulamalar bakımından daha realist bir üslupla gelişmeye başlayan mozaik sanatı, Roma İmparatorluğu devrinde zirveye ulaşarak Kuzey Afrika, Anadolu, Yunanistan, Suriye ve İtalya'da popüler bir sanat haline gelmiş ve dekoratif bir unsur olarak kullanılmıştır (Üstüner, 2002). Bu dönemde mozaikler yalnızca zemin süslemesi olmaktan çıkmış, duvarlarda, tavanlarda ve hatta mobilya yüzeylerinde bile yer alarak mimari dekorasyonun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Dunbabin, 1999).

Roma döneminde üretilen mozaikler temadan daha çok malzeme türü, renk ve ayrıntılarla imparatorluğun kudretini ve saygınlığını ifade etmeleriyle ön plana çıkmıştır (Üstüner, 2002). Roma'da mozaikler, hayatın gerçek bir betimlemesi ve ispatı niteliğindedir (Doğan ve İkibudak, 2023: 27). Konularını çoğunu günlük hayattan alarak zenginliği ve statüyü yansıtmışlardır. Mozaik sanatı pahalı olmasına rağmen, mekânları güzelleştirmek, zenginlik ve statü göstermek amacıyla tercih edilmiş; bu da sanatın gelişmesine, yayılmasına ve yeni tasarımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. (Ergül, 2017). Bundan dolayı kiliseler, dini ve kültürel mimari yapılarıyla hükümet binalarının yanı sıra varlıklı

kişilerin ve aristokratların binalarında mozaikler kullanılmış ve binaların antrelerini ve ön bahçesini, çoğunlukla yemek salonlarını, dehlizleri ve ayrıca bazı havuz tabanlarını mozaikler ile bezemişlerdir (Üstüner, 2002).

Roma dönemindeki mozaikler stilize bitki desenleri, av, savaş ve doğa tasvirleri, mitolojik hikâyelerde tasviri yapılan figürler, destansı temalar, tanrıların, zenginlerin ve aristokratların öykülerini anlatan temalar ile süslemişlerdir (Avcı, 2015: 112). Roma dönemine ait mozaik aşağıda Şekil 2.8’de verilmiştir.

Şekil 2.8: Kaplan avı sahnesi, İstanbul Mozaik Müzesi, İstanbul

2.4.1.5 Bizans Dönemi Mozaikleri

Roma Dönemi, mozaik sanatının hem teknik hem de estetik anlamda zirveye ulaştığı dönemlerden biridir. Bu dönemde mozaikler yalnızca zemin süslemesi olmaktan çıkmış, duvarlarda, tavanlarda ve hatta mobilya yüzeylerinde bile yer alarak mimari dekorasyonun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Dunbabin, 1999). M.S. 1. yüzyıldan itibaren gelişen bu sanatta, zengin renk paleti, figüratif kompozisyonlar, mitolojik ve günlük yaşamdan sahnelerle bezeli mozaikler dikkat çekmektedir (Kınay, 1993).

Roma mozaiklerinde en sık kullanılan tekniklerden biri olan *opus tessellatum*, genellikle büyük zemin alanlarında tercih edilmiştir. Bu teknikte, düzgün biçimde kesilmiş küçük taş, cam veya seramik küpler (*tesserae*) harç üzerine dizilerek kompozisyonlar oluşturulmuştur (Üstüner, 2002). Ayrıca, daha detaylı ve ince işçilik gerektiren *opus vermiculatum* tekniği ise özellikle pano biçimindeki duvar mozaiklerinde kullanılmış, bu teknik sayesinde mozaiklerde ışık, gölge ve perspektif etkileri daha belirgin hale gelmiştir (Ergül, 2017).

Roma mozaikleri yalnızca süsleme amacı taşımamış; aynı zamanda toplumsal, dinsel ve kültürel mesajlar içeren bir anlatım aracı olmuştur (Yıldız, 2017: 3-16). Mozaikler aracılığıyla Roma toplumu, Tanrı ve tanrıçalar, av sahneleri, gladyatör dövüşleri, balıkçılık, bahçe ve doğa manzaraları gibi temaları işlemiştir (Fisher, 1971). Ayrıca mozaikler, bulundukları mekânın işlevine göre farklı anlamlar da taşımaktaydı. Örneğin, bir yemek odasında betimlenen bereket ve ziyafet sahneleri, sosyal yaşamın temsili olarak yorumlanmıştır (Ergül, 2017).

Roma mozaiklerinin örnekleri, başta İtalya olmak üzere tüm Roma İmparatorluğu coğrafyasına yayılmıştır. Tunus'ta yer alan ve zengin mozaik koleksiyonlarıyla dikkat çeken Bardo Müzesi; Almanya'daki Trier Mozaikleri; İtalya'da Pompei, Herculaneum ve Ostia Antica gibi antik kentlerdeki mozaikler; Türkiye'de ise Zeugma, Efes, Perge, Antakya, Sardes, Aphrodisias ve Milet gibi yerlerde bulunan mozaikler dönemin görkemli örneklerindendir (Üstüner, 2002: 104-135; Güvenir, 2008).

Bu dönemde mozaik sanatı hem halka açık yapılarda hem de özel konutlarda yer almış ve toplumsal statünün bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Zengin villalarda yer alan mozaikler, sahiplerinin kültürel düzeyini, ekonomik gücünü ve estetik anlayışını da yansıtmaktadır (Kaplan, 2019). Bu bağlamda, Roma Dönemi mozaikleri yalnızca sanatsal becerinin değil, aynı zamanda dönemin toplumsal yapısının, inanç sistemlerinin ve günlük yaşam anlayışının da görsel bir yansıması olarak değerlendirilebilmektedir. Şekil 2.9 ve Şekil 2.10'da Bizans mozaik örnekleri verilmiştir.

Şekil 2.9: Kariye Müzesi kubbesinde bulunan Hz. İsa mozaïği, İstanbul

Şekil 2.10: Kariye Müzesi kubbesinde bulunan Hz. İsa mozaïğinden detay, İstanbul

Bin yıldan aşkın süren Bizans mozaik sanatı teknik, konu, işçilik olarak mozaïğin en tepe gelişim sürecini yaşadığı ve dönemin görkemini, ihtişamını, zarafetini mozaiklere çok güzel yansıtmışlardır. Lakin Bizans'ın yıkılmasıyla 15. ve 19. yüzyılın başına kadar mozaik sanatı geleneği etkisini kaybederek onun yerine resim sanatı boyalar, fırçalar etkisini sürdürmüştür (Anon, 2015). İslam sanatında ise mozaik mermer mozaiklerin yanı sıra ahşap ve çini mozaik teknikleri olarak şekillenmiştir (Ergül, 2017).

2.4.2 Günümüz Mozaik Müzeleri

Mozaik sanatı, tarihsel gelişimi içerisinde farklı teknik ve malzemelerle evrilmiş olup, günümüzde hem geleneksel hem de çağdaş sanat pratikleri içerisinde yer almaya devam etmektedir. Modern dönemde mozaik sanatçıları, klasik yöntemlere bağlı kalmakla birlikte, çağdaş sanatın ifade biçimlerinden etkilenecek yeni teknik ve malzemeleri üretim süreçlerine dâhil etmektedir (Ergül, 2017). Cam, seramik, taş, metal gibi geleneksel malzemelerin yanı sıra, geri dönüştürülmüş nesnelerin de mozaik uygulamalarında kullanılması, bu sanat dalına ekolojik ve deneysel bir boyut kazandırmıştır (Güvenir, 2008).

Günümüzde mozaik sanatı yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel kimliğin kamusal alanlarda yansıtılması amacıyla da değerlendirilmektedir. Özellikle metro istasyonları, hastaneler, okullar ve parklar gibi kamusal mekânlarda gerçekleştirilen mozaik uygulamaları, mekânlara sanatsal bir kimlik kazandırmakta ve kullanıcılar üzerinde estetik bir deneyim oluşturmaktadır (Ergül, 2017). Ayrıca mozaik sanatı, sanat terapisi alanında bireylerin yaratıcılık ve ifade becerilerini geliştirmeye yönelik bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Malchiodi, 2012).

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda bilgisayar destekli tasarım (CAD) programlarının sanat üretim süreçlerine entegre edilmesi, mozaik sanatı alanında da yeni tasarım ve üretim olanakları yaratmıştır (Bramantyo, 2021). Ancak buna rağmen, el yapımı mozaiklerin taşıdığı özgünlük ve bireysel izler, geleneksel mozaik sanatının çağdaş dünyada önemli bir değer olarak korunmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, mozaik sanatı günümüzde hem bir kültürel mirasın aktarımı hem de çağdaş sanatın dinamik bir ifade biçimi olarak önemini sürdürmektedir.

Türkiye’de mozaik sanatı, zengin mozaik mirasıyla dikkat çeken bir ülkedir. Özellikle Gaziantep’teki Zeugma Mozaik Müzesi, antik mozaik eserleriyle dünya çapında tanınmaktadır ve bu mirasın günümüzde de yaşatılması için çeşitli projeler ve etkinlikler düzenlenmektedir (Önal, 2013). Örneğin, Ahi Evran Üniversitesi Kaman Meslek Yüksekokulu’nda kurulan mozaik kulübü, öğrencilerin bu sanatı öğrenmeleri ve gelecek nesillere aktarmaları amacıyla çalışmalar yapmaktadır (Başbüyük vd., 2018).

Sonuç olarak, mozaik sanatı, geçmişten gelen zengin mirasını modern dünyada da sürdürmekte ve farklı alanlarda kendine yer bulmaktadır. Hem estetik değeri hem de kültürel önemi nedeniyle, mozaik sanatı günümüzde de ilgi görmeye devam etmektedir.

Günümüzde mozaik, mimaride, nesnelerde, parklarda, plazalarda, açık hava alanlarında, iç ve dış mekânlarda dayanıklı ve süsleyici bir kullanım olarak öne çıkmaktadır. Uzun bir geçmişi, yoğun kültürü ve pek çok özelliği sayesinde günümüze kadar gelen muhteşem bir sanat alanıdır.

2.5. Anadolu’da Bulunan Mozaiklerimiz

Anadolu toprakları zengin bir geçmişiyle, medeniyetlerin doğmasına ve Doğu ile Batı arasında köprü kurulmasını sağlayan bir coğrafyada bulunmaktadır. Anadolu’da geçmişten günümüze kadar gelen birçok mozaik örnekleri vardır. Bu konu başlığında Anadolu’daki önemli mozaikler hakkında bilgiler içermektedir.

2.5.1 Zeugma- Gaziantep

Gaziantep’in Nizip ilçesi sınırları içerisinde yer alan Zeugma, Türkiye’nin önde gelen mozaik kentlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Antik dönemde Roma İmparatorluğu’nun saygın şehirleri arasında yer alan Zeugma, özellikle "Çingene Kızı" mozaïği ile dünya çapında tanınmıştır (Önal, 2013). Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkarılan mozaikler, Zeugma’nın dünya mozaik sanatında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Zeugma’da günümüze ulaşan önemli mozaikler arasında; Çingene Kızı Mozaïği, Dionysos ve Ariadne’nin Karşılaşması Mozaïği, Akharatos ve Euphrosyne Mozaïği, Dionysos ve Ariadne Mozaïği, Mousalar Mozaïği, Arete-Paideia-Sophia Mozaïği, Euphrates-Nehir Tanrıları Mozaïği, Tanrıça Gaia Mozaïği, Akhilleus’un Skyros Adası’ndaki Serüveni Mozaïği ve Dionysos’un Hindistan Dönüşü Mozaïği bulunmaktadır (Uysal ve Bulgan, 2016).

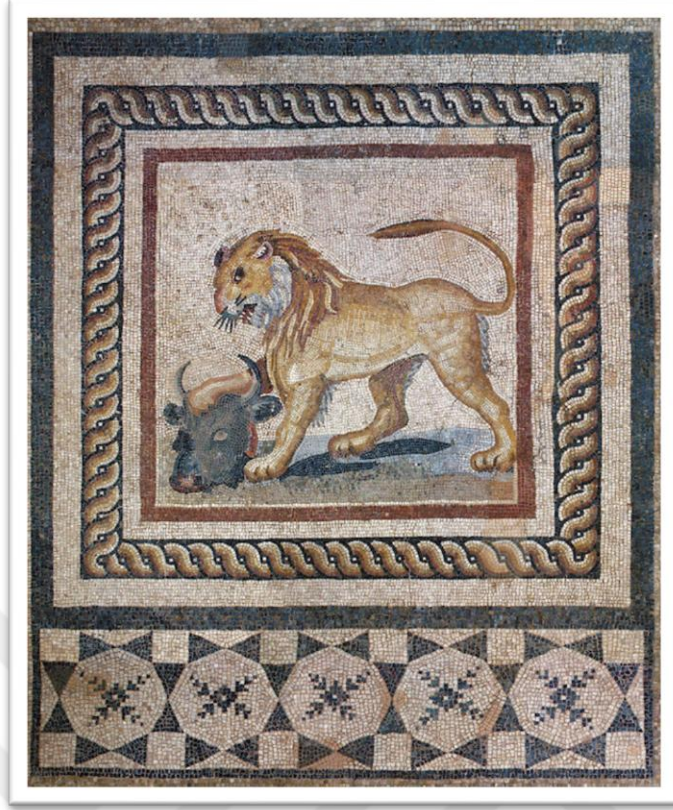
Şekil 2.11: Çingene Kızı Mozaïği, Zeugma Mozaik Müzesi, Gaziantep

2.5.2 Bergama, Assos (Behramköy), Tarsus

Helenistik Dönemi kapsayan ve Anadolu mozaikleri hakkında önemli bilgiler sunan yerleşim alanları arasında Bergama, Assos (Behramköy) ve Tarsus öne çıkmaktadır. Bu yerleşimlerde ortaya çıkarılan mozaikler, dönemin sanatsal anlayışını ve teknik becerisini yansıtmaktadır. Gordion mozaikleri, Assos mozaikleri, Teos mozaïği, Erythrai mozaïği, Tarsus mozaïği ve Bergama mozaïği, Anadolu'da Helenistik Dönem mozaik sanatının önemli örnekleri arasında yer almaktadır (Üstüner, 2002).

2.5.3. Efes (İzmir)

Roma Döneminde doğu ile batı arasında bir geçiş kapısı konumunda bulunan Efes, bu özelliği sayesinde dönemin en önemli siyasi ve ticari merkezlerinden biri haline gelmiştir. Kentte ortaya çıkarılan eserlerin çoğunda Helenistik Dönemin sanatsal özellikleri izlenmekle birlikte, Roma Dönemi'ne özgü tipik üslup özellikleri de belirgin şekilde görülmektedir. Efes'te bulunan Artemis Tapınağı, ibadethaneler, caddeler ve çeşitli yapılar göz alıcı mozaiklerle süslenmiş olup, bu eserler dönemin estetik anlayışını yansıtmaktadır (Ergül, 2017).

Şekil 2.12: Aslan mozaïği, Efes Antik Kenti, İzmir

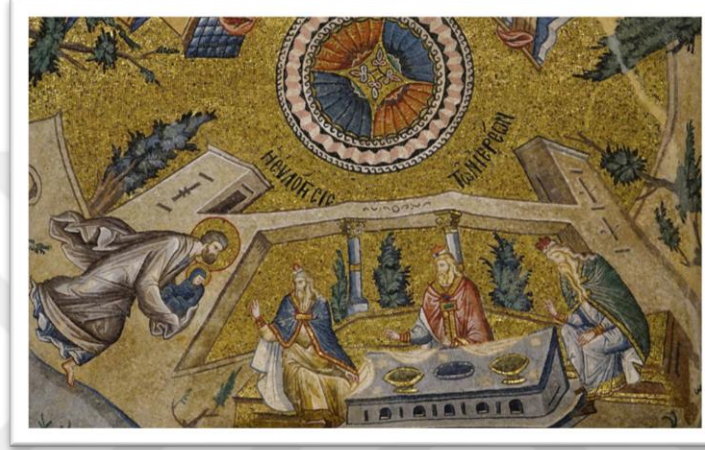
2.5.4. Kibyra (Burdur)

Kibyra Antik Kenti ise, "*opus sectile*" tekniğı ile oluşturulan Medusa Mozaïği sayesinde, teknik açıdan Anadolu mozaik sanatı içerisinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Yılan saçlı Medusa figürü, mermer levhalarla büyük bir ustalıkla işlenmiş olup, hem estetik hem de simgesel anlam bakımından önemli bir sanat eseri olarak değerlendirilmektedir (URL-1, 2024).

2.5.5. Kariye Müzesi- İstanbul

Bizans Döneminde kilise olarak kullanılan Kariye Müzesi, sahip olduğu mozaik ve fresk süslemeleri ile yalnızca sanatsal açıdan değil, aynı zamanda Hristiyanlık tarihi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Yapı içerisinde yer alan mozaikler ve freskler, olağanüstü teknik ustalıklarının yanı sıra, erken dönem Hristiyan ikonografisi hakkında da değerli bilgiler sunmaktadır (Ergül, 2017).

Kariye Müzesi'nde Hristiyanlığın etkisiyle yoğun olarak Meryem ve İsa tasvirlerinin işlendiği mozaik süslemeler ön plana çıkmaktadır. Bu süslemeler arasında; Meryem'in Ölümü (Koimesis), Hodegetria (Yol Gösterici) Meryem, Pantokrator İsa, Kurucunun İthaf Mozaïği, Havari Aziz Petros'un ve Havari Aziz Pavlos'un mozaik tasvirleri ile İsa'nın Ataları sahneleri gibi kompozisyonlar bulunmaktadır. Ayrıca Meryem'in Melek Tarafından Doyurulması ve Valinin Önünde Vergi İçin Yapılan Nüfus Sayımı gibi temalar da detaylı bir şekilde mozaiklerde işlenmiştir (URL-2, 2024).

Şekil 2.13: Meryem'in Takdis Edilmesi, Kariye Müzesi, İstanbul

2.5.6. Edessa/ Halepli Bahçe Mozaikleri- Urfa

İpek Yolu üzerinde stratejik bir konumda yer alan Edessa (günümüzde Şanlıurfa), Balıklı Göl'ün kuzeyinde konumlanan önemli bir mozaik merkezi olarak öne çıkmaktadır. Edessa mozaik sanatı, yakın çevrede bulunan Zeugma, Samsat, Göbekli Tepe ve Nevali Çori gibi merkezlerden etkilenmiş; bu etkileşim sonucunda eserlerde Doğu ile Batı kültürlerinin bütünleşmiş izleri görülmüştür (Dervişoğlu vd., 2011).

Roma Dönemi'ne tarihlenen ve Edessa'da bulunan önemli mozaik örnekleri arasında Orpheus Mozaïği, Ktisis Mozaïği ve Akhilleus'un Hayatı Mozaïği yer almaktadır. Bu eserler, hem ikonografik zenginlikleri hem de sanatsal üslupları ile bölgenin kültürel çeşitliliğini ve sanatsal gelişimini yansıtan niteliktedir (Dervişoğlu vd., 2011). Bu yerleşimlerde üretilen mozaikler, sadece sanatsal ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda dönemin sosyal yaşamı, dini inançları ve estetik anlayışını belgeleyen kültürel miras unsurları olarak da önem taşımaktadır. Anadolu'daki mozaik merkezleri, yerel sanat

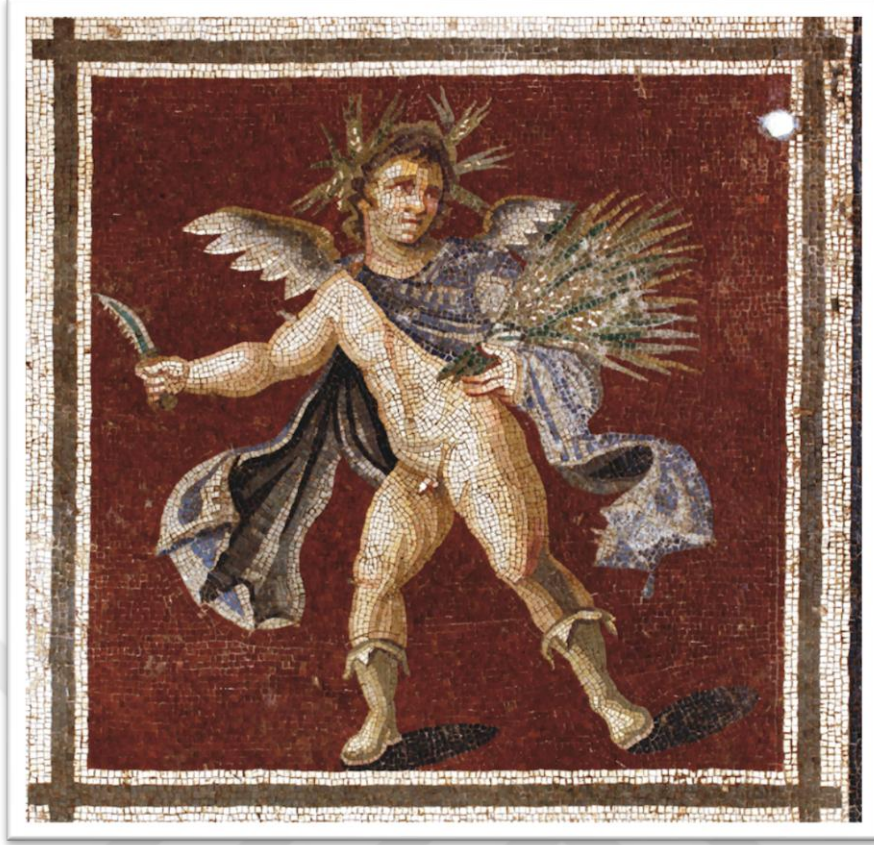
gelenekleri ile evrensel sanat anlayışını birleştirerek dünya mozaik sanatı mirası içinde özgün ve vazgeçilmez bir konuma ulaşmıştır.

2.5.7. Antakya (Hatay) Mozaikleri

Antakya (antik dönemdeki adıyla Antiocheia), Roma İmparatorluğu döneminde Doğu Akdeniz'in en önemli kültürel ve sanatsal merkezlerinden biri hâline gelerek Roma İmparatorluğu boyunca özellikle mozaik sanatı açısından oldukça zengin eserler üretilmiş, bölge bu alandaki üstün nitelikli çalışmalarıyla dünya çapında ün kazanmıştır (Rüstemoğlu, 2002). Antakya mozaikleri, estetik değerleri, işçilik kalitesi ve konu çeşitliliği ile dikkat çekmektedir (Üstüner, 2002).

Antakya mozaiklerinde mitolojik sahneler, günlük yaşamdan kesitler, doğa tasvirleri ve geometrik desenler sıklıkla işlenmiştir ve bu eserlerde, Helenistik dönemden etkilenen mitolojik figürlerin yanı sıra, Roma dönemi ikonografisi de derin bir şekilde izlenebilir (Rüstemoğlu, 2002). Ayrıca, mevsimlerin alegorik tasvirleri, dönemin sanatsal anlatım gücünü ve simgesel anlam derinliğini göstermektedir (Üstüner, 2002). Antakya'nın ünlü mozaiklerinden bazıları şunlardır; Orfeus Mozaïği, Mevsimler Mozaïği, Yakto Mozaïği (Av Sahnesi)'dir (Üstüner, 2002).

Bugün Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen bu mozaikler, yalnızca teknik açıdan değil, ikonografik çeşitlilik ve sanatsal anlatım bakımından da antik dünyanın en özgün mozaik koleksiyonlarından birini oluşturmaktadır. Antakya, Roma Dönemi mozaik sanatının Doğu Akdeniz'deki en etkili merkezlerinden biri olarak, hem estetik hem de kültürel miras açısından büyük bir öneme sahiptir (Karakelle ve Söylemezoğlu, 2018).

Şekil 2.14: Mevsimler mozaïği detay, Antakya Arkeoloji Müzesi, Hatay

2.6. Önemli Mozaiklerin Bulunduğu Ülkeler

Mozaik sanatı, tarihsel süreç içerisinde farklı kültür ve medeniyetler tarafından benimsenerek geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Özellikle Akdeniz havzasında yoğunlaşan bu sanat formu, bugün birçok ülkenin kültürel mirası içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Başta İtalya, Yunanistan, Türkiye, Suriye, Tunus ve Fransa olmak üzere pek çok ülkede, dönemin sanatsal ve toplumsal yapısını yansıtan nitelikli mozaik örneklerine rastlanmaktadır. Bu başlıkta, mozaik sanatının gelişiminde önemli rol oynamış ülkeler, bu ülkelerdeki başlıca mozaik eserler ve bu eserlerin tarihsel bağlamları ele alınacaktır.

2.6.1 Tunus-Bardo

Tunus başkenti Bardo da bulunan arkeoloji müzesinde, roma dönemine ait eserler bulunmaktadır.

Şekil 2.15: Roma hamamı havuz mozaikleri, Bordo arkeoloji müzesi, Tunus

2.6.2 Madaba-Ürdün

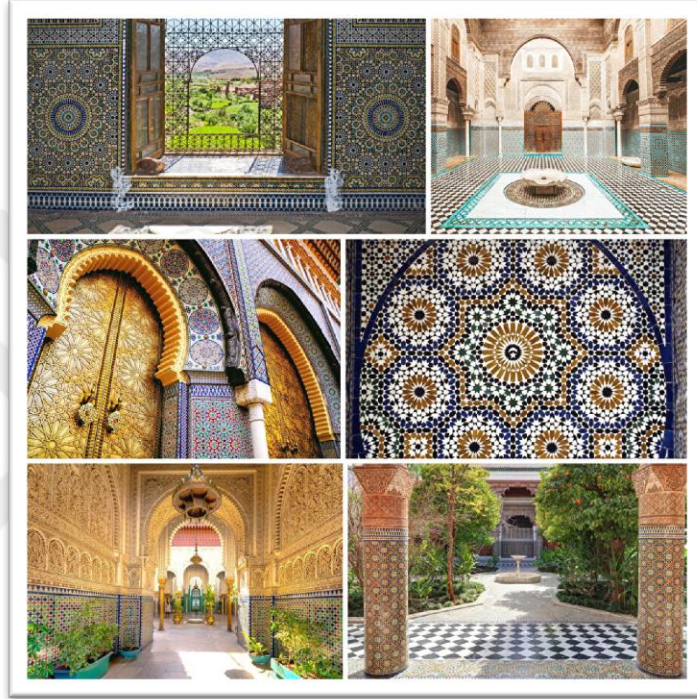
En eski yerleşim yerlerinden biri olan Madaba, Hristiyanlığın başlangıç döneminde önemli bir konumda bulunmuş ve İncil’de de adı geçmiştir. Şehir, özellikle "Kutsal Topraklar Haritası" mozaği ile bilinmektedir (Ergül, 2017).

2.6.3 Eriha-Filistin

Kazı çalışmaları, Ürdün Vadisi’nin batısında yer alan Eriha’da bulunan mozağin, dünyada bilinen en eski ve en büyük "Hayat Ağacı" mozaği olduğunu ortaya koymuştur. Bu mozaik, X. Emevi Halifesi Hişam bin Abdülmelik tarafından yaptırılan sarayın (harem bölümünün) zemininde yer almakta olup, birbirine bitişik otuz sekiz panelden oluşmaktadır (Ergül, 2017).

2.6.4 Zellij-Fas

Fas ve Cezayir'in mimari yapılarında kullanılan özgün bir mozaik uygulaması, sırlı ve pişmiş kil levhaların kesilerek geometrik biçimlerde bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu teknik "*zellij*" adıyla anılmakta olup, İslam sanatında önemli bir yere sahiptir (Ergül, 2017).

Şekil 2.16: Zellij, Mağrib mimarisi, Fas

2.7. Mozaik Uygulamaları

Mozaik sanatı, tarihi boyunca farklı dönemlerde farklı teknikler, malzemeler ve estetik anlayışlarla uygulanmış, zamanla çeşitlenerek zenginleşmiştir. Mozaik uygulamaları yalnızca görsel bir ifade biçimi değil, aynı zamanda teknik bilgi, sabır ve el becerisi gerektiren bir üretim sürecidir. Kullanılan malzemelerin yapısı, renkleri ve dokuları; uygulanacak yüzeyin niteliğiyle birlikte değerlendirilerek sanatsal kompozisyonlar oluşturulmaktadır. Bu bölümde, mozaik uygulamalarında kullanılan temel malzeme türleri, uygulama teknikleri ve mozaik çeşitleri sistemli bir şekilde ele alınacak; tarihsel ve çağdaş örneklerle desteklenerek açıklanacaktır. Böylece mozaik sanatının uygulama sürecine ilişkin bütüncül bir bakış açısı sunulması amaçlanmaktadır.

2.7.1 Mozaik Malzemeleri

Mozaik sanatında kullanılan malzemeler oldukça çeşitlidir. Mermer, smalti (renkli cam), vitray camı, cam macunu, fayans parçaları, cam mozaik taşları, kâğıt, ahşap, şişe kapakları ve çakıl taşları bu malzemeler arasındadır. Bu parçalar yüzeylere çimento esaslı mozaik harcı, ağaç tutkalı veya şeffaf silikon gibi yapıştırıcılarla sabitlenir (Güvenir, 2008).

Mozaik sanatında yalnızca malzemeler değil, aynı zamanda kullanılan araç ve gereçler de önem taşır. Mozaik yapımında kullanılan başlıca araçlar arasında mozaik makası, seramik kesici, örs ve özengi, cam bıçağı, diskli pense, elmas uçlu cam kesici, mermer pensesi ve çekiç yer almaktadır. Ayrıca, kesim ve yerleştirme işlemlerini kolaylaştırmak için kesme sehpası, spatula, cımbız (pens), gözlük gibi yardımcı ekipmanlar da kullanılmaktadır. Mozaiklerin uygulandığı zemin malzemeleri ise cam, tahta, MDF, seramik tabaklar, saksılar ve pleksi gibi çeşitli yüzeyleri kapsamaktadır. Derz dolgusu malzemesi, önlük, maske, eldiven, karbon kâğıdı, bez, cetvel, kalem ve silgi gibi yardımcı materyaller de mozaik uygulamalarında sıkça kullanılan diğer malzemelerdir (Ergül, 2017).

2.7.2 Mozaik Çeşitleri

Bu başlık altında, mozaik sanatında tarihsel süreç içerisinde kullanılmış ve günümüze kadar adlandırılarak sınıflandırılmış temel mozaik türlerine yer verilecektir. Mozaik tekniklerinin gelişimi ve çeşitliliği, sanatın dönemsel ve coğrafi farklılıklarına bağlı olarak şekillenmiş, her bir tür farklı malzeme kullanımı ve uygulama yöntemiyle karakterize edilmiştir.

2.7.2.1 Taş mozaik

Mozaik sanatının en eski tekniklerinden biri olan taş mozaikler, deniz veya ırmak kıyılarından toplanan çakıl taşlarıyla yapılan süslemelerden oluşmaktadır. Ödekan'ın (1997) bulgularına göre, M.Ö. 8. ve 7. yüzyıllarda Frigya bölgesindeki Gordion kentinde, bilinen en eski mozaik döşeme örneklerine rastlanmıştır. Bu erken dönem mozaiklerinde, siyah bir zemin üzerine beyaz taşlarla geometrik desenler işlenmiştir. Zamanla teknik gelişmeler gösteren taş mozaikler, sonraki yüzyıllarda da farklı biçimlerde varlığını sürdürmüş ve günümüzde de bu teknikle yapılan mozaik süslemelere rastlanmaktadır.

2.7.2.2 Mermer Mozaik

Mermer mozaikler, ilk kez Helenistik Dönemde görülmeye başlamış, mermer parçalarının düzgün bir şekilde kesilip işlenmesiyle üç boyutlu etkiler oluşturulmuştur. Bu teknik, hem estetik hem de teknik açıdan mozaik sanatında önemli bir gelişim aşamasını temsil eder. Mermer mozaik tekniğinin en güzel örneklerinden biri, Zeugma Antik Kenti'nde bulunan ve "Çingene Kızı" olarak bilinen ünlü mozaiktir (Üstüner, 2002).

2.7.2.3 Cam Mozaik

Cam mozaiklerin ilk örneklerine M.Ö. 3000'li yıllarda Mezopotamya'da rastlanmaktadır. Bu dönemde özellikle antik şehirlerde, Mısırlıların mimari anlayışı etkili olmuş ve M.Ö. 1000'li yıllarda Doğu Akdeniz bölgesinde küçük cam mozaik nesneler üretilmeye başlanmıştır (Güvenir, 2008: 47). Cam mozaik, tarih boyunca çoğunlukla süs eşyalarında ve mimari dekorasyonda kullanılmıştır. Günümüzde de cam mozaik ürünleri farklı alanlarda üretilmekte ve kullanılmaya devam etmektedir.

2.7.2.4 Seramik Mozaik

Seramik ile yapılan mozaiklerdir. Uygulama alanına göre seramik mozaikler klasik, sanayici ve çağdaş mozaik ürünleri farklı teknikler kullanılarak yapılmaktadır. Klasik anlamda; çini mozaik ve sırlı, sırsız tuğla mozaikler, sanayide; mozaik fayanslar, modern sanatsal seramik mozaik ürünler oluştururken de çoğunlukla atık seramik parçaları kullanarak yapılmaktadır (Yıldırım, 2015: 29).

2.7.2.5 Kâğıt Mozaik

Kâğıt mozaikler kes yapıştır (kolaj) olarak da bilinen, farklı kâğıt bölümlerinin düzenli bir sırayla veya rastgele kesilerek bir bezeme ya da kompozisyon halinde düzenlenerek bir yüzeye yapıştırılmasıyla yapılmaktadır (Yıldırım, 2015: 29).

2.7.2.6 Dijital Mozaik

Görsel öğelerin elektronik ortamda belli başlı yazılım programları kullanılarak veya düzenli bir sistem üzerinde yan yana dizilerek yapılan ve Fotoğraf mozaïği olarak da bilinen dijital mozaik, teknolojinin sağladığı farklı bir sanat olanağı kısa sürede grafik tasarım bölümünde oldukça popüler hale gelmiştir (San vd., 2022). Genellikle grafik bölümünde tasarımcıların kullandığı, farklı renk, boyut ve şekillerdeki parçaların mozaik mantığını aşmadan bilgisayar programında bir araya getirildiğı bir tekniktir (Yıldırım, 2015: 29).

2.7.3 Mozaik Teknik Özellikleri

Mozaik tekniğı, kendi başına anlam ifade etmeyen birçok küçük parçanın belirli düzenleme yöntemleri kullanılarak bir araya getirilmesiyle anlamlı ve bütünlüklü bir eser oluşturma sanatıdır. Bu teknik, parçaların büyüklüğüne, malzemesine ve diziliş biçimine göre farklı adlarla anılmaktadır. Bu bölümde, geçmişten günümüze kullanılan mozaik tekniklerinin temel özellikleri, uygulama yöntemleri ve sanatın gelişim sürecindeki yerleri hakkında bilgi verilecektir.

2.7.3.1 Geçmişte Mozaik Yapım Teknikleri

Geçmişte yapılan mozaikler, teknik türlerine göre iki ana kategoriye ayrılmaktadır: *Musivum Opus* (duvar mozaikleri) ve *Opus Tessellatum* ya da *Pavimentum* (döşeme mozaikleri). Zamanla bu temel teknikler farklı coğrafyalarda gelişmiş ve farklı adlarla anılan yeni mozaik teknikleri ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında *Opus Vermiculatum*, *Opus Signinum* gibi çeşitler yer almaktadır (Üstüner, 2002). Söz konusu teknik sınıflandırma çerçevesinde, yer mozaiklerinde önemli bir uygulama alanı bulan *Opus Tessellatum* tekniğı öne çıkmaktadır.

Opus Tessellatum, genellikle yer döşemelerinde kullanılan ve geometrik desenler üzerine fayans, mermer veya farklı renklerdeki taşların küçük küp şeklinde kesilerek düzenlendiğı bir mozaik tekniğıdir (Üstüner, 2002). Bu teknik, özellikle Helenistik, Roma, Erken Hristiyanlık ve Bizans dönemlerinde yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Roma döneminde ise, su geçirmezlik özelliğinden dolayı özellikle hamam döşemelerinde tercih

edilmiştir (Dunbabin, 1999). *Opus Tessellatum* mozaiklerinde, balıklar, deniz ejderhaları ve denizcilerin koruyucu melekleri olan *Nereidler* gibi denizle ilişkili figürlerin sıklıkla işlendiği görülmektedir (Genç, 1994).

Opus Regulatum (Düzenli Desen) tekniği, genişlik ve uzunlukları eşit olan mozaik taşlarının, bordürlerde ve geniş yüzeyli zemin mozaiklerinde geometrik desenler oluşturacak şekilde bir ızgara düzeninde döşenmesi esasına dayanmaktadır (King, 2003).

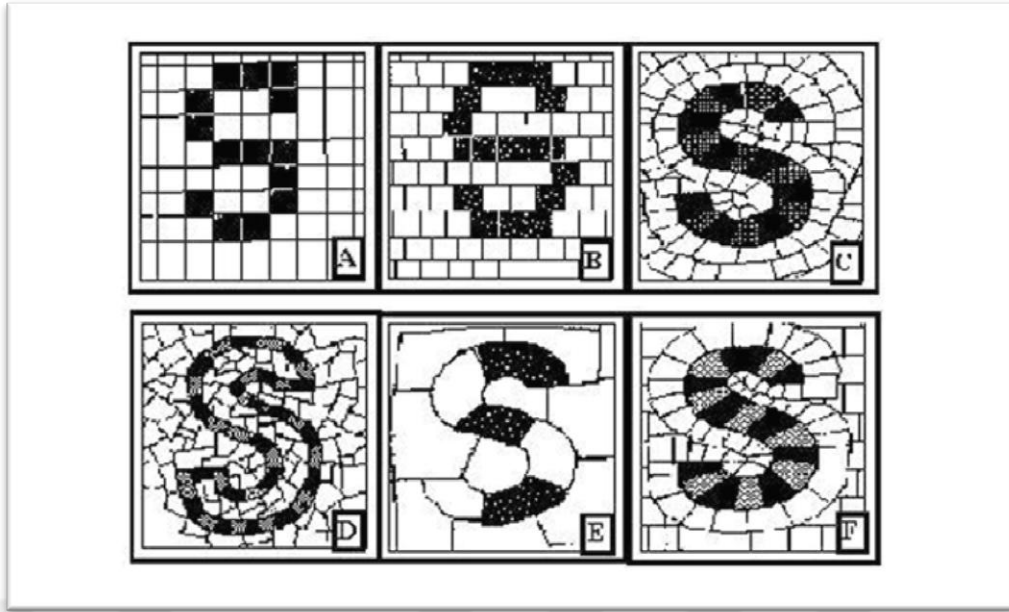
Opus Tessellatum (Tuğla Deseni) tekniği ise, mozaik taşlarının tuğla duvar örüntüsünü andıran sistemli bir sıralama ile yerleştirildiği bir mozaik tekniğidir (Üstüner, 2002).

Opus Vermiculatum (Solucan Deseni) tekniği, adını, taşların kıvrımlı ve kavisli bir şekilde yerleştirilerek desenin etrafında solucanı andıran bir görünüm oluşturmamasından almaktadır. Bu teknikte, desen merkez alınarak taşlar desenin konturlarını takip edecek biçimde döşenmekte, bu da yüksek derecede işçilik ve ustalık gerektiren mozaiklerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (King, 2003).

Opus Palladianum (Paladyen Deseni) tekniği, modern mozaik yapım yöntemi olarak da bilinen, mozaiği oluşturmak için kullanılan malzemelerin rastgele bölünerek desenin üzerine ve fonuna gelişigüzel yerleştirilmesiyle oluşturulan bezemelerdir (King, 2003).

Opus Signinum tekniği, Antik Roma'da mozaik döşemelerinde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu teknikte belirli bir biçimi ve ölçüsü olmayan, farklı renklerde mermer, seramik, cam ve taş parçaları ile kırılmış tuğla kırıntıları, kireç ile harmanlanarak kıvrımsı renkte bir harç oluşturulur. Mozaik, bu harçla herhangi bir düzene bağlı kalınmadan gelişigüzel döşenerek tamamlanır (Üstüner, 2002).

Opus Musivum tekniği, esas olarak duvar döşemelerinde kullanılan bir yöntemdir. Antik dönemde çeşitli mozaik türlerinde de yer bulmuştur (Üstüner, 2002). Özellikle Roma konutlarında ve villalarında yaygın olarak görülen bu teknik, sanatsal ve estetik bir anlayışla uygulanmış olup, kavisli ve ince işçilik gerektiren yönüyle *opus vermiculatum* tekniğiyle benzerlik göstermektedir (Genç, 1994).

Şekil 2.17: A. Opus Regulatum, B. Opus Tessellatum, C. Opus Vermiculatum, D. Opus Palladianum, E. Opus Sectile, F. Opus Classicum

2.7.3.2 Gümümüzde Mozaik Yapım Tekniği

Günümüzde ve antik dönemlerde uygulanan mozaik yapım teknikleri arasında temel farklılıklar bulunmamaktadır. Mozaik yapım yöntemleri tarihsel süreç içerisinde büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Üstüner, 2002). Genel olarak mozaik yapımı; mozaik malzemelerinin kesimi, yapıştırılması, derzlenmesi, çevrenmesi ve bir zemine monte edilmesi aşamalarından oluşmaktadır (King, 2003). İlk aşamada, oluşturulan şablonun kenarları çerçevelenerek ölçüleri belirginleştirilir. Sonrasında, mozaik malzemeleri desene uygun şekilde ve küçük boyutlarda kesilir. Seramik, çakıl taşı ve cam gibi kolay işlenebilen malzemeler mozaik yapımında yaygın olarak tercih edilmektedir (Genç, 1994). Belirlenen zemine, plastik esaslı ya da kum ve çimento bazlı yapıştırıcı sürülerek mozaik parçalarının dizimi gerçekleştirilir. Dizim işlemi tamamlandıktan sonra, taşlar arasındaki boşlukları doldurmak amacıyla çimento bazlı harçla derzleme işlemi yapılır (Üstüner, 2002). Derz uygulamasının ardından mozaik yüzeyi nemli bir bez veya süngerle temizlenir ve yaklaşık 72 saat süreyle kurumaya bırakılır. Son aşamada, mozaik çalışması ahşap, metal, çelik veya alüminyum gibi malzemelerle çerçevelenebilir ya da doğrudan mozaik malzemesinin kendisiyle kenar kaplaması yapılabilir. Taşınabilir panolar söz konusu olduğunda ise, mozaikğin arka kısmına çivi çakılarak veya bir asma aparatı monte edilerek duvara asılması sağlanmaktadır (King, 2003).

Gümümüzdeki Mozaik Yapımında Kullanılan Teknikler

Direkt (Klasik) mozaik tekniği, cam, mermer, çakıl taşı gibi mozaik taşlarının doğrudan cam, ahşap, kontrplak, plastik cam veya metal yüzeylere plastik yapıştırıcılar, mozaik yapıştırıcıları ya da seramik harcı kullanılarak yapıştırılması esasına dayanır (Ergül, 2017). Bu teknikte mozaik taşları, kullanılacak zemine doğrudan yapıştırılarak desen oluşturulur.

Şekil 2.18: Direkt (Klasik) mozaik tekniği

File mozaik tekniği, direkt mozaik tekniğine benzemekle birlikte, farklı olarak bir file üzerinde çalışılmaktadır. Desen kâğıdı ile file arasına streç naylon serilerek mozaik taşları dizilir ve yapıştırılır; kuruma işlemi tamamlandıktan sonra streç naylon çıkarılarak taşınabilir bir mozaik elde edilir (Ergül, 2017). Özellikle detaylı kompozisyonların oluşturulmasında ve eski sanat eserlerinin kopyalarının çıkarılmasında bu teknik tercih edilmektedir (Güvenir, 2008).

Şekil 2.19: File mozaik tekniği

Endirekt mozaik tekniğinde, mozaik parçaları uygulama yüzeyine doğrudan yapıştırılmadan önce taşıyıcı bir yüzeye (file veya özel bir kâğıt) yapıştırılır. Bu yöntemde, taşlar yüzeyleri aşağı bakacak şekilde su bazlı bir yapıştırıcıyla yerleştirilir. Taşlar kuruduktan sonra taşıyıcı yüzey uygulama alanına aktarılır, sabitleme işlemi tamamlandıktan sonra üzerlerindeki kâğıt nemli bir süngerle ıslatılarak çıkarılır (MEB, 2018). Bu yöntem, büyük ölçekli mozaik çalışmalarında parçaların doğru konumlandırılması açısından büyük kolaylık sağlamaktadır.

Karışık mozaik tekniği, günümüzde mozaik üretiminde kullanılan çok çeşitli doğal ve yapay taş seçeneklerinin bir arada değerlendirilmesine olanak tanır. Bu teknikte, farklı boyut, renk ve dokudaki taşlar yüzey üzerine serbest bir şekilde yerleştirilir (Anon, 2015). Böylece, hem estetik hem de dinamik görünümlü mozaikler oluşturulabilmektedir.

Şekil 2.20: Endirekt mozaik tekniği

Tüm bu teknikler, mozaik sanatının hem estetik çeşitliliğini hem de farklı uygulama alanlarına uyum sağlama kapasitesini ortaya koymakta ve mozaik sanatının geçmişten günümüze gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, hem geleneksel hem de modern teknikler, mozaik sanatının sürekli olarak yenilenen ve farklı malzeme-yüzey ilişkileri kurabilen dinamik bir sanat dalı olduğunu göstermektedir.

2.8. Mozaikleri Koruma Yöntemleri ve Restorasyon, Konservasyonları

Mozaikler, tarih boyunca hem sanatsal hem de kültürel mirasın önemli bir unsuru olarak kabul edilmiştir. Ancak çevresel koşullar, fiziksel tahribat, biyolojik etkenler ve insan kaynaklı müdahaleler, mozaiklerin zamanla zarar görmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, mozaiklerin korunması, restorasyonu ve konservasyonu, kültürel miras yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır (Cura, 2024).

Koruma yöntemleri öncelikle mozaiklerin mevcut durumlarının belgelenmesi ile başlar. Belgeleme aşamasında fotografik kayıtlar, çizimler ve malzeme analizleri yapılır. Mozaiklerin yerinde korunması (*in situ koruma*), orijinal bağlamlarının korunabilmesi için tercih edilen bir yöntemdir. Nem, sıcaklık değişimleri ve biyolojik oluşumlara karşı çeşitli koruyucu kaplamalar ve jeotekstil örtüler kullanılarak mozaiklerin çevresel etkilerden korunması sağlanır (Şener, 2012).

Restorasyon alışmaları ise, mozaiklerin zarar görmüş ya da eksik parçalarının onarılması sürecini kapsar. Restorasyonda temel amaç, mozaığın estetik bütünlüğünü ve özgün yapısını koruyarak dayanıklılığını artırmaktır. Kayıp alanlar, farklılıkları kolayca ayırt edilebilecek şekilde tamamlanır; böylece orijinal yapı ile restorasyon arasında görsel bir ayırım korunur (Cura, 2024). Konservasyon uygulamaları ise, mozaiklerin mevcut fiziksel ve kimyasal durumlarının daha fazla bozulmasını önlemeye yönelik koruyucu müdahaleleri içerir. Bu kapsamda, uygun mikroklimatik ortam sağlanması, biyolojik etmenlere karşı yüzeylerin temizlenmesi, tuz kristalleşmesine karşı önlemler alınması ve yapısal stabilitenin sağlanması gibi işlemler gerçekleştirilir (Şener, 2012).

Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde, lazer temizleme yöntemleri, nanoteknolojik su itici kaplamalar ve 3D tarama teknikleri gibi ileri yöntemler mozaik koruma ve restorasyon süreçlerinde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu modern yaklaşımlar, hem mozaığın özgün dokusunun korunmasını hem de müdahalelerin minimum düzeyde tutulmasını sağlamaktadır (Küçük ve Öztürk Hetto, 2023).

2.9. Mozaik Tekniğı Kullanan Çağdaş Sanatçılardan Örnekler

Mozaik sanatı, tarihsel süreç içerisinde büyük bir evrim geçirmiş ve modern dünyada da önemli bir kültürel ifade biçimi olmayı sürdürmüştür (Al-Zadjali, 2024). Türk mozaik sanatı da, geçmişten günümüze kadar çeşitli sanatçılar ve onların yenilikçi yaklaşımları sayesinde önemli bir gelişim göstermiştir. Bu sanatçılar, geleneksel mozaik tekniklerini koruyarak, modern sanat anlayışlarıyla birleştirerek hem ulusal hem de uluslararası alanda tanınan eserler yaratmışlardır. Günümüzde mozaik sanatının gelişmesinde önemli bir rol oynayan belli başlı mozaik sanatçıları şunlardır:

Antonio Gaudí, İspanyol bir mimar ve tasarımcı olup eserlerinde doğadan ilham almıştır. Özellikle seramik parçalar kullanarak binalarını süsleyen Gaudí, mozaik sanatına farklı bir yaklaşım getirmiştir. Casa Batlló (Kemikler Evi), onun en ünlü eserlerinden biri olup, renkli mozaiklerle süslenmiş dış cephesiyle dikkat çeker ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Gaudí'nin mozaik kullanımı, organik formlar ve canlı renklerle yapılarına estetik bir boyut kazandırmıştır (URL-3, 2024; URL-4, 2024).

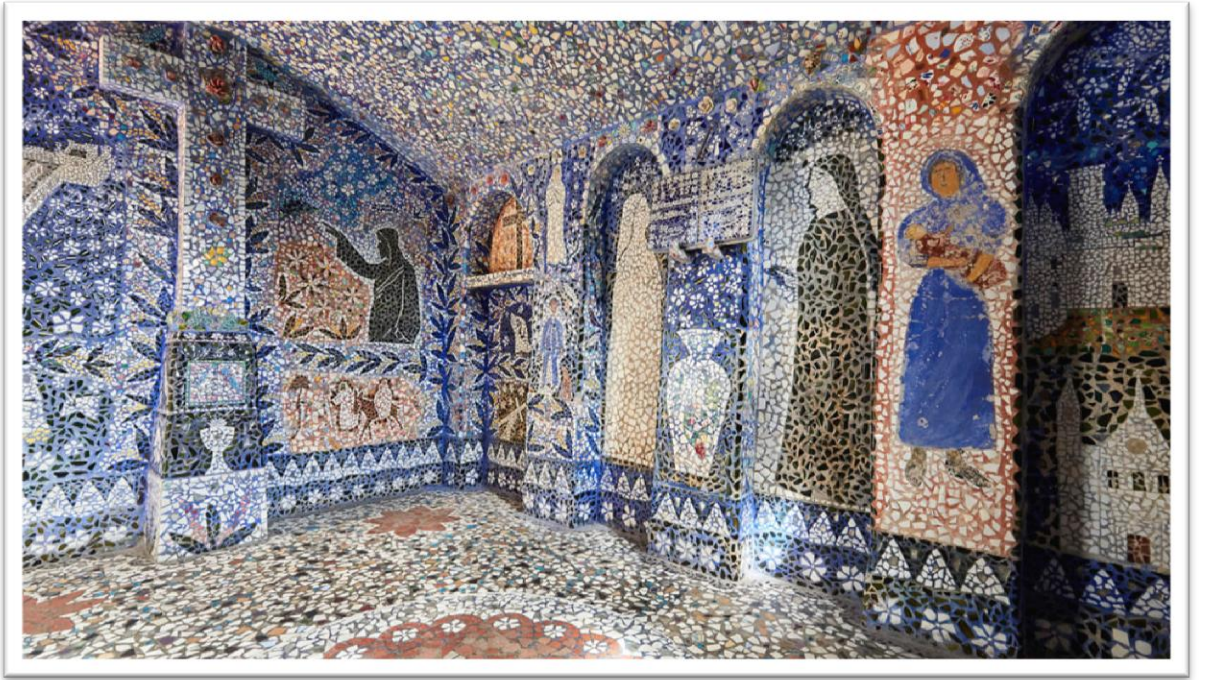
Şekil 2.21: Antonio Gaudí, Park Güell (Kamu Parkı),1900-14, Barselona, İspanya

Diego Rivera, Meksikalı bir sanatçı olarak, özellikle duvar resimleriyle tanınmıştır. Ancak mozaik sanatıyla da önemli bir yere sahiptir. Hem sırlı hem de sırsız fayanslar ve doğal taşlar kullanarak büyük duvarlara mozaiklerle özgün eserler yaratmıştır. Bu mozaiklerde, genellikle realist bir yaklaşım benimsemiş ve toplumsal meseleleri işleyerek eserlerinde derin bir anlam katmıştır. Mozaik sanatında, detaylara verdiği önem ve üç boyutlu yapılar yaratma becerisi, onun sanatsal katkılarının önemli bir parçası olmuştur (URL-5, 2024).

Şekil 2.22: Diego Rivera, Rüzgarların Evi, Rivera'nın Acapulco'daki sanat köşesi,1955-1957, Meksika

Raymond İsidore, bir kalıp ustası olarak, Fransa'nın Chartres kentinde evinin duvarlarını 30 yıl boyunca sokaktan topladığı atık malzemelerle süslemiştir. Cam, fayans, çömlek kırıkları ve benzeri atık materyalleri ustaca birleştirerek ortaya çıkardığı mozaik eserler, ona önemli bir sanatçı kimliği kazandırmıştır. Isidore'un yaptığı mozaikler, sadece görsel anlamda değil, aynı zamanda sürdürülebilir sanat anlayışıyla da dikkat çekmektedir. Bugün, müze olarak kullanılan bu ev, büyük bir ilgi görmekte ve sanatseverler için farklı bir sanat deneyimi sunmaktadır. Bu özgün çalışmaları, mozaik sanatının sıra dışı ve halk sanatına dönük bir örneği olarak kabul edilmektedir (URL-6, 2024).

Şekil 2.23: Raymond İsidore, Evinin duvarları, Fransa

Joan Miró, İspanyol sanatçı ve kübist bir heykeltıraş olarak tanınmış olsa da, mozaik sanatında da dikkat çeken eserler yaratmıştır. Miró'nun mozaiklerinde genellikle kırmızı renginin ön plana çıktığı ve canlı renklerin kullanıldığı özgün kompozisyonlar bulunur. Sanatçı, özellikle açık hava müzelerini andıran sokaklarda yer alan mozaik süslemeleriyle tanınır. Bu eserler, sadece görsel estetik değil, aynı zamanda duygusal bir etki de yaratır, izleyiciyi kendisine hayran bırakır. Miró'nun bu eserleri, ona özgü biçimler ve renklerin bir araya gelmesiyle dikkat çeker, modern sanatın mozaik alanındaki önemli örneklerinden biri olarak kabul edilir (URL-7, 2024).

Şekil 2.24: Joan Miró, Barselona sokağındaki Joan Miró mozaïği,1976

Niki de Saint Phalle, Fransız-Amerikalı bir sanatçı olarak, heykeltıraşlık, ressamlık, film yapımcılığı ve renkli el resimli kitaplar yazarlığı gibi birçok alanda kendini göstermiştir. Sanatında özellikle Gaudi ve Hugh Weiss'ten etkilenmiştir. İtalya'nın Toscana bölgesindeki Tarot Parkı'nda yer alan heykelleri, onun en dikkat çekici eserlerinden biridir. Bu heykeller, sıradışı malzemelerin kullanımıyla dikkat çeker; kırık aynalar, sırlı ve sırsız porselen parçaları gibi unsurlar, sanatçının eserlerinde renkli ve canlı bir ifade yaratır. Niki de Saint Phalle'in çalışmaları, modern heykel sanatının çılgır açıcı örnekleri arasında sayılmaktadır ve farklı malzemelerin harmanlanmasıyla estetik ve anlam yüklü bir sanat dili ortaya koyar (URL-8, 2024).

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Türk sanatının önemli figürlerinden biri olup, hem ressam hem de şair olarak tanınır. Sanatçının eserleri yalnızca resimle sınırlı kalmayıp, heykel, hat, vitray, gravür, baskı ve mozaik gibi birçok alanda da kendini göstermektedir. Eyüboğlu, batıdan aldığı eğitimle Anadolu'nun yöresel özelliklerini ustaca harmanlamış ve bu birleşimle özgün sanat eserleri yaratmıştır. Özellikle yaşadığı şehrin duvarlarını süsleyen seramik ve mozaik çalışmaları, onun geleneksel Türk sanatını modern bir bakış açısıyla yorumladığı önemli örneklerdir. Bu eserler, Anadolu'nun kültürel mirasını yansıtırken, batılı sanat anlayışıyla da zenginleşmiştir. Bedri Rahmi Eyüboğlu, sanatını ve kültürünü birleştirerek, Türk sanatına önemli katkılarda bulunmuştur (URL-9, 2024).

Şekil 2.25: Türkiye'nin 1960 yılında NATO'ya armağan ettiği Bedri Rahmi Eyüboğlu imzalı mozaik

Devrim Erbil, Türk soyut resim sanatçısı olarak tanınır ve sanatı, mavi rengi sıklıkla kullandığı seramik, vitray ve mozaik çalışmalarıyla dikkat çeker. Erbil, özellikle İstanbul'u kuş bakışı perspektifle betimlediği eserleriyle ünlüdür. Minyatür geleneğinden etkilenmiş olan sanatçı, İstanbul'un silüetini ve yapısını sıklıkla işlediği çalışmalarda detaylı bir şekilde ortaya koyar. Mozaik ve vitray gibi geleneksel sanat formlarını modern bir anlayışla harmanlayarak, hem soyut hem de figüratif öğelerle zenginleştirilmiş eserler yaratmıştır. Erbil'in İstanbul betimlemeleri, şehirle olan derin bağını ve estetik algısını görsel bir dil haline getirir. Bu eserler, hem yerel hem de uluslararası sanat çevrelerinde büyük ilgi görmektedir (URL-10, 2024).

Şekil 2.26: Devrim Erbil, Mozaik

Süha Semerci, 1960 doğumlu bir sanatçı olup, resim, vitray ve mozaik gibi farklı sanat dallarında eserler vermektedir. Sanat kariyerinde özellikle mozaik alanındaki çalışmalarıyla tanınan Semerci, bu alanda özgün ve estetik eserler yaratmaya devam etmektedir. Hem geleneksel hem de modern teknikleri birleştirerek, farklı materyallerle ve detaylı işçilikle mozaik çalışmalarını şekillendiren sanatçı, bu alandaki yetkinliğini sürdürmektedir. Ayrıca, mozaik sanatını daha geniş kitlelere tanıtmak amacıyla seminer ve atölye çalışmaları düzenleyerek, genç sanatçılara ilham vermektedir. Bu çabalar, onun sanat alanındaki etkisini daha da güçlendirmektedir (URL-11, 2024).

Şekil 2.27: Süha Semerci, Mozaik sanat çalışması

Aynur Savaş, İTÜ Matematik Bölümü mezunu bir sanatçı olarak, matematiksel bir bakış açısıyla mozaik sanatına büyük bir katkı sağlamaktadır. Özellikle dekorasyon çalışmalarında bu bakış açısını uygulayarak, mozaik eserlerde matematiksel düzeni ve geometriyi ön plana çıkarmaktadır. Atölyesinde mozaik çalışmalarına devam eden Savaş, aynı zamanda genç mozaik sanatçılarını yetiştirmeye de katkıda bulunmaktadır. Sanatçının eserleri, müzelerde ve özel koleksiyonlarda yer almakta, hem yurt içinde hem de yurt dışında büyük ilgi görmektedir. Bu yönüyle, hem bir sanatçı hem de eğitmen olarak mozaik sanatının gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır (Ergül, 2017).

Hülya Vurnal İkizgül, 1966 doğumlu bir sanatçı olup, mozaik heykeller ve tuval üzerine mozaik çalışmalarında kendine özgü bir tarz geliştirmiştir. Sanat çalışmalarında doğadan topladığı taşları kullanarak, doğal malzemelerin estetiğini ve gücünü eserlerine

yansıtmaktadır. Heykel, seramik ve mozaik alanlarında belirgin bir üsluba sahip olan sanatçının, yurt içi ve yurt dışında birçok sergisi bulunmaktadır. 1992 yılında Ayasofya Müzesinde düzenlediği "Resim ve Heykel Mozaik Sergisi" de önemli bir dönüm noktasıdır. Bu sergi, onun mozaik sanatındaki yerini ve etkisini pekiştiren önemli bir adım olmuştur. Hülya Vurnal İkizgül, 1966 doğumlu bir sanatçı olup, mozaik heykeller ve tuval üzerine mozaik çalışmalarında kendine özgü bir tarz geliştirmiştir. Sanat çalışmalarında doğadan topladığı taşları kullanarak, doğal malzemelerin estetiğini ve gücünü eserlerine yansıtmaktadır. Heykel, seramik ve mozaik alanlarında belirgin bir üsluba sahip olan sanatçının, yurt içi ve yurt dışında birçok sergisi bulunmaktadır. 1992 yılında Ayasofya Müzesinde düzenlediği "Resim ve Heykel Mozaik Sergisi" de önemli bir dönüm noktasıdır. Bu sergi, onun mozaik sanatındaki yerini ve etkisini pekiştiren önemli bir adım olmuştur (URL-12, 2024).

Aysel Ergül, mozaik ve seramik sanatçısı ve aynı zamanda arkeologdur. İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü mezunu olan Ergül, birçok restorasyon ve kazı çalışmalarına katılmış, aynı zamanda T.K.H. Vakfı'nda AB projeleri kapsamında mozaik eğitmenliği yapmıştır ve bu alandaki eğitimini sürdüren bir sanatçıdır. UNESCO projelerinde de yer alan Ergül, kültürel mirasın korunması ve mozaik sanatının öğretilmesi konusunda önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca, Kültür A.Ş ve T.K.H. Vakfı tarafından yayımlanan "Türk Sanatları Mozaik" adlı kitabın yazarıdır (URL-13, 2024).

Şekil 2.28: Aysel Ergül, Seccade mozaik

2.10. Sanat Eğitimi ve Mozaik Sanatının Önemi

Sanat eğitimi, bireylerin yaratıcılık, estetik algı ve teknik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan çok disiplinli bir süreçtir (Buyurgan ve Buyurgan, 2020). Bu bağlamda mozaik sanatı, küçük taş, cam veya seramik parçalarının bir yüzeye yerleştirilerek oluşturulan görsel bir sanat formu olarak sanat eğitiminin hedeflediği yaratıcı ve estetik ifade yollarından biri olarak önem kazanmaktadır (Dunbabin, 1999: 1-5). Sanat eğitiminin bireylerde oluşturmayı amaçladığı estetik duyarlılık ve teknik yetkinlik, mozaik çalışmaları sayesinde kalıcı ve uygulamalı bir deneyime dönüşür. Mozaik çalışmaları, öğrencilere şekil ve renk kullanımı, kompozisyon oluşturma, sabır, dikkat ve detaylara özen gösterme gibi beceriler kazandırır (Akgün ve Kaya, 2022). Bu süreçte öğrenciler, belirli bir renk paleti kullanma, şekillerle çalışma ve farklı malzemelerle denemeler yaparak estetik yaratım becerilerini geliştirirler.

Mozaik tekniklerinin sanat eğitimindeki yeri, geleneksel yöntemlerin yanı sıra dijital sanat araçları ve modern malzemelerle yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir. Bu sayede öğrencilere, estetik yaratım ve materyal seçiminde özgürlük tanınırken, aynı zamanda tarihi ve kültürel bağlamda bilgi edinmeleri de teşvik edilmektedir (Pehlivan, 2010). Günümüz sanat eğitiminde, dijital mozaik tekniklerinin kullanımı, eski ve yeni sanat biçimlerinin birleşiminden doğan yaratıcı eserlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır (Küplemez ve Güngör, 2023).

Pedagojik açıdan mozaik çalışmaları, öğrencilere bireysel yaratıcılıklarını geliştirme fırsatı sunarken, grup çalışmaları aracılığıyla iş birliği yapma ve kolektif üretim gerçekleştirme imkânı da sağlar (Buyurgan ve Buyurgan, 2020). Bu tür etkinlikler, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve takım çalışmasına uyum sağlamalarına katkıda bulunur (Rouvali ve Riga, 2022). Mozaik sanatı, topluluk içinde birlikte yaratım sürecine katılmak için etkili bir araçtır.

Görsel sanatlar eğitiminde mozaik, renk, form ve kompozisyon bilgisi kazandırarak öğrencilerin estetik ve yaratıcı bakış açılarını geliştirmelerine katkı sunar. Geleneksel mozaik tekniklerinin yanı sıra dijital yöntemlerle gerçekleştirilen modern mozaik çalışmaları da sanat eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır (Pehlivan, 2010). Bu çalışmalar, öğrencilerin görsel ifade becerilerini artırmakta ve sanat dünyasına daha geniş bir

perspektiften bakmalarını sağlamaktadır.

Mozaik sanatı, estetik eğitimde de önemli bir role sahiptir. Öğrencilere, farklı kültürlerin sanatsal mirasını tanıtarak estetik değerlere olan ilgilerini artırır. Mozaiklerin tarihi, sanatsal ve kültürel anlamı, öğrencilere kültürel mirasa dair farkındalık kazandırır (Pehlivan, 2010). Bu sanat formu, bir toplumun kimliğini, kültürünü ve estetik değerlerini yansıtmaları bakımından da eğitimde önemli bir araçtır (Özalp, 2012).

Modern sanat eğitiminde mozaik, yalnızca geleneksel tekniklerle değil, yenilikçi ve yaratıcı ifade biçimleriyle de öğrencilerin kullanımına sunulmaktadır (Özalp, 2012). Geleneksel ve dijital mozaik tekniklerinin bir arada öğretilmesi, öğrencilere hem geçmişin mirasından beslenme hem de çağdaş sanat anlayışıyla özgün eserler yaratma imkânı sunmaktadır.

Sonuç olarak, mozaik sanatı, sanat eğitiminde öğrencilere özgün yaratıcı ifade olanakları sunarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Özalp, 2012; Yung-Chin ve Chia-Ho, 2013). Mozaik yapımı, öğrencilerin doğal malzemelerle etkileşime geçmelerine imkân tanıyarak, çevrelerine olan bağlılıklarını artırmakta ve derslere daha istekli katılım sağlamaktadır. Doğal malzemelerin kullanımı, hem öğrenciler hem de öğretmenler için öğrenme süreçlerini daha eğlenceli ve etkili hâle getirmektedir. Mozaik sanatı, ayrıca öğrencilere tarihsel ve kültürel bağlamda bilgi sunarak, kültürel mirasa duyarlılık kazandıran değerli bir eğitim aracıdır (Pehlivan, 2010).

2.11. İlköğretim Kurumları Görsel Sanatlar Dersinin Özel Amaçları

İlköğretim kurumlarında Görsel Sanatlar dersinin özel amaçları, öğrencilerin sanatsal becerilerini, estetik algılarını ve yaratıcılıklarını geliştirmeye yöneliktir. Bu amaçlar şunlardır:

- **Sanatsal Algı ve Duyarlılık Kazandırma:** Öğrencilerin çevresini ve sanat eserlerini bilinçli şekilde gözlemleme ve değerlendirme becerisi kazanmalarını hedeflenmektedir. Bu süreçte estetik farkındalıklarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

- Yaratıcılığı ve Hayal Gücünü Geliştirme: Özgün düşünme becerilerinin teşvik edilmesi ve öğrencilerin kendi sanatsal tarzlarını keşfetmeleri desteklenmektedir.
- Temel Sanat Bilgisi ve Teknikleri Öğretme: Öğrencilere renk, çizgi, doku ve form gibi temel sanat kavramları kazandırılmakta; farklı malzemeleri ve teknikleri deneyimleyerek sanatsal üretim gerçekleştirmeleri sağlanmaktadır.
- El-Göz Koordinasyonu ve Motor Becerileri Geliştirme: Kesme, yapıştırma, boyama ve çizim gibi etkinliklerle öğrencilerin ince motor becerilerinin geliştirilmesi ve sanatsal süreçlerde el becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları hedeflenmektedir.
- Özgüven ve Kendini İfade Etme Yeteneği Kazandırma: Öğrencilerin sanat yoluyla duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleri desteklenmekte, böylece kendine güvenen bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Sanat Kültürü ve Sanat Tarihi Bilinci Kazandırma: Sanat akımları, ünlü sanatçılar ve onların eserleri hakkında temel bilgiler sunulmakta; farklı kültürlere ait sanat anlayışları tanıtılarak kültürel farkındalık oluşturulması sağlanmaktadır.
- Sanattan Keyif Alma ve Sanatı Yaşamın Bir Parçası Haline Getirme: Sanatın bir iletişim aracı olarak kullanılmasının öğretilmesi ve öğrencilerin sanatsal faaliyetlere aktif katılımının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018: 25).

Sonuç olarak, Görsel Sanatlar dersi, yalnızca teknik becerilerin kazandırıldığı bir alan değil, aynı zamanda öğrencilerin estetik duyarlılık geliştirdiği, özgüven kazandığı ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık edindiği bütüncül bir öğrenme süreci sunmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda yürütülen eğitim çalışmaları, bireylerin sanatı yaşamlarının doğal bir parçası olarak görmelerine ve sanatla sürekli bir bağ kurmalarına imkân tanımaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda, Görsel Sanatlar dersi öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlar. Bu değerler ve kazanımlar doğrultusunda ilgili araştırmalar yapılarak değerlendirme yapılmıştır.

2.12. 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yapısı

Görsel Sanatlar Dersinin Öğretim Programının çerçevesi Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik alanlarından oluşmaktadır. 6. sınıf sanat dersi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini eserlerine yansıtabilmeleri için sanatsal unsurları ve tasarım ilkelerini kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Sanatçıların eserlerinde şekil, malzeme ve simgeleri nasıl uyguladıklarını analiz yapmayı ve çözümlemeye odaklanmaktadır. Bu düzeyde öğrencilere eşitlikçilik, saygı, öz kontrol, değer ve vatanperverlik değerlerinin aşılması amacıyla eğitimsel başarı, eğitimsel ve mesleki gelişim gibi şahsi, toplumsal ve eğitsel olgunlaşma amaçları da dikkate alınır. Disiplinler arası yaklaşımın bir parçası olarak öğrenme, sosyal bilgiler dersinin "Kültür ve Miras" öğrenme kapsamıyla, Matematik de uyum ve denge konusuyla ve ilgili diğer derslerden öğrenme ile değerlendirilebilmektedir (MEB, 2018, s. 25).

2.13. İlgili Araştırmalar

Araştırmam kapsamında mozaik sanatı ile sanat eğitime dair yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar yayın yılına göre sıralanmıştır.

2.13.1. Yurt İçinde Yapılmış Olan Araştırmalar

Tabanlı (2007) "Roma Dönemi Mozaiklerinin Efes Örneğinde İncelenmesi" bu tez çalışmasında, Roma dönemi mozaiklerinin Efes'teki örneklerini sanat tarihi açısından incelemektedir. Efes mozaikleri ile diğer Roma mozaikleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar örneklerle açıklanmıştır.

Başıbüyük vd. (2018) "Anadolu'da Geçmişten Günümüze Doğal aş Mozaik Sanatı ve Geleceğe Aktarılması "başlıklı çalışmasında Anadolu'da mozaik sanatının tarihsel gelişimi, imalat teknikleri ve günümüzdeki uygulamaları üzerine odaklanmaktadır. Ayrıca, Ahi Evran Üniversitesi Kaman Meslek Yüksekokulu'nda kurulan mozaik kulübü aracılığıyla bu sanatın gelecek nesillere aktarılması hedeflenmiştir.

Ercan (2022) "Malatya Yöresinde Bir Sanat Pratiği Olarak Mozaik Kalıntıları" bu makalede, Malatya bölgesindeki mozaiklerin uygulama teknikleri ve desen çeşitliliği incelenmiştir. Roma ve Selçuklu dönemlerine ait taş ve seramik mozaiklerin ağırlıklı olarak geometrik ve figüratif motifler içerdiği belirtilmiştir.

Küplemez ve Güngör (2023) "Çağdaş Seramik Sanatında Mozaik Tekniği" bu çalışmada, mozaik tekniğinin anlamı, kökeni, yapım teknikleri ve kullanılan malzemeler ele alınmıştır. Ayrıca, çağdaş sanatçılar tarafından mozaik tekniğinin nasıl yorumlandığı ve seramik malzeme ile yapılan mozaik çalışmalarına dair örnekler sunulmuştur.

Özdemir Çokhamur (2012) "İstanbul'daki Bizans Dönemi Mozaikleri Üzerine Bir İnceleme" adlı tezde, İstanbul'daki Bizans dönemi mozaiklerini inceleyerek, bu eserlerin tarihsel, sosyal-kültürel, teknik ve sanatsal açıdan analizini yapmaktadır. Ayrıca, Bizans dönemi mozaiklerinin çağdaş malzemelerle uyarlanması üzerine bir proje de sunulmuştur.

Urtekin (2020) "Mozaik Sanatı" adlı çalışma, mozaik sanatının tanımı, tarihi, teknikleri, kullanılan malzemeler ve işlenen konu ve motifler hakkında genel bir bilgi sunmaktadır. Ayrıca, antik Bizans sanatında mozaik uygulamaları da incelenmiştir.

Özkaymak (2013) "Büyük Saray Mozaïği Üzerine Bir İnceleme" adlı tezde, İstanbul'daki Büyük Saray Mozaïğini inceleyerek, Bizans İmparatorluk ailesi ve halkının yaşamına dair sanatsal ve kültürel ipuçları sunmaktadır. Mozaik aracılığıyla dönemin sosyal ve kültürel yapısı analiz edilmiştir.

Erkan (2006) "Roma Dönemi Mozaiklerinin Sanat Tarihi Açısından İncelenmesi" tez çalışmasında, Roma dönemi mozaiklerinin sanat tarihi perspektifinden incelenmesini amaçlamaktadır. Mozaik sanatının antik dönemlerden itibaren gelişimi ve Roma dönemindeki uygulamaları ele alınmıştır.

Kaya vd., (2022) "Mozaiklerin Sergilenmesinde Yeni Yaklaşımlar: İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi Örneği" bu çalışma, İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi'ndeki mozaiklerin daha iyi anlaşılması ve dijital ortamda daha fazla yer alması için tasarım önerileri sunmaktadır. Araştırma, Bizans sanatı ve mimarisi bağlamında mozaiklerin korunması ve sergilenmesi üzerine odaklanmaktadır.

Öztürk Bütow (2020) "Jan Vormann'ın Mozaik Sanatı" adlı bu makalede, çağdaş mozaik sanatçısı Jan Vormann'ın eserleri incelenmiştir. Sanatçı, plastik tuğla parçalarıyla şehir yapılarındaki çatlakları doldurarak renkli mozaikler oluşturmakta ve bu çalışmalarıyla mozaik sanatının geleceğine dair yeni perspektifler sunmaktadır.

Akgün ve Kaya (2022) "Resim Panolarının Eğitimde Kullanımı" bu makalede, mozaik resim panolarının eğitimde kullanımını incelemekte ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerini analiz etmektedir. Nitel araştırma sınıfında sanat temelli bir araştırma tasarımına göre gerçekleştirilmiş olup, ortaokul öğrencilerinin sorumluluk değeri algılarının görsel sanatlar dersi bünyesinde mozaik resim uygulaması yoluyla araştırılması hedeflenmiştir. Araştırma çalışması Batman Merkez İlçesi'nde 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde Abdulseril Kandan İmam Hatip Ortaokulu'nda öğrenim gören 120 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Mozaik panellerdeki görseller araştırmacı ve üç sanat eğitmeni tarafından bağımsız olarak incelenerek önceden oluşturulmuş tema ve kodlar listesi doğrultusunda kategorilere ayrılmıştır. Çalışma kapsamında çekilen görseller içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından içerik analizi için oluşturulan tema ve kod listesi tablolara dönüştürülmüş ve bu tablolardaki veriler araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Öğrencilerin sorumluluk değerini değişik ve aynı taraflarını ifade eden çizimler yapmaları sonucunda bu değerleri doğru bir şekilde anladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar, değerler eğitiminin 10 temel değerinden arasındaki sorumluluk değeri üzerinde yapılan benzer araştırmaların başka temel değerler üzerinde de yapılabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Vurnal İkizgül (2018) "The Modernization of Mosaic Art in Turkey" bu makale, Türkiye'de mozaik sanatının Cumhuriyet dönemiyle başlayan modernizasyon sürecini ele almaktadır. Atatürk'ün sanat ve tarihe verdiği önemle birlikte, ilk kazı ve restorasyon çalışmalarının yabancı arkeologlarla başladığı belirtilmektedir. Makale, Journal of Mosaic Research dergisinin 11. sayısında yayımlanmıştır.

2.13.2. Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar

Petrova (2023) "Technology and Composition of the Mortar and Origin of the Stone and the Smalta Tesserae of the Early Christian Mosaics from Parthicopolis. The Beginning of Database on the Ancient Mosaics from Middle Strymon" bu makale, erken Hristiyanlık

dönemine ait Parthicopolis mozaiklerinin harç teknolojisi ve bileşimi ile taş ve smalta tesserae'lerinin kökenini incelemektedir. Makale, Journal of Mosaic Research dergisinin 16. sayısında yayımlanmıştır.

Roncuzzi (2002). "Mosaic: Materials, Techniques, and Styles" bu kitap, mozaik sanatının tarihsel gelişimi, kullanılan malzemeler ve teknikler hakkında kapsamlı bir bilgi sunmaktadır. Mozaik sanatının farklı dönemlerdeki uygulamalarını ve biçimsel özelliklerini detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Locktov ve Plummer Clagett (1998). "The Art of Mosaic Design: A Collection of Contemporary Artists" bu çalışma, modern mozaik sanatının çağdaş yaklaşımlarını ve tekniklerini incelemektedir. Günümüz sanatçılarının mozaik sanatına getirdiği yenilikçi perspektifleri ve uygulamaları ele almaktadır.

Mastandrea ve Loctov (2004) "Mosaic Sourcebook" bu kitap mozaik meraklılarını hem eğlendirecek hem de bilgilendirecek, Erin Adams, Lucio Orsoni, Beryl Solla ve Laura Bradley gibi 42 uluslararası sanatçının özgün ve geniş kapsamlı eserleri, öne çıkan kreasyonlar hem işlevsel hem de tamamen dekoratiftir, camdan mermere, çaydanlıklardan metro duvar resimlerine ve kitapta 17 heyecan verici yeni proje yer almaktadır. Mozaikler için çeşitli iç ve dış mekan kullanımları ele alınmaktadır. Aynalar, yer karoları, veranda masaları ve kuş banyoları. 250 muhteşem sanat fotoğrafı ve pratik adım adım talimatlar içeren Mosaic Sourcebook, eksiksiz araç ve malzeme listelerinden, kurulum yönergelerine, renk paleti önerilerine, eski tabakları parçalamanın en iyi yollarına, fayansların nasıl kesileceğine ve tasarım desenlerine kadar her şey için ilham ve eksiksiz bir referans sunmaktadır.

Melo (2019) "Mosaic As An Experimental System İn Contemporary Fine Art Practice And Criticism" bu tez, mozağin geleneksel tanımını inceler ve onu resme tabi kılan baskın anlatıya karşı çıkarmaktadır. Mozağin imge inşası için bir değerler dizisi olarak özgül karakterini ve genel uygulanabilirliğini öne sürerek, mozaği hem pratik hem de teori açısından, çağdaş sanat içindeki belirli pratiklerin dikkate alınmasını etkileyen bir bileşen varlık olarak yeniden düşünmenin gerekliliğini sunmaktadır. Daha spesifik olarak, bu tez, sanat ve teknolojiyle ilgili bir eklemeli inşa yönteminden türetilen bölünebilir serileştirilmiş birimlerin kullanımıyla yapılan kompozisyonlarla karakterize

edilen mozaik sanatının ilkelerinin, antik çağlara kadar izlenebilen ve mimari gibi gerçek ortamlarda ve son dijital teknolojilerin sanal ortamlarında deneyimlenebilen akışkan bir paradigmatic sanat kategorisini bilgilendirdiğini savunmaktadır. Bu kategori araştırmada mozaiksel olarak tanımlanmıştır ve sanat eğitimi ve dijital estetikle de ilgili olan heykel ve enstalasyon sanatı üzerine belirli tartışmalar için yeni bir analitik çerçeve sağlayan resmi bir dizi endişe sunmaktadır. Burada kullanılan metodolojik yaklaşım, sanat tarihi literatüründen yararlanan nitel araştırmayı, biçimsel kompozisyon öğelerinin analizi yoluyla sanat eserlerinden çıkarılan görsel kanıtlarla birleştirir. Felsefi olarak, çalışma belirli sanat tarihi hiyerarşilerini baltalamak için Deleuzecü bir rizomatik yaklaşım kullanır. Ayrıca, tarihsel ipuçlarının ve görsel kanıtların kıvrımlardan oluşan tarihsel bir ufku nasıl bilgilendirdiğine dair bir anlayışla desteklenen Laura Marks'ın katlama-açma estetiği kavramından da etkilenir. Dahası, Hans-Jörg Rheinberger'in grafiksel ve temsili alanlar kavramlarıyla uyumlu olarak, sanat ve bilim arasındaki uçurumu kapatan bir deney alanına güvenmektedir. Bu uygulamaya dayalı doktora, mozaik deneysel bir sistem olarak kavramsal ve deneysel olarak ilerletir ve mozaik tarihselliğini ve fenomenolojik sonuçlarını benimsemektedir. Dijital çağ için yeni bir estetik biçimcilik öneriyor; mozaik prensiplerinin gerçek inşa edilmiş çevreden dijital teknolojilerin görüntü tabanlı sanal ortamına geçişi sağladığı görseli yapılandırmanın belirli bir yolunu izlemektedir. Bu tez, ızgara ile yapılan modernist deneyler ve temel kompozisyon birimlerinin kullanımıyla birlikte, antik mozaiklerin çağdaş hacim ögesine evirildiğini savunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplaması ve verilerin analizine yönelik bilgilere ve açıklamalara dair bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, bireylerin fikirlerini, algılarını ve yaşantılarını doğal ortamlarında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde anlamayı amaçlayan bir süreçtir. Bu doğrultuda gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi çeşitli veri toplama teknikleri kullanılarak derinlemesine analizler yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Nitel araştırma tasarımları arasında temellendirilmiş kuram, örnek olay incelemesi, kültür analizi, anlatı çalışmaları, eylem araştırmaları ve fenomenoloji gibi yaklaşımlar bulunmaktadır. Ancak uygun bir araştırma deseninin seçimi, araştırma sorularının amacına ve ulaşılmak istenen hedeflere bağlı olarak belirlenmelidir (Creswell, 2020). Bu çalışmada nitel yöntemlerin tercih edilmesinin temel sebepleri arasında mozaik sanatı ile ilgili mevcut fikirlerin ve deneyimlerin uygulamalı yönlerini ele alarak sanat eğitimi alanında kuramsal bir temel oluşturmaktır. Araştırmanın sonuçlarının, ilgili olgunun öğrencilerin farklı bakış açılarıyla incelenmesini ve açıklanmasını sağlayarak ilerleyen çalışmalar için değerli bir kaynak sunması beklenmektedir (McMillan, 2004).

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Fenomenoloji deseni, bireylerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerini, bu deneyimlere nasıl anlam yüklediklerini ve söz konusu olgunun özünü nasıl kavradıklarını incelemeyi amaçlayan nitel bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu yaklaşımda, araştırmacı; katılımcıların yaşantılarına doğrudan ulaşarak, olgunun onların perspektifinden nasıl algılandığını anlamaya çalışmaktadır. Fenomenoloji araştırmalar, deneyimlerin ortak anlamlarını ortaya çıkarmayı hedefler ve bu yönüyle bireylerin öznel dünyalarına derinlemesine bir bakış sunmaktadır.

Bu araştırmada kullanılan fenomenoloji, bireylerin yaşantılarını, algılarını ve deneyimlerini anlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Edmund Husserl tarafından temelleri atılan fenomenoloji, bireylerin yaşadığı kavram ve olayları açıklamaya çalışır; ancak bunları tam anlamıyla kavrayamaz (Bozkurt, 2004). Fenomenoloji araştırmalar, bireylerin deneyimlerini anlamlandırmalarına olanak tanıyarak, bu deneyimlerin nasıl yaşandığını ve nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlar (Moustakas, 1994; Bozkurt, 2004).

Bu çalışmada, çağdaş sanat eğitimi bağlamında öğrencilerin mozaik sanatına ilişkin bilgi ve becerilerini, algılarını ve deneyimlerini anlamak amacıyla fenomenoloji desenin uygun olduğu düşünölmektedir. Fenomenoloji desenleri kullanılarak yürütölen araştırmalarda, belirli bir ortamda yaşayan ve dikkatle incelenmiş sınırlı sayıda bireyden elde edilen verilerle analiz süreci yapılandırılır ve araştırma modeli oluşturulur (Yıldırım ve şimşek, 2021). Bu bağlamda, araştırma, mozaik sanatına yönelik öğrenci deneyimlerini görönr hale getirmeyi ve çağdaş sanat eğitimi içindeki yerini daha iyi anlamayı hedeflemektedir.

3.2. Çalışma Grubu ve Örnekleme Yöntemi

Araştırma, Bartın ilindeki bir ortaokulunun 6. sınıf öğrencilerinden oluşan 16 kişilik bir öğrenci grubuyla yürütölmüştür. Bu grup, 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde gerçekeştirilmiş olan nitel bir araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışma grubundaki tüm öğrencilere araştırmanın amacı, kapsamı ve içeriğı açıklanmiş, öğrencilerin katılımının gönöllölük esasına dayandığı belirtilmiş ve öğrenciler, gizlilik ile özerklik ilkelerinin korunacağına dair bilgilendirilmişlerdir.

Araştırma, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Ölçüt örnekleme, nitel araştırmalarda hedefli örnekleme stratejilerinden biridir ve belirli ölçötlere göre seçilen öğrencilerle derinlemesine bir inceleme yapılmasına olanak tanır (Patton, 2014). Bu yöntemin temel amacı, araştırma sorularına uygun, belirli özelliklere sahip bireylerin seçilmesidir. Yani, araştırma grubundaki öğrenciler, önceden belirlenmiş kriterlere göre seçilmiş ve bu kriterler, araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde belirlenmiştir. Ölçötlü örneklemenin temel görüşü, araştırmacılar tarafından belirlenen kriterlere dayalı olarak düzenli bir seçim süreci izlemektir (Yıldırım ve şimşek, 2021). Bu, araştırmanın her aşamasında daha hedeflenmiş ve anlamlı veriler elde edilmesine olanak verir. Ayrıca, araştırmada belirlenen diğör örnekleme türleri arasında kartopu örnekleme, benzeşik

örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme gibi stratejiler de bulunmaktadır (Merriam, 2018). Bu tür örnekleme yöntemleri, öğrencilerin çeşitli özelliklere sahip olmalarını sağlayarak araştırmaya derinlik ve zenginlik katmaktadır.

Ölçüt örnekleme yöntemiyle oluşturulan çalışma grubundaki öğrenciler, mozaik sanatı ve kültürel miras gibi kavramlarla ilgili derinlemesine bir deneyim ve algı geliştirmeyi amaçlayan araştırma sürecine dâhil edilmiştir. Öğrencilerin farklı arka planlara ve deneyimlere sahip olmaları, araştırma sonuçlarının daha kapsamlı ve genellebilir olmasına katkı sağlamaktadır. Bu sayede, mozaik sanatı ile ilgili bilgi düzeylerinin ve algılarının farklı açılardan incelenmesi mümkün olmuştur. Çalışma grubu öğrencilere ilişkin veriler, Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

Tablo: 3.1: Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kız	12	75
Erkek	4	25
Toplam	16	100

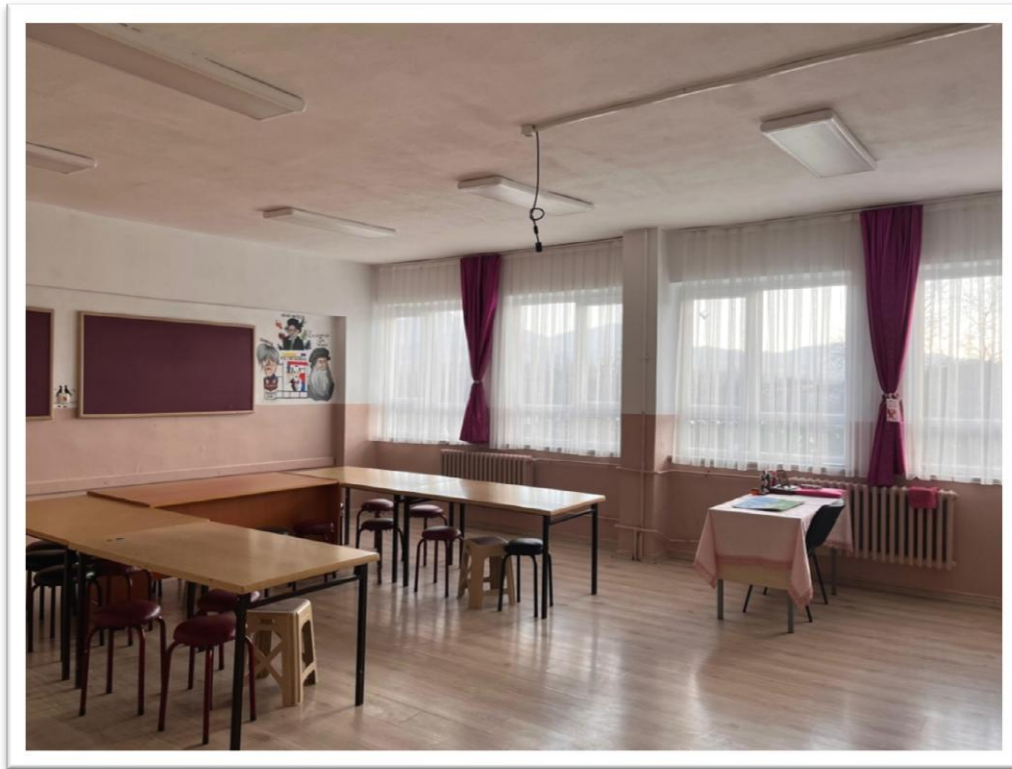
Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, çalışma grubu cinsiyet değişkenine göre 12’si (%75) kız, 4’ü (%25) erkek olmak üzere 16 öğrenciden oluşmaktadır. Fenomenoloji araştırmanızın ilk aşamasında, Mustafa Kemal Ortaokulu 6. sınıf öğrencilerine gerekli açıklamalar yapılarak gönüllü öğrencilerden yazılı izinler alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrenciler, 6/A ve 6/B şubelerindeki toplam 59 öğrenci arasından gönüllü olarak seçilmiştir. Bu süreçte, 16 öğrenci gönüllü olmuş ve bu öğrenciler Veli Onam Formu ’nu imzalayarak katılımlarını onaylamıştır. Öğrencilerin onayı, Ek 3 numaralı form aracılığıyla alınmış ve onaylanan öğrenciler arasında belirli bir kodlama sistemi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15 ve Ö16 şekilde kodlanmıştır. Bu kodlama, her bir öğrencinin anonimliği ve gizliliği korunarak verilerin toplanmasını sağlamaktadır.

3.2.1 Araştırma Ortamı

Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Bartın ilindeki bir ortaokulu 6. sınıf öğrencileriyle Görsel Sanatlar dersi kapsamında, kültürel miras ile görsel iletişim ve biçimlendirme kazanımlarına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, okulun 6.sınıf düzeyinde iki şubesi bulunan 6/A ve 6/B şubelerinden seçilen gönüllü öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmacı, aynı zamanda bu okulda Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Araştırma süreci, Cuma günleri, okulun idaresi ve öğretmenlerin onayıyla yürütülmüştür. Araştırmacı, araştırmasını cuma günleri, iki farklı şubeden gönüllü öğrencilerle görsel sanatlar atölyesinde gerçekleştirmiştir.

Araştırmanın yapıldığı görsel sanatlar atölyesi, Şekil 3.7’de gösterilmiştir. Bu atölye, Bartın ilinin bir ortaokulunda bulunan ve araştırmada kullanılan görsel sanatlar dersine ait atölyeyi temsil etmektedir. Atölye, öğrencilere sanatsal ve kültürel deneyimler kazandırmak için uygun bir ortam sunmaktadır.

Şekil 3.1: Araştırma Yapılan Ortaokulundaki Resim Atölyesi

Şekil 3.7 incelendiğinde, atölyenin mozaik sanatı uygulamaları için oldukça uygun bir ortam sunduğu gözlemlenmektedir. Atölyede dört adet masa kullanılarak her masa, 4 kişilik gruplar halinde küme (ekip çalışması) oturma düzenine göre masalar düzenlenerek öğrencilerin etkin bir şekilde çalışabilmesi sağlanmıştır. Bu gruplar, işbirlikçi öğrenme ve grup çalışması yöntemlerini destekleyerek öğrencilerin birlikte sanatsal deneyimler kazanmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, atölyede bir akıllı tahta yer almakta, bu da öğrencilerin görsel sanatlar dersindeki teorik bilgileri etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlamaktadır. Akıllı tahta, PowerPoint sunusu, 3D müze gezimi ve video sunumları gibi dijital içeriklere erişim sağlayacak şekilde okulun internet bağlantısına entegre edilmiştir. Bu teknolojik altyapı, öğrencilere mozaik sanatına dair kavramsal bilgiler ve görsel materyaller sunma fırsatı tanımaktadır. Bunların yanı sıra, atölye ortamı, uygulamalı mozaik çalışmaları için gerekli tüm fiziksel ve teknolojik alt yapıyı sağlamaktadır. Bu ortam, öğrencilerin hem teorik hem de pratik bilgileri bütünleştirerek daha derin bir öğrenme deneyimi yaşamalarına katkıda bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Fenomenoloji araştırmalarında veri toplama, genellikle görüşme ve gözlem gibi niteliksel yöntemlerle gerçekleştirilir. Bu kapsamda, çalışmada mozaik sanatına ilişkin öğrenci algılarını ve deneyimlerini daha iyi anlamak amacıyla söz konusu veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada da, verilerin derinlemesine anlaşılabilmesi için çeşitli veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu, Mozaik Sanatı Bilgi Formu, Yapılandırılmış Gözlem Formu, Doküman İncelemesi ve video kaydı gibi araçlar veri toplama sürecinde araştırmacıya geniş bir veri seti sağlamıştır. Bu araçlar, öğrencilerin bireysel deneyimlerini, gözlemlerini ve genel görüşlerini anlamaya yönelik olarak seçilmiştir. Hazırlanan form soruları, üç uzman görüşü alınarak gözden geçirilmiştir. Uzmanlar, soruların anlaşılır ve amaca hizmet eder nitelikte olup olmadığını değerlendirmiştir (Uzman görüş formu Ek 8’de verilmiştir).

Bu çoklu veri toplama araçları, araştırmanın derinliğini artırmış ve fenomenoloji yaklaşımın gerektirdiği şekilde öğrencilerin deneyimlerini çok yönlü bir biçimde ele almayı mümkün kılmıştır.

3.3.1. Mozaik Sanatı Bilgi Formu

Mozaik Sanatı Bilgi Formu, araştırmada öğrencilerin mozaik sanatı konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek ve önceki deneyimlerini anlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu form, öğrencilerin mozaik sanatına dair önceden edindikleri bilgi ve deneyimleri ölçmeyi hedeflemiştir. Form, aşağıdaki iki ana hedefe yönelik sorular içermektedir:

Öğrencilerin Mozaik Sanatı Hakkındaki Bilgi Düzeyini Tespit Etme: Öğrencilere mozaik sanatı hakkında temel bilgiler sorulmuş ve sanatın tarihsel gelişimi, teknikleri ve kullanılan malzemeler gibi konularda bilgi seviyeleri ölçülmüştür. Bu bilgiler, uygulama sürecinden önce öğrencilerin bu alandaki bilgi düzeylerini anlamak için kullanılmıştır.

Mozaik Sanatı ile Önceki Deneyimlerin Değerlendirilmesi: Öğrencilerin daha önce mozaik sanatı uygulamış olup olmadıkları sorgulanmıştır. Bu sorular, öğrencilerin bu sanata dair daha önceki uygulama deneyimlerini ve bu deneyimlerin sürece nasıl etki edebileceğini anlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Form, araştırma sürecinde öğrencilerin başlangıçtaki bilgi düzeylerini ve deneyimlerini değerlendirerek, uygulama sürecinin nasıl şekilleneceğine dair bir temel oluşturmayı amaçlamıştır. Formun detayları Ek-3'te verilmiş olup, araştırma sürecindeki bulgulara katkı sağlamıştır. Bu formun kullanımı, öğrencilerin mozaik sanatı hakkında sahip oldukları bilgi birikimini değerlendirme açısından önemli bir adımdır.

3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu

Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu, nitel araştırmalarda sıkça tercih edilen ve derinlemesine bilgi edinmeyi amaçlayan bir veri toplama aracıdır. Bu tür görüşmeler genellikle yüz yüze gerçekleştirilse de, telefon veya video konferans gibi ses ve görüntü iletimi sağlayan sistemler aracılığıyla da yapılabilmektedir. Bu yöntem, öğrencilerin belirli konular hakkındaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlarını anlamanın yanı sıra, bu durumların olası nedenlerini belirlemek için de etkili bir araçtır (Karasar, 2018).

Görüşmeler, yapısına göre üç ana gruba ayrılmaktadır:

- Yapılandırılmış Görüşmeler: Sorular önceden belirlenmiş olup, öğrenciye sınırlı bir yanıt imkânı tanır.
- Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler: Araştırmacı tarafından belirlenen sorular bulunmakla birlikte, görüşme süreci daha esnek olup, öğrencinin düşüncelerini ayrıntılı şekilde açıklamasına olanak sağlar.
- Yapılandırılmamış Görüşmeler: Sorular önceden belirlenmez, görüşme öğrencinin anlatımına göre doğal bir şekilde ilerler (Ekiz, 2020).

Bu bağlamda, yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler, öğrencilerin iç görü ve deneyimlerini daha derinlemesine anlamaya yardımcı olmak için oldukça etkili bir veri toplama yöntemidir. Yarı yapılandırılmış görüşme, belirli bir çerçeveye sahip olmasına rağmen, görüşme sırasında araştırmacıya esneklik tanır. Bu sayede, görüşme sürecinde yeni sorular sorulabilir, öğrencilerin düşünceleri üzerine daha fazla derinleşebilir. Bu esneklik, araştırmanın daha geniş bir perspektiften ele alınmasına ve öğrencilerin görüşlerinin tam anlamıyla anlaşılmasına olanak sağlar. Bu araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bu teknikte, görüşmenin genel çerçevesi ve ele alınacak konular önceden belirlenmiş olsa da, görüşme sürecinde araştırmacıya esneklik tanınarak soruların değiştirilmesine, ek sorular yöneltilmesine ve konunun detaylıca tartışılmasına imkân verilmektedir (Merriam, 2018). Araştırmada kullanılan Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu, şu şekilde yapılandırılmıştır:

İlk Bölüm: Bu bölümde, öğrencilerin mozaik sanatı ile ilgili edindiği bilgilerin, ders içindeki deneyimlerinin ve yapılan uygulamaların nasıl bir etki oluşturduğuna dair sorular yer almaktadır. Sorular, öğrencilerin mozaik sanatı hakkındaki düşünce ve deneyimlerini anlamaya yönelik hazırlanmıştır. Ayrıca sorularla öğrencilere uygulama sürecindeki hislerini, becerilerini ve edindikleri bilgileri tartışma fırsatı sunulur.

Son Bölüm: Görüşme formunun bu kısmında, öğrencilerin genel olarak süreci değerlendirmeleri, mozaik sanatına dair düşüncelerini aktarabilmeleri ve öğretim sürecini nasıl deneyimledikleri hakkında geri bildirimde bulunmaları istenir. Ayrıca, görüşmenin sonunda öğrencilere katılımlarından dolayı teşekkür edilir.

Görüşme formunun geçerliliğini sağlamak amacıyla üç alan uzmanından görüş alınmış ve bu uzmanlar, formu gözden geçirerek, soruların anlamlı ve kapsamlı olmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu şekilde, formun geçerliliği ve güvenilirliği artırılmıştır. Bu form, Ek-7’te verilmiştir.

Fenomonolojik araştırma sırasında, her bir öğrenciyle yapılan görüşmeler video kaydına alınmış ve görüşmelerde öğrencilere mozaik sanatı ve kültürel miras konusunda ne düşündükleri, deneyimlerinin nasıl şekillendiği sorulmuştur. Bu süreç, öğrencilerin bireysel bakış açılarını daha net bir şekilde ortaya koymaya yardımcı olmuştur. Bu veri toplama yöntemi, özellikle derinlemesine bilgi edinmeyi hedefleyen fenomenoloji türündeki araştırmalar için ideal olup, öğrencilerin içsel deneyimlerini ve anlam dünyalarını daha iyi anlayabilmek için oldukça etkilidir.

3.3.3 Yapılandırılmış Gözlem Formu

Araştırmada gözlem tekniği, öğrencilerin resim atölyesi ders saatlerinde gerçekleştirilmiş ve olgunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Gözlemler, elde edilen deneyimlerin ortaya konulmasında görüşmelerden elde edilen verileri destekleyici bir unsur olarak değerlendirilmiştir (Merriam, 2018; Creswell, 2020). Araştırmacı, katılımcı gözlemci rolünü üstlenerek öğrencilerin tüm davranışlarını incelemiş ve analiz etmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin nedeni, mozaik sanat deneyimi yaşayan öğrencilerin çevreleriyle ve kendileriyle kurdukları iletişimi ve aynı zamanda öğrencilerin sanatsal deneyim süreçlerini daha yakından gözlemleyerek anlamlandırmaktır. Bu gözlem formu, Ek-5’te verilmiştir.

3.3.4 Video kaydı

Video kayıtları, araştırmacıların belirli bir konuya veya kişiye odaklanırken gözden kaçırabilecekleri olayları kaydetme ve sonradan ayrıntılı bir şekilde analiz etme imkânı sunarak önemli avantajlar sağlamaktadır (Mills, 2011). Bu araştırmada, video kamera kaydı, öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sorularında, öğrencilerin onayı alınarak sesli ve görüntülü kayıt olarak kullanılmıştır. Kaydedilen videolar, her görüşme sonrası izlenmiş ve yazılı dokümanı oluşturulmuştur.

3.3.5 Doküman İncelemesi

Nitel araştırmalarda dokümanlar; günlükler, sanatsal eserler ve görsel materyaller gibi çeşitli kaynaklardan oluşabilmektedir. Bir olgunun daha iyi anlaşılabilmesi için bu tür belgelerin incelenmesi, doküman analizi yoluyla veri setine önemli katkılar sağlayabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada, altı haftalık veri toplama süreci boyunca öğrencilerin deneyimledikleri sanatsal çalışmalar analiz edilmiş ve araştırma, öğrencilerin yaşadıkları deneyimler bağlamında yorumlanmıştır.

3.4. Fenomenoloji Araştırması Süreci

Fenomenoloji araştırma süreci, bireylerin deneyimlerini anlamaya ve onların yaşantılarına derinlemesine odaklanmaya yönelik bir yaklaşımdır. Bu bağlamda Bartın ilinde yer alan bir ortaokulun 6. sınıf görsel sanatlar ders kapsamında yapılacak olan bu çalışmada, araştırmacının aynı zamanda uygulayıcı olduğu bir fenomenoloji araştırma deseni yapılmıştır. Araştırmanın adımları, belirlenen hedefler doğrultusunda aşağıdaki şekilde modellenmiştir:

- Araştırma Probleminin Belirlenmesi: Öğrencilerin mozaik sanatıyla ilgili algıları, deneyimleri ve sanat eğitimine katkıları üzerine odaklanılmıştır.
- Öğrencilerin Seçimi: Araştırmada, Bartın ilinde bulunan bir ortaokulunda 6. sınıf öğrencilerinden belirli bir örneklem seçilmiştir.
- Veri Toplama Süreci: Gözlem, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve öğrenci çalışmalarının incelenmesi gibi nitel veri toplama yöntemleri uygulanmıştır.
- Veri Analizi: Öğrencilerin ifadeleri ve sanatsal üretimleri betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.
- Sonuçların Yorumlanması ve Değerlendirilmesi: Öğrencilerin mozaik sanatıyla ilgili deneyimlerinden elde edilen bulgular, sanat eğitimi perspektifinden yorumlanacak ve öneriler sunulmuştur.

Araştırma Probleminin Belirlenmesi (Fenomenin Belirlenmesi): Fenomenoloji araştırmalarında ilk adım, araştırmacının belirli bir fenomenle karşılaşması ve buna yönelik bir araştırma sorusu üretmesidir (Ersoy ve Saban, 2019). Bu bağlamda, araştırmacı, tez

konusunu belirleme sürecinde Bartın ilinde yer alan bir ortaokulun Görsel Sanatlar dersi kapsamında yer alan "Kültürel Miras" ve "Görsel İletişim ve Biçimlendirme" öğrenme alanlarına odaklanmıştır. Bu kapsamda, söz konusu kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin sanatla etkileşim biçimleri, kültürel değerleri algılayışları ve görsel ifade becerileri incelenmiştir. Bu seçimin temel sebebi, araştırmacının bu okulda görev yapması ve Görsel Sanatlar dersini bizzat kendisi yürütmesi nedeniyle ders içeriğiyle doğrudan etkileşim içinde olmasıdır. Ders sürecinde yapılan gözlemler doğrultusunda, mozaik sanatının müfredatta yalnızca yüzeysel bir şekilde ele alındığı ve özellikle teorik boyutunun öğrenciler tarafından yeterince anlaşılamadığı tespit edilmiştir. Her ne kadar mozaik sanatı, kültürel miras ile görsel iletişim ve biçimlendirme kazanımları kapsamında yer alsada, mozaik sanatın tarihsel, kültürel ve sanatsal değeri öğrencilere yeterince aktarılamamaktadır. Teorik bilginin sınırlı kalması, öğrencilerin mozaik sanatının kökenini, estetik değerlerini ve kültürel önemini tam anlamıyla kavramalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum, mozaik sanatının daha kapsamlı ve etkili bir öğretim yöntemiyle ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Fenomonoloji araştırma sürecine başlamadan önce, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı incelenmiştir. Programda yer alan kültürel miras ve sanatsal ifadeye dair kazanımlar analiz edilmiştir (Kazanım tablosu Ek 7’de verilmiştir). Özellikle mozaik sanatı ile ilişkili konuların hangi sınıf seviyelerinde işlendiği, hangi kazanımların vurgulandığı ve programın mozaik sanatını nasıl ele aldığına dair detaylı bir inceleme yapılmıştır. Bu analiz, araştırmanın temelini oluşturan eğitimsel bağlamı anlamaya yardımcı olmuştur.

Araştırmacı, araştırma ortamındaki sorununu daha yakın izlemek ve durumu belirlemek için, araştırma yapacağı öğrencilerle ve okulun diğer üst kademe öğrencileriyle sözlü görüşmeler ve ders ortamına ilişkin gözlemlerde bulunmuştur. Araştırmacı, araştırma öncesi yaptığı gözlemler ve sözlü görüşmeler neticesinde elde ettiği veriler ile durumun tespit edilmesine ve Görsel Sanatlar dersi kültürel miras ve görsel iletişim ve biçimlendirme kazanımlarına ilişkin fenomenoloji planının oluşmasına temel oluşturmuştur. Araştırma öncesi hazırlanan planlar doğrultusunda cuma günü olarak belirlenmiş olan gönüllü öğrenciler ile Görsel Sanatlar resim atölyesinde iki (2) ders saati şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma süresi 5 hafta olarak belirlenerek aşağıda zaman çizelgesi gibi hedeflenmiştir:

1-2. Hafta: 6. sınıf öğrencilerine araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak, gönüllü öğrenciler belirlenmiştir. Öğrencilere araştırmanın bir yüksek lisans çalışması kapsamında yürütüldüğü açıklanacak ve gönüllü olan öğrencilere "Veli Onam Formu" dağıtılarak formun veliler tarafından imzalanması sağlanmıştır (Form Ek 3'te sunulmuştur). Bu süreçte, gerekli izinler alınarak öğrencilerin yazılı onayları toplanılmıştır. Daha sonra öğrencilere "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" uygulanmıştır (Form Ek 4'te verilmiştir). Bu form, öğrencilerin mozaik sanatı hakkındaki mevcut bilgi düzeylerini ve görüşlerini belirlemeye yönelik hazırlanmıştır.

Şekil 3.2: Öğrencilerin uygulama öncesine ait gönüllü öğrencilerin fotoğrafları

Şekil 3.3: "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" uygulaması sırasında çekilen fotoğraflar

3-4. Hafta: Öğrencilere mozaik sanatının tarihi ve teknikleri hakkında teorik eğitimler verilmiştir. Mozaik sanatının tarihine dair kavramsal bilgilerin aktarılması için ders sunumları düzenlenmiştir. Zeugma Mozaik Müzesi ve eserlerini tanıtan, mozaik teknikleri ve uygulamalarını anlatan videolar izletilerek öğrencilerin mozaik sanatını görsel olarak daha iyi kavramaları sağlanmıştır. Uygulamalı çalışmalar gerçekleştirilerek öğrencilerin mozaik sanatını deneyimlemeleri yapılmıştır. Bu süreçte:

- Malzeme ve araç-gereç kullanımı konusunda öğrencilerin becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir.
- Grup çalışması yöntemiyle uygulamalar yapılmıştır. Toplam 16 öğrenci, dörder kişilik dört grup oluşturarak grup çalışması yoluyla mozaik çalışmaları süreci gerçekleştirilmiştir.
- Araştırmacı süreç boyunca gözlem yaparak öğrencilerin deneyimlerini kayıt altına alınmıştır.

Şekil 3.4: Üçüncü hafta uygulamalarına dair kavramsal bilgilerin öğrencilere aktarımı sırasında çekilen fotoğraflar

Şekil 3.5: Öğrencilerin mozaik uygulamaları gerçekleştirdikleri sırada çekilen fotoğraflar

Şekil 3.6: Öğrenciler tarafından tamamlanmış mozaik uygulamalarına ait örnekler

5. Hafta: "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" uygulanmıştır (Ek 5'te form sunulmuştur). Fenomenoloji araştırmasının temel gerekliliklerinden biri olarak, öğrencilerin mozaik sanatıyla ilgili deneyimlerini, algılarını ve süreç boyunca edindikleri kazanımları değerlendirmek amacıyla bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde, verilerin daha detaylı analiz edilebilmesi amacıyla tüm görüşmeler video kaydına alınmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 3 ila 7 dakika sürmüştür; toplam görüşme süresi 1 saat 41 dakika olarak tamamlanmıştır. Uygulama sonrası görüşmeye dair fotoğraflar Şekil 3.7'de verilmiştir.

Şekil 3.7: Öğrencilerle gerçekleştirilen bireysel görüşmelere ait fotoğraflar

3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalar, doğaları gereği nicel araştırmalardan farklı geçerlik ve güvenirlik yaklaşımlarına sahiptir. Bu bağlamda, Miles ve Huberman (2015) tarafından geliştirilen ilkeler doğrultusunda geçerlik ve güvenirlik kavramları açıklanmaktadır. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının konuya tarafsız yaklaşmasıyla doğrudan ilişkilidir. İç geçerlik, araştırmacının sürece müdahale etmemesi ve tarafsızlığını koruması sayesinde olumlu yönde etkilenmektedir. Bulguların ve yorumların tutarlılığı ise, araştırmanın kuramsal çerçevesinde olgunun ayrıntılı bir biçimde tanımlanmasıyla sağlanabilmektedir.

Dış geçerlik açısından ise, araştırma sürecine ilişkin tüm aşamaların şeffaf bir biçimde ortaya konması önem taşımaktadır. Ancak, nitel araştırmaların doğası gereği nicel çalışmalarda olduğu gibi doğrudan genelleme yapılması mümkün değildir. Bu nedenle, dış geçerlik kavramı nitel araştırmalarda genellemeden ziyade benzer deneyimlerin aktarılabilirliği çerçevesinde ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Güvenirlik, araştırma sürecinde çeşitli veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılmasıyla artırılabilir. Bu çalışmada, veri güvenilirliğini sağlamak amacıyla farklı veri toplama yöntemlerinden yararlanılmış ve katılımcılara ilişkin ayrıntılı bilgiler sunularak sürecin şeffaflığı sağlanmıştır. Ayrıca, geçerlik ve güvenirliliği güçlendirmek amacıyla üç farklı veri toplama tekniği kullanılmış ve bu veriler ışığında analizler gerçekleştirilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmanın kapsamında elde edilen nitel verilerin analizinde, fenomenolojik desenle uyumlu olduğundan betimsel analiz yaklaşımından yararlanılmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda veri analizinin amacı, çalışmanın deneyim ve önemini ortaya çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fenomenoloji desende sıklıkla başvuru alan betimsel analiz, katılımcılardan elde edilen verilerin sistematik bir biçimde çözümlenerek, olgunun özüne ilişkin anlamların ortaya konmasını amaçlayan bir analiz yaklaşımıdır (Patton, 2014). Bu yöntemde, katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmekte ve araştırmacı, yorumdan ziyade betimlemeye odaklanarak olguyu katılımcıların perspektifinden yansıtmaya çalışmaktadır. Betimsel analiz sürecinde veriler; kodlama, temalaştırma ve temaların

düzenlenmesi aşamalarından geçirilerek, elde edilen bulgular açık ve anlaşılır biçimde sunulmaktadır (Creswell, 2020). Bu yaklaşım, fenomenoloji araştırmanın temel amacı olan katılımcı deneyimlerinin özüne ulaşma hedefiyle örtüşmektedir. Bu bağlamda, verilerden anlamlar çıkarmak ve olaya bütüncül bir şekilde bakmak amacıyla betimsel analiz tercih edilmiştir. Verilerin analizi, görüşme sırasında video kaydına alınan görüşmeler, doküman incelemeleri (sanatsal çalışmalar, belgeler) ve atölye ortamında yapılan gözlemlerle elde edilen notlar üzerinden yapılmıştır. Ayrıca, görüşme formu ile elde edilen verilerin yazılı dökümü oluşturulmuş ve döküm sonucunda veriler, öğrencilerin sanatsal algıları, yaratıcılıkları, kültürel miras farkındalıkları ve eleştirel düşünme becerileri ile ilgili derinlemesine analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın beş alt problemine ait sorulardan elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilmektedir. Araştırmada, öğrencilerin mozaik deneyimlerini anlamlandırmak, mozaik hakkındaki algılarını ortaya çıkartmak ve öğrencilere mozaik konusunda farkındalık sağlamak hedeflenmektedir. Bu bağlamda öğrencilere mozaik sanatı hakkında bilgi ve beceri kazandırıp, bu bilgiler doğrultusunda mozaik uygulamaları yapmaları amaçlanmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler yorumlanırken alt problemlerdeki soru sırası izlenerek bulguların yorumları bu sıra ile verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, "Çalışma grubunun mozaik sanatı hakkında bilgi düzeyleri nasıldır? " sorusu çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin mozaik sanatı hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla bu alt problem iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Birinci Aşama: Bu aşamada, öğrencilere herhangi bir teorik bilgi verilmeden ve uygulama yaptırılmadan önce "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" kullanılmıştır. Formda yer alan "Mozaik denilince aklınıza ne geliyor?" sorusu aracılığıyla öğrencilerin mevcut bilgi ve algıları ölçülmüştür. Elde edilen bulgular, "Mozaik Tanımı" başlığı altında Tablo 4.1' de analiz edilmiştir.

İkinci Aşama: Mozaik uygulamalarının öğrenciler tarafından deneyimlenmesinden sonra bilgi düzeylerindeki değişimi incelemek amacıyla "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" kullanılmıştır. Bu formda yer alan "Sizce, mozaik sanatı nedir?" sorusunun yanı sıra, derinlemesine bilgi almak amacıyla "Mozaik sanatının tarihi ve gelişimi hakkında bildiklerinizden bahseder misiniz?" gibi sondaj soruları da yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular, üç ayrı kategori altında değerlendirilerek üç tablo halinde yorumlanmaktadır. Bu bağlamda "Mozaik Tanımı" Tablo 4.2'de, "Mozaik Tarihçesi" Tablo 4.3'te ve "Mozaik Gelişimi" Tablo 4.4'te verilmektedir. Bu iki aşamalı süreç sayesinde, öğrencilerin mozaik sanatıyla ilgili bilgi düzeyleri, uygulama öncesi ve sonrası olarak karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi, "Çalışma grubunun mozaik sanatı hakkındaki bilgi düzeyleri nasıldır?" sorusuyla ifade edilmiştir. Bu bağlamda probleme yönelik veri toplamak amacıyla araştırmanın ilk aşamasında, öğrencilere herhangi bir teorik bilgi verilmeden ve uygulama yaptırılmadan önce, araştırmacı tarafından araştırmanın 2. haftasında "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" uygulanmıştır (Ek 4'te sunulmuştur). Formda yer alan "Mozaik denilince aklınıza ne geliyor?" sorusu öğrencilere yöneltilmiş ve elde edilen verilere göre öğrencilerin cevapları bire bir aşağıdaki gibidir:

Ö1: "Bilmiyorum"

Ö2: "Tabak boyama gerisini bilmiyorum."

Ö3: "Aklıma resim yapmak geliyor."

Ö4: "Resim-eğlence-kâğıt-huzur-sanat-el becerisi."

Ö5: "Mozaik çalışmasını bilmediğim için aklıma bir şey gelmiyor."

Ö6: "Bilmiyorum."

Ö7: "Bir resim çizip başka bir kullanılmış bir kâğıdı parçalar halinde kesip yapıştırmak geliyor benim."

Ö8: "Mozaik sanatı denilince aklıma kâse gibi şeyleri rengârenk boyamaları geliyor."

Ö9: "Eva kâğıtlarının küçük küçük keserek çizdiğimiz resimde yapıştırmak."

Ö10: "Küçük kâğıt parçalarını kesip yaptığımız resmin üzerine yapıştırıyoruz sonra boyuyoruz. Emin değilim."

Ö11: "Bir sunum ya da çalışma yapmak."

Ö12: "Ressamların genellikle kullandığı resim türü "

Ö13: "Görsel sanatında bir resim türü."

Ö14: "Görsel sanatlarda bir resim türü."

Ö15: "Kâğıda ince ince çizilen resimleri boyarız."

Ö16: "Resim yapmak ve o yaptığımız resmi kâğıda yapıştırmak."

Tablo 4.1: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz

Mozaik tanımı	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-Resim türü ve boyama olarak mozaik	10 (Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö11, Ö15, Ö16, Ö12, Ö13, Ö14)	62,5
-Kâğıt parçalarını kesme ve yapıştırma	3 (Ö7, Ö9, Ö10)	18,75
-Fikrim yok	3 (Ö1, Ö5, Ö6)	18,75

Tablo 4.1 incelendiğinde öğrencilerin " "Mozaik" denilince aklına ne geliyor?" sorusuna vermiş oldukları cevaplar "mozaik tanımı" kategorisi altında incelenmiştir. Öğrencilerin %62,5'i mozaği "resim türü ve boyama olarak mozaik" tanımlarken, %18,75'i "kâğıt parçalarını kesme ve yapıştırma" şeklinde ifade etmiştir. Geriye kalan öğrencilerin %18,75'i ise mozaik hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Bu veriler öğrencilerin mozaik sanatını tam anlamıyla doğru tanımlayamadığını ve kavramsal olarak farklı algıladığını göstermektedir. Çoğunluğun mozaği bir resim veya boyama tekniği olarak değerlendirirken, belirli bir kesim ise kesme ve yapıştırma yöntemiyle ilişkilendirmiştir. Oysa mozaik, farklı malzemelerin (taş, cam, seramik vb.) bir araya getirilerek oluşturulduğu bir sanat dalıdır. Özellikle grubun %18,75'inin mozaik hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını belirtmesi, bu alandaki farkındalığın artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, öğrencilere yönelik teorik ve uygulamalı eğitimlerin önemini vurgulamakta ve mozaik sanatına dair doğru bilgilerin kazandırılmasının gerekliliğini desteklemektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan "Çalışma grubunun mozaik sanatı hakkında bilgi düzeyleri nasıldır?" sorusuna yanıt bulmak amacıyla, araştırmanın ikinci aşamasında araştırmacı öğrencilere teorik bilgiler verdikten ve uygulamalar yaptırdıktan sonra araştırmanın 5. haftasında veri toplama sürecini gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda Ek-5'te belirtilen formda yer alan "Sizce, mozaik sanatı nedir?" sorusu ve buna bağlı sondaj soruları olan "Mozaik sanatının tarihi ve gelişimi hakkında bildiklerinizden bahseder misiniz?" soruları öğrencilere yöneltilmiştir. Bu süreçte, öğrencilerin mozaik sanatıyla ilgili bilgi seviyeleri ve algıları değerlendirilmiş; ayrıca tarihsel ve gelişimsel bakış açıları ölçülmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış bireysel görüşme tekniği kullanılarak elde

edilen veriler analiz edilmiş ve öğrencilerin mozaik sanatı hakkındaki mevcut bilgi düzeyleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Aşağıda, "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" aracılığıyla elde edilen öğrenci yanıtları birebir sunulmaktadır.

Ö1: "Eee şey minik taşlarla yani mermerle sonra camla yapılan küçük taşlarla yapılan resim. Eee Sümerlerde ortaya çıktı M.Ö 4. ve 3.yüzyıllarda. Yerlerde kocaman resimler yapılmışlardı, duvarlarda da ve bir de çatılarda vardı kocaman."

Ö2: "Yani böyle küçük taşlarla böyle mermer ya da cam taşlarıyla yapılan bi tahtanın küçük kare tahtanın üzerine yapılan bir resim. Eee altına yapıştırıcı sürülerek renklerine uygun bir şekilde yapıştırılıyor taşlar. Yapıştırılarak diziliyor ve ondan sonra tahtanın kenarları boyanıyor eee tahtanın kenarları boyanıyor ve sonra üzerine parlak bir şey sürülüyor sanırım. Derz sürülüyor. İşte sizinle yaptım daha önce hiç yapmadım. M.Ö 3-4. Yüzyılda yapılmıştı. Sümerler tarafından Mezopotamya'da oralarda çıkarılmış oluşmuştur. Müzelerde yani tarihi yerlerde mozaik sanatı var."

Ö3: "Eee küçük parçalarla yapılmış renkli nesnelerin birleşmesiyle oluşan bir sanat. M.Ö 3-4. yüzyıllarda yapılmış. Mezopotamya'da yapılmıştır. İlk o dönemde çıkmıştır."

Ö4 : "Küçük küçük parçalardan oluşan immm böyle onları birleştirip böyle büyük güzel bir resim oluşuyor en sonunda ve çok da güzel oluyor. Mezopotamya'da çıkmıştır immm gelişmiştir. MÖ önce çıkmıştır böyle biliyorum."

Ö5: "Hocam küçük taşlarla yapılmış veya taş, ahşap, mermer, seramik onlarla yapılan bir sanat. İnsanlar falan yapılıyor. Değişik çiçekler falan gibi öyle değişik şeyler yapılıyor. Hocam tarihi ve gelişimi hakkında bir şey hatırlayamıyorum."

Ö6: "Mozaik sanatı birçok taş veya böyle kâğıt gibi materyallerin birbirine yapıştırıcı sürülerek yapıldığı resim. Eee M.Ö 4-5.yüzyıllarda yapılmaya başlanmıştır. Gaziantep'te galiba bir tane müze vardı. Zeugma müzeydi galiba. En büyük mozaik müzesiydi. İçinde çok halı gibi böyle şeyler vardı mozaik taşları ile yapılmış."

Ö7: "Mozaik sanatı böyle küçük küçük taşlarla veya elişi kâğıdıyla böyle birleştirilerek yapılan yapıştırılarak ile yapılan bir sanat. Mozaik sanatını ilk böyle olduğu yer adını pek bilmiyorum ama Gaziantep'te bayabi büyük bir müzede vardı."

Ö8: "Mozaik sanatı küçük eee kâğıtların bi tane kâğıdın üzerine yapılarak sanat gibi bir şey oluşturuyorlar. M.Ö ortaya çıkmış. Camii gibi yerlerde dokuma yapıyorlardı duvar, tavan gibi."

Ö9: "Bence mozaik sanatı küçücük bir taş, kâğıt parçacığı eee mermer gibi şeylerden büyük bir resimler oluşturmak. M.Ö insanların bazı yerlerde, cami tavanlarında,

duvarlarda gibi resimler yapmıştır."

Ö10: *"Mozaik sanatı eee yaptığımız resmin üzerine küçük parçaları ekleyip yaptığımız resim. M.Ö dönemlerde insanların camilerin, evlerin üzerinde, duvarlarda, zeminlerde yaptığı resimler. Böyle renkli renkli taşlardan yapıyorlar."*

Ö11: *"Mozaik sanatı taşlar gibi şeyleri bir resim yapıp üstüne yapıştırmak öyle. M.Ö böyle insanlar kendi kendine taşlardan gibi şeylerden camiler, evler yani duvarlar gibi yerlere yapıştırmış ve böyle bir şey oluşmuş. Anaokulundayken kâğıt üzerine yapıştırarak bir çalışma yapmıştık ama çok hatırlamıyorum. "*

Ö12: *"Küçük eşya veya parçalarla oluşturulan bir resim sanatıdır. M.Ö 1-2.yıllarda Şanlıurfa'da keşfedilmiştir. Gaziantep'te en büyük müzesi var, Zeugma müzesi. Orada hocam eskiden kalma bir sürü mozaik sanatı var. Çoğu tanrılardan oluşuyor. Dini konulardan oluşuyor ve anlatmaya çalışmışlar. Camilerde dekor olarak kullanmışlar."*

Ö13: *"Mozaik sanatı eee böyle taşlarla birlikte mermer taşları gibi eee taşları bir resmin üstüne koyarak ve taşları dizerek ortaya bir görsel çıkıyor. Şuan müzelerimiz var, mozaik sanat müzeleri. Gaziantep'te en büyük mozaik müzesi var Zeugma. Orada kocaman her yerde resimler vardı, böyle mozaik taşlarıyla, mermerlerle her tarafı resimler yapmışlardı. M.Ö dönemde yapılan bu çalışmaları nasıl yapmışlar, kırması çok zor ve o dönemde nasıl yapmışlar ben hayret ediyorum. Çok güzel ve zahmetli çalışmalardır."*

Ö14: *"Küçük parçalarla her parçadan olur. Mermer, cam gibi onları resmin üzerine yapıştırıp şekillerin çıkmasına mozaik denir. Tarihi, gelişimi hakkında aklıma bir şey gelmiyor şimdi."*

Ö15: *"Mozaik sanatı renkli taşlarla, granitlerle, mermerle yapılan küçük küçük ya da büyük büyük taşlarla yapılan bir çalışmalardır. Yapıştırıcı sürülüp taşları eee üzerine koyup diziyoruz ve ortaya şekil çıkıyor. M.Ö yıllarda ortaya çıkmış, Türkiye'de de yaygın olmuştur. Cami tavanlarında sonra evlerin duvarlarında, tavanlarda, yerlerde, tablo gibi yapılmıştır."*

Ö16: *"Eee küçük taşlardan yapılan seramik olur eee sonra farklı farklı taşlardan yapılan eee küçük küçük renkli renkli taşlar yapıştırılarak bir resmin üstüne dizmek ve bir bütün oluşturmak. Gaziantep de büyük bir mozaik müzemiz var, Zeugma müzesi. Mesela orada duvarlara taşlar işlenmişlerdi çok güzel, yerlerde de işlenmiş taşlarda vardı."*

Öğrencilerden elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla incelenmiş olup mozaik tanımı, mozaik tarihçesi ve mozaik gelişimi olarak üç ayrı tablo halinde aşağıda gösterilmektedir. Tablo 4.2. "Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz" mozağin tanımı ile ilgili, Tablo 4.3. "Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tarihçesi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz" mozağin tarihçesi ile ilgili ve Tablo 4.4. "Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Gelişimi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz" ise mozağin gelişimi ile ilgili frekans yüzdeler tablosu oluşturulmuştur.

Tablo 4.2: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz

Mozaik tanımı	Frekans (<i>f</i>)	Yüzdelik (%)
-Küçük taşlarla (taş, mermer, seramik ve cam parçaları) yapılan resim veya sanat	15 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	93,75
-Kâğıt parçaları ile yapılan resim sanatı	1 (Ö8)	6,25

Tablo 4.2. "Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tanımı İle İlgili Bulgulara Ait Analiz" mozağin tanımı ile ilgili veriler incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%93,75) mozağı "küçük taşlar (taş, mermer, seramik ve cam parçaları) kullanılarak yapılan bir resim veya sanat türü" olarak tanımladığı görülmektedir. Bu durum, araştırmanın ikinci aşamasında öğrencilere verilen teorik bilgilerin ve uygulama çalışmalarının etkili olduğunu ve mozaik sanatına dair kavramsal farkındalığın büyük ölçüde arttığını göstermektedir. Buna karşın, öğrencilerin %6,25'inin mozağı hâlâ "kâğıt parçaları ile yapılan resim sanatı" olarak tanımlaması, bazı bireylerin mozaik sanatının gerçek yapısını tam olarak kavrayamadığını ya da önceki yanlış algılarını tamamen değiştiremediğini göstermektedir. Bu sonuç, bazı öğrencilerin sanatsal teknikleri ayırt etme konusunda daha fazla yönlendirmeye ihtiyaç duyduğunu düşündürmektedir. Genel olarak, veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının mozaik sanatının temel özelliklerini doğru bir şekilde öğrendiği söylenebilir. Ancak, öğrenme sürecini desteklemek adına, özellikle yanlış algıları olan küçük bir gruba yönelik daha fazla uygulamalı eğitim veya görsel materyallerle desteklenmiş anlatımların faydalı olabileceği öngörülmektedir.

Tablo 4.3: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tarihçesi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz

Mozaik tarihçesi	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-M.Ö. dönemlerde ortaya çıktı (Sümerler, Mezopotamya)	12 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15)	75,0
-Hatırlamıyorum	4 (Ö5, Ö7, Ö14, Ö16)	25,0

Tablo 4.3'te yer alan "Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Tarihçesi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz "incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %75'inin mozağin tarihçesini "M.Ö. dönemlerde ortaya çıktı (Sümerler, Mezopotamya)" ifade ettiği görülmektedir. Öğrencilerin %25'i ise mozağin tarihçesi hakkında "hatırlamıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Bu verilere göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%75), mozağin tarihçesi hakkında bilgi sahibi olup, kökenini M.Ö. dönemlere, özellikle Sümerler ve Mezopotamya uygarlıklarına dayandırarak doğru bir şekilde ifade etmiştir. Bu, mozağin tarihi hakkında genel bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Öte yandan, öğrencilerin %25'inin mozağin tarihçesiyle ilgili bir bilgi hatırlamaması, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Sonuç olarak, mozağin tarihsel gelişimiyle ilgili genel bir bilinç olsa da bilgi eksikliği yaşayan bir kesimin varlığı mozaik sanatının tarihi hakkında daha fazla bilgilendirme veya eğitim çalışmasına ihtiyaç duyulabileceğini göstermektedir.

Tablo 4.4: Birinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Gelişimi İle İlgili Bulgulara Ait Analiz

Mozaik gelişimi	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-Evlerde, duvarlarda, yerlerde ve tavanlarda yapılması	5 (Ö1, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	31,25
-Gaziantep, Zeugma müzesi ve müzelerde mozaik sanatı vardır	6 (Ö2, Ö6, Ö7, Ö12, Ö13, Ö16)	37,5
-Hatırlayamıyorum ve diğer	4 (Ö3, Ö4, Ö5, Ö14)	25,0

Tablo 4.4'te sunulan verilere göre öğrencilerin mozaik sanatının gelişimi hakkındaki görüşleri üç ana başlıkta toplanmaktadır. Öğrencilerin %31,25'i mozaikleri daha çok evlerde, duvarlarda, yerlerde ve tavanlarda kullanılan bir mimari süsleme ögesi olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte %37,5'lik bir kesim mozaik sanatını Gaziantep, Zeugma Müzesi ve diğer müzelerle ilişkilendirerek, bu sanatı daha çok tarihî ve kültürel bir bağlamda ele almıştır. Öte yandan öğrencilerin %25'i mozaik sanatının gelişimi hakkında bilgi sahibi olmadıklarını veya konuyu hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin bir kısmının mozaik sanatı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını veya konuyla ilgilenmediğini düşündürülebilir. Bu veriler, toplumun mozaik sanatına ilişkin bilgi ve algısının farklı yönlerde şekillendiğini göstermektedir. Mimari süsleme vurgusu yapan öğrenciler mozaik sanatının daha çok estetik ve dekoratif yönüne odaklanırken; müzelerle ilişkilendiren grup bu sanatı tarihî ve kültürel miras çerçevesinde değerlendirmektedir. Buna karşılık önemli bir kesimin konu hakkında bilgisinin olmaması mozaik sanatının gelişimi ve önemi konusunda yeterli farkındalığın oluşmadığını göstermektedir. Bu durum mozaik sanatının tarihî süreçteki yeri ve sanatsal değeri hakkında bilgilendirici çalışmaların artırılması gerektiğini göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problem sorusu, "Çalışma grubunun mozaik sanat öğretimi öncesinde nasıl deneyimlere sahiptir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda probleme yönelik veri elde etmek amacıyla araştırmanın ilk aşamasında, öğrencilere herhangi bir teorik bilgi verilmeden ve uygulama yaptırılmadan önce, araştırmacı tarafından 2. haftada (Ek-3'te belirtildiği gibi) "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yaptınız mı? Yaptıysanız açıklayınız." sorusu yöneltilmiştir. Daha sonra mozaik uygulaması yapıldıktan sonra araştırmanın 5. haftasında (Ek-4'te belirtildiği gibi) "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yapmış mıydınız?" sorusu sorularak öğrencilerin önceki deneyimlerine ilişkin veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

"Mozaik Sanatı Bilgi Formu" nda yer alan "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yaptınız mı? Yaptıysanız açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlar birebir aşağıdaki gibidir.

Ö1: "Hayır hiç çalışmasını yapmadım. "

Ö2: "Yapmadım."

- Ö3: "Yapmadım."
- Ö4: "Yapmadım, bilmiyorum."
- Ö5: "Yapmadım."
- Ö6: "Hayır yapmadım."
- Ö7: "Yapmadım ama inşallah yapacağım."
- Ö8: "Yapmadım."
- Ö9: "Eğer düşündüğüm şey o ise yaptım."
- Ö10: "Hatırlayamıyorum."
- Ö11: "Hayır."
- Ö12: "Yapmadım."
- Ö13: "Yapmadım."
- Ö14: "Yapmadım ne olduğunu da bilmiyorum."
- Ö15: "Yapmadım ama yapacam."
- Ö16: "Hayır yapmadım."

Tablo 4.5: İkinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulama Öncesine Dair Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Mozaik Uygulama Öncesi Deneyimleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
- Daha önce mozaik sanat uygulaması hiç yapmadım	16 (Hepsi)	100,0

"Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" nda yer alan "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yapmış mıydınız?" sorusuna verilen yanıtlar birebir aşağıdaki gibidir:

- Ö1: "Daha önce mozaik yapmamıştım."
- Ö2: "İşte sizinle yaptım daha önce hiç yapmadım."
- Ö3: "Daha önce mozaik hiç yapmadım."
- Ö4: "İmm daha önce mozaik çalışması yapmamıştım."
- Ö5: "Daha önce mozaik çalışması yapmadım bir tek yukarıda sizinle yaptım."
- Ö6: "Daha önce yapmadım ama önceki görsel sanatlar öğretmenimle elişi kâğıdı ile kes yapıştır çalışması yapmıştık biraz ona benziyor."
- Ö7: "Daha önce elişi kâğıdıyla kes yapıştır yapmıştım ama mozaik çalışması yapmadım."

Ö8: "Daha önce mozaik sanatı yapmadım."

Ö9: "Eski görsel sanatlar hocamızla resim çizmiştik resmin üzerine kes yapıştır kâğıtlar yapıştırarak çalışma yapmıştık ama mozaik sanatı çalışması daha önce yapmadım hiç."

Ö11: "İlk defa mozaik yapıyorum."

Ö12: "Sizden önce mozaik çalışması yapmadım ilk sizinle yaptım."

Ö13: "Sizden önce mozaik çalışması hiç yapmadım."

Ö14: "Daha önce hiç mozaik yapmadım. Abim yaptıydı onu izledim. Elişi kağıdı ile kes yapıştır şeklinde çalışma yapmıştı o kadar."

Ö15: "Daha önce hiç mozaik yapmadım."

Ö16: "Hayır, daha önce mozaik çalışması yapmamıştım."

Tablo 4.6: İkinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulama Sonrası Dair Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Mozaik Uygulama Sonrası Deneyimleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
- Mozaik sanat uygulaması ilk kez yaptım	16 (Hepsi)	100,0

Tablo 4.5 ve Tablo 4.6 incelendiğinde, öğrencilerin tamamının (%100) mozaik sanat uygulaması öncesinde ve sonrasında herhangi bir mozaik sanat uygulama deneyimine sahip olmadığını belirttiği görülmektedir. Bu sonuç, mozaik sanatına yönelik pratik deneyim eksikliğinin yaygın olduğunu ve bu sanat dalının bireyler tarafından uygulanabilir bir faaliyet olarak görülmediğini düşündürmektedir. Bu bağlamda mozaik sanatının yalnızca teorik düzeyde değil aynı zamanda uygulamalı etkinlikler ve atölyeler aracılığıyla da öğretilmesi önem arz etmektedir. Eğitim programlarında mozaik sanatına yer verilmesi, sanatsal atölyelerin düzenlenmesi ve bireylerin bu sanatı deneyimleyebileceği fırsatların artırılması hem farkındalığın hem de sanatsal üretimin yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamaları hakkındaki düşünceleri nelerdir?" sorusuna, araştırmacı tarafından 5. haftada

gerçekleştirilen görüşme kapsamında, Ek-4'te yer alan görüşme formundaki ikinci sorunun ikinci alt sorusu olan "Bu çalışmanın sana ne kattığını düşünüyorsun?" ile cevap aranmaktadır. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar birebir aşağıdaki gibidir:

Ö1: "Eee nerelerde oluştuğunu, bilgisini ve nasıl oluştuğunu bilmiyordum. Sadece görmüştüm eee ama bilgi sahibi değildim ve bilmiyordum. Ve bu çalışma ile hakkında bilgi edinmemi sağladı."

Ö2: "Bilgi kattı bana eee nerelerde oluyor ve nasıl yapıldığını öğrendim. Eee mesela mozaik müzesini öğrendim. Zeugma müzesini öğrendim ve oranın içini öğrendim. Mozaik sanatının farklı farklı türlerde nasıl yapıldığını öğrendim. Eee ilk hangi malzemelerle yapıldığını öğrendim. Bu kadar."

Ö3: "Bu çalışmanın bana bir yetenek kattığını düşünüyorum çünkü eee o yaptığımız şeyler beni geliştirdi."

Ö4: "Sosyallik ve kişisel bilgi gelişim kattığını düşünüyorum."

Ö5: "Hocam mozaik hakkında bilgi edindim eee mozaik çalışmasını daha iyi yapmamı sağladı. Eee bir daha tekrardan yaparsam daha iyi yapabilirim."

Ö6: "Yeni şeyler öğrendim eee becerilerimizi artırıyor. Birçok bilgi edindim. El sanatımı geliştirdi eee el sanatı hakkında birçok bilgi edindim."

Ö7: "Benim için çok eğlenceli bir duygu hissettirdi ve bir o kadar da sabır gerektiren bir sanat. Eee el becerilerimizi geliştirmede ve sabırlı olmamızı sağlıyor."

Ö8: "Yaptığın işe odaklanıyorsun sadece orayı düşünüyorsun orayı yapıyorsun. Bu çalışma bana odaklanmada katkı sağladı."

Ö9: "Odaklanmamıza ve sorumluluk duygusu almamıza katkı sağladı. Küçük parçaların birleşimiyle büyük bir resimler çıkardık. Eee parçadan bütün çalışma yapmamızı öğretti."

Ö10: "İnsanın odaklanmasını ve kafa dağıtması sağlıyor. Sıkıntılı bir dönemdeyse düşünceylese bunu yaparken düşüncelerimiz dağılıyor. Kafa dağıtmaya bir numara etkinlik çalışması bence. Odaklanma konusunda bana katkı sağladı açıkçası."

Ö11: "Eee insanın stresini alıyor. Bana çok güzel duygular hissettirdi. Arkadaşlarım ile çok iyi anlaştık, güldük, eğlendik ve beraber iş yapabilmeyi ortaya çok güzel çalışma çıkarmak beni çok mutlu hissettirdi."

Ö12: "Eee el sanatları olarak çok güzel bir sanat hocam. Pahalı bir sanat değil, yerden bulduğumuz küçük taşlarla bir araya getirip bir sanat yapabiliriz. Atık malzemelerle çok güzel sanat oluşturulabilir hocam. Maliyet olarak bizi zorlamayacak bir etkinlik çalışmasıydı. Yaparken çok eğlendim, zor değildi hocam. Ellerimiz kirlendi ama çok

eğlendim, mutlu oldum, severek yaptım. Hocam mozaik sanatını bilmiyordum bu çalışmayla birlikte hakkında bilgi öğrendim. Böyle güzel bir sanatı öğrenmiş oldum."

Ö13: *"Bence çok güzel bir sanat, herkesin öğrenmesini isterim. Herkesin bunu deneyimlemesi gerektiğini düşünüyorum. Geçmişten gelen bu sanatı şuan bile yapabiliyorsak ve devam ettirmemiz beni çok mutlu etti ve gururlandırdı. Bu çalışmayla beraber bir resim sanatı türü daha öğrendim."*

Ö14: *"İyi yeni bir resim sanatı öğrenmiş oldum bu çalışmayla eee daha önceden bilmiyordum. Yeni resim sanatı öğrenmeme katkı sağladı."*

Ö15: *"Güzel bir çalışma insan yaparken rahatlıyor. Yaparken çok mutluydum, kendimi iyi hissettirdi. Bu çalışmanın mozaik sanatının nasıl yapıldığı, öğretildiği hakkında bilgi kattı. Böyle sanatın varlığından haberdar oldum. Önceden bilmiyordum, fikrim yoktu hocam."*

Ö16: *"El becerimizi geliştiren bir sanat ve bana el becerisini geliştirmem konusunda ve bu sanat hakkında bilgi edinmemi sağladı."*

Öğrencilerin "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamaları hakkındaki düşünceleri nelerdir? " sorusuna incelemek amacıyla "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Forumu" ndaki "Bu çalışmanın sana ne kattığını düşünüyorsun?" sorusuna verdikleri yanıtlar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.7’de yorumlanmıştır.

Tablo 4.7: Üçüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamaları Hakkında Düşünceleri Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Düşünceleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-Teknik bilgi ve beceri gelişimi	7 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö14, Ö16)	43,75
-Değerlerin gelişimi (sosyallik, sabır, eğlenmek, odaklanma, stres, başarı, sorumluluk, rahatlatması)	9 (Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15)	56,25

Tablo 4,7’deki verilere göre öğrencilerin mozaik sanatı uygulamalarına dair görüşleri iki ana tema etrafında şekillenmektedir. Öğrencilerin %43,75’i mozaik sanatını "teknik bilgi ve beceri gelişimi" açısından değerlendirmiştir. Öte yandan, öğrencilerin %56,25’i mozaik sanatını yalnızca bir teknik beceri alanı olarak değil, aynı zamanda sosyal etkileşim, sabır, eğlence, odaklanma, stres yönetimi, başarı, sorumluluk ve rahatlatma gibi çeşitli değerlerin

gelişimi bağlamında ele almıştır. Bu durum, mozaik sanatının hem bireysel beceri kazandıran hem de kişisel ve sosyal gelişime katkı sağlayan çok yönlü bir sanat dalı olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu veriler, mozaik sanatının yalnızca teknik bir beceri kazanımına yönelik bir uğraş olmadığını aynı zamanda bireyin duygusal ve sosyal gelişimine de katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlasının mozaik sanatını değerlerin gelişimi açısından değerlendirmesi, bu sanat dalının sabır, odaklanma ve stres yönetimi gibi önemli yaşam becerilerini destekleyici bir araç olarak görüldüğünü göstermektedir. Aynı zamanda sosyal etkileşim ve eğlence gibi unsurların öne çıkması mozaik sanatının bireyler arasında iletişimi güçlendiren ve keyifli bir deneyim sunan bir etkinlik olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, mozaik sanatının hem kişisel hem de toplumsal faydalar sağlayan çok yönlü bir sanat dalı olduğu söylenebilir.

Başlangıçta yalnızca öğrencilerin mozaik sanatını deneyimlemesi amaçlanmış olsa da elde edilen veriler, uygulama sürecinde beklenenden çok daha geniş ve derin bir etki yarattığını göstermektedir. Mozaik çalışması doğrudan değerler eğitimi kapsamında planlanmamış olmasına rağmen, süreç sonunda değerler eğitimi destekleyici sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yanıtları sosyal etkileşim, sabır, eğlence, odaklanma, stres yönetimi, başarı, sorumluluk ve rahatlama gibi Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında vurgulanan değerlerin gelişimine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Öğrenciler teknik becerilerini geliştirirken aynı zamanda değerlerle bütünleşerek duygusal yönden de güçlenmişlerdir. Bu durum, sanatın iyileştirici ve dönüştürücü gücünü bir kez daha kanıtlamaktadır.

2011-2012 eğitim-öğretim yılından itibaren değerler eğitimi, Türkiye'deki eğitim programlarında önemli bir yer edinmiştir (Yerli ve Gündüz, 2022). Görsel Sanatlar dersi, öğrencilerin estetik duyarlılıklarını geliştirmeyi ve sanatsal becerilerini artırmayı amaçlarken, aynı zamanda onları yaratıcı düşünmeye teşvik etmektedir. Bu program, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak, değerler kazandırmayı hedefleyen sade ve anlaşılır bir yapıya sahiptir (MEB, 2018).

6. sınıf Görsel Sanatlar dersi kazanımları incelendiğinde (6. Sınıf kazanımları Ek-6'da verilmiştir) öğrencilerin görsel sanat çalışmalarından oluşan bir sunum dosyası hazırlamaları, farklı materyal ve teknikleri kullanarak eserler oluşturmaları gibi hedefler bulunmaktadır. Bu süreçler, öğrencilerin sorumluluk alma, sabır gösterme, iş birliği yapma ve estetik duyarlılık geliştirme gibi değerleri kazanmalarına katkı sağlar (MEB, 2018). Bu

kazanımlar, Görsel Sanatlar dersinin sadece teknik beceriler kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin değerler eğitimi yoluyla çok yönlü gelişimlerini desteklediğini göstermektedir. Sonuç olarak Görsel Sanatlar dersi, öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirmenin yanı sıra değerler eğitimi kapsamında önemli katkılar sunmaktadır. Öğrenciler, sanatsal süreçler aracılığıyla hem bireysel hem de toplumsal değerleri içselleştirerek, duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlamaktadırlar.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarına dair deneyimleri nasıldır?" sorusu ile belirtilmiştir. Bu problemi çözebilmek amacıyla, uygulama sonrasında gerçekleştirilen "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" kullanılarak veri toplanmıştır. Görüşme formundaki ikinci sorunun sondaj soruları ise şu şekilde belirlenmiştir: "Mozaik çalışması yapmak nasıl bir duyguydu?" ve "Uygulama sürecinde zorlandığın noktalar oldu mu? Olduysa nedir?" Bu sorular öğrencilerin mozaik sanat uygulaması sürecindeki duygusal ve deneyimsel durumlarını anlamaya yönelik olarak belirlenmiştir. Aşağıda "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" aracılığıyla elde edilen öğrencileri yanıtları birebir sunulmaktadır.

Ö1: "Bence güzeldi, eee kolaydı ve her gün yapabilirim sevdiğim bir çalışma oldu. Çok mutlu oldum ve sevdim. Hayır, ama sadece köşeleri vardı ya oraları yapıştırırken zorlandım. Üçgen gibi kare gibi kesmeler beni zorladı. Üçgen gibi kare gibi yerlere parçalar gerekiyordu eee ve oraları kesip yapıştırmak beni zorladı. Başka bir yerde zorlanmadım."

Ö2: "Yani biraz zordu ve eee biraz zorlayıcıydı. Yani çapraz yapıştırmalar var ya oralarda eee bir de köşelerde zorlandım. O kadar başka yerde zorlanmadım. Eee kolaydı. Güzel bir duyguydu keşke bir daha yapabilseydik. Denk gelirse tekrardan mozaik yaparım eee çok yapmak isterim. Dediğim gibi sadece köşeleri yaparken zorlandım eee başka zorlandığım nokta olmadı."

Ö3: "Güzel bir etkinlik, eğlenceli, başarımızı, yeteneğimizi ölçebilen bir çalışma. Güzeldi, sevdim, eee başarılı olduğumu hissettirdi. Zorlandığım nokta çok olmadı."

Ö4: "Eğlenceli hem de tarih bilgimizi geliştirdi eee güzeldi. Etkinlik sonunda çok güzel bir şey çıktı ve o beni çok heyecanlandırdı. Zorlandığım nokta olmadı."

Ö5: "Çok güzel bir sanat, daha önceden de yapmak isterdim. Hocam güzel duygular

hissettirdi bana. Eee bir daha tekrardan yaparsam daha iyi yapabilirim. Hocam yaparken zorlandığım olmadı. "

Ö6: "Eee çok güzel, yapması çok eğlenceli. Zorlandığım olmadı."

Ö7: "Bence bu sanat çok güzel ve ilgi çekici bir sanat. Herkesin bunu denemesi gerekiyor. Eğlenceli bir sanat. Benim için çok eğlenceli bir duygu hissettirdi ve bir o kadar da sabır gerektiren bir sanat. Yaparken yapıştırdığım taşların bazılarının çıkması onları tekrardan yapıştırmak zorunda kaldım. Bunları yaparken zorlandım. Yapıştırmada sorun yaşadım."

Ö8: "Eee güzel, eğlenceli bir sanat. Zorlandığım nokta taşların yapıştırdığım yerden çıkması ve onları tekrardan yapıştırmam beni zorladı."

Ö9: "Bence çok güzel bir sanat. Evet, zorlandığım noktalar oldu. Bazen taşlar oturmuyordu ama yine de yapabiliyorsun ve ortaya çok güzel bir sonuç çıkıyor. Güzeldi."

Ö10: "Bence çok güzel bir sanat. Zorladığım yerler taşları yapıştırırken yapıştırıcının ellerime bulaşması ve taşları yapıştırırken zorlandım. Taşlar yerinden çıktı. Ama zorluklara rağmen ortaya çok güzel bir çalışma çıktı."

Ö11: "Çok güzel bir sanat. Bana çok güzel duygular hissettirdi. Arkadaşlarım ile çok iyi anlaştık, güldük, eğlendik ve beraber iş yapabilmeyi ortaya çok güzel çalışma çıkarmak beni çok mutlu hissettirdi. Zorladığım yerler üçgen dikdörtgen gibi yerleri yapıştırırken oldu. Küçük yerlere taşları yapıştırması da zorladı. Oraya uygun parçalar kırıp yapıştırmak ve ellerimize yapıştırıcının bulaşması, kirletmesi beni zorladı."

Ö12: "Eee el sanatları olarak çok güzel bir sanat hocam. Yaparken çok eğlendim, zor değildi hocam. Ellerimiz kirlendi ama çok eğlendim, mutlu oldum, severek yaptım. Zorlandığım hiçbir şey olmadı, çok kolaydı hocam."

Ö13: "Bence çok güzel bir sanat, herkesin öğrenmesini isterim. Herkesin bunu deneyimlemesi gerektiğini düşünüyorum. Geçmişten gelen bu sanatı şuan bile yapabiliyorsak ve devam ettirmemiz beni çok mutlu etti ve gururlandırdı. Uygulamada zorlanmadım, zor bir çalışma değildi hocam."

Ö14: "Eeee güzel etkinlik. İuu mutluydum, arkadaşlarımla birlikte yapmamız çok eğlenceliydi. (Uygulamada zorlandığın nokta oldu mu?) Olmadı."

Ö15: "Güzel bir çalışma insan yaparken rahatlıyor. Yaparken çok mutluydum, kendimi iyi hissettirdi. Uygulama sürecinde zorlanmadım."

Ö16: "Mozaik sanatı uu bence çok güzel sanat. Yaparken çok severek yaptım. Çünkü eğlenceli severek yapılan bir çalışmaydı. İu arkadaşlarımla birlikte beraber yapmamız beni çok mutlu etti. Hayır, zorlanmadım."

Bu alt problemin çözümlenmesi için uygulama sonrasında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Veriler, iki ana tema altında toplanmış ve çalışma grubunun sürecin keyifli yanları ve karşılaşılan zorluklar kapsamında elde edilen sonuçlar ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir. Tablo 4.8 ve Tablo 4.9’da bu veriler özetlenmiş ve öğrencilerin mozaik sanatına dair yaşadıkları deneyimler, zorluklar ve keyifli yanlar olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.8: Dördüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarına Dair Duygu Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Duygu Deneyimleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
- Uygulama sürecinden keyif aldım (mutlu hissettim, eğlendim, ilgimi çekti, gururlandırdı, rahatlattı, heyecanlandırdı, sevdim vb.)	16 (Hepsi)	%100,0

Tablo 4.8’de yer alan veriler incelendiğinde, çalışma grubundaki 16 öğrencinin tamamının mozaik sanatına yönelik "uygulama sürecinden keyif aldım" teması altında olumlu geri bildirimlerde bulunduğu görülmektedir. Öğrencilerin süreci eğlenceli, ilgi çekici, rahatlatıcı, gurur verici ve heyecan verici gibi duygularla tanımladıkları anlaşılmaktadır. Bu bulgular, mozaik sanat uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yarattığını ve sürecin onlar açısından keyifli bir deneyim olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda sanatın bireyler üzerindeki olumlu psikolojik ve motive edici etkisini de desteklemektedir.

Elde edilen veriler, mozaik sanatının bireylerde olumlu duygular uyandırdığını ve sanatsal sürecin öğrencilere psikolojik ve duygusal açıdan fayda sağladığını göstermektedir. Ayrıca, sanatsal etkinliklerin bireylerin motivasyonunu artırıcı, rahatlatıcı ve tatmin edici bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin tamamının süreci olumlu değerlendirmesi, mozaik sanatının yalnızca estetik bir uğraş olmanın ötesinde, psikolojik ve duygusal açıdan da değerli bir deneyim sunduğunu göstermektedir. Bu durum, sanatın bireyler üzerindeki terapistlik etkilerini ve yaratıcı süreçlerin insan psikolojisine sağladığı katkıları açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 4.9: Dördüncü Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarına Dair Zorluk Derecesi Deneyimlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Zorluk Deneyimleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-Uygulama sürecinde zorlanmadım	9 (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	56,25
-Uygulama sürecinde yapıştırma zorlandım	7 (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	43,75

Tablo 4.9'daki veriler, öğrencilerin mozaik sanatı uygulamalarına dair zorluk derecesi deneyimlerinin iki ana tema etrafında şekillendiğini göstermektedir. Öğrencilerin %56,25'i mozaik sanatını "uygulama sürecinde zorlanmadım" şeklinde değerlendirirken, %43,75'i ise "uygulama sürecinde yapıştırma zorlandım" ifadesini kullanmıştır. Bu bulgu, öğrencilerin çoğunluğunun mozaik sanatını genellikle rahat bir şekilde deneyimlediğini, ancak bir kısmının özellikle yapıştırma aşamasında zorluk yaşadığını göstermektedir. Yapıştırma, mozaik sanatının kritik ve teknik açıdan hassas bir aşamasıdır. Bu aşamadaki zorlukların, öğrencilerin teknik bilgi eksikliklerinden veya uygulamanın gerektirdiği dikkat ve özen seviyesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu durum, öğrencilere daha fazla rehberlik, uygulamalı eğitim ve teknik destek sunulmasının, sürecin daha erişilebilir ve verimli olmasını sağlayabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, yapıştırma tekniklerine dair ek eğitim veya ipuçları sağlanması, öğrencilerin zorluklarını azaltarak genel deneyimlerini daha tatmin edici hale getirebilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarını sanat eğitiminde kullanıma dair görüşleri nelerdir?" sorusuna araştırmacı tarafından 5. haftada gerçekleştirilen "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" kapsamında Ek-4'te yer alan görüşme formunun üçüncü sorusu olan "Görsel sanatlar dersinde mozaik sanatı çalışmaların yapılmasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusu ile cevap aranmıştır. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar birebir aşağıda sunulmuştur:

Ö1: "Eee yani tarihimizi öğreniyoruz. Mozaik sanatını bilmeyen birçok öğrenci vardır. Geçmişten gelen bu sanatımızı yaparak yaşayarak öğreniyoruz. Tekrar mozaik yapmak

isterim çünkü yapması çok eğlenceliydi, çok sevdim. Tekrardan yapmak isterim."

Ö2: "İmmm öğrencileri bilgilendiriyor, uuu farkındalık oluşturuyor. Mozaik sanatını kendileri birebir yapıp öğrenmelerini kolaylaştırıyor ve kalıcı olmasını sağlıyor. Tekrardan mozaik yapmak isterim (gülüyor). Mozaik sanatı çok güzel bir daha yapmak isterim (gülüyor)."

Ö3: "İuu insanın başarısını, el becerisini, yeteneğini geliştirir. Çok eğlenceli tekrardan yapmak isterim."

Ö4: "Bence çok iyi ve çok güzel oldu. Çünkü tarihimizi, sanatımızı ve kişiyi (insanları) geliştiriyor. Günümüzde de bu sanatın kullanılması devam ettirilmesi bence çok önemli. Geçmişten beri yapılan bu sanatı derste yaparak öğrenmiş oldum. Mozaik sanatını çok sevdim çok eğlenceli ve zevkli tekrardan yapmak isterim."

Ö5: "Eee yapılması iyi bir şey bence. Mozaik sanatının öğrenmelerine katkısı olabilir. Tekrar mozaik yapmak isterim."

Ö6: "Eee ben çok eğlendim. Ve görsel dersinde böyle çalışma yaptırılacağını düşünmüyordum ve çok beğendim. Eee tek tek dizildiği için simetrik bir düzen oluşuyor eee zihnimiz gelişiyor. Sonra el becerilerimizi geliştiriyor. İsterim (mozaik sanatı tekrardan yapmak ister misin?)."

Ö7: "Bence yapılması gereken ve herkesin denemesi gerekiyor. Çünkü çok güzel, ilgi çekici ve eğlenceli bir sanat. Hatta ben tekrardan yapmak isterim. İnsana sabırlı olabilmeyi öğretiyor. Tekrardan yapmak isterim."

Ö8: "Bence böyle güzel etkinliklerin yapılması gerekiyor. Bence çok eğlenceli herkesin deneyimlemesi gerekiyor. Öğrencilerde odaklanmaları daha çok gelişir, yaptığı işte fazla adapte olunması gerektiği için. Yaparım (Tekrardan mozaik sanatı yapmak ister misin?)."

Ö9: "Bence görsel sanatlar dersinde yapılmalıdır. Sorumluluk almaları, el becerilerini geliştirmesi ve ortaya güzel bir şey çıkardıklarında mutlu olmalarını sağlıyor. Parçalardan bir bütün resim oluştuğunu öğreniyor. Öğrencilerde sorumluluk almalarına ve mutlu olmasını olanak sağlıyor. Tekrardan yapmak isterim, çok hoş bir şey."

Ö10: "Bence yapılması gerekiyor. Çünkü çok güzel bir şey. İnsanı rahatlatıyor sonra sakinleştiriyor. Mesela üzgün olduğumuz zamanlar yapıldığında kafa dağıtmak için çok güzel. Öğrencilere odaklanmalarında katkı sağlayacağını düşünüyorum. Tekrardan mozaik yapmak isterim."

Ö11: "Sabırlı bir şekilde emek verilerek yapılması, bize sabrederek emek vererek yapmayı öğretiyor. Tekrardan yapmak isterdim (gülüyor)."

Ö12: "Bence yapılması gereklidir. Çünkü herkesin öğrenmesi gereken bir sanat olduğunu"

düşünüyorum. Eğlenceli, çok güzel bir sanat çalışmasıydı. Öğrenciler severek, eğlenerek yapacağını düşünüyorum. Hem derste çok güzel aktivite ve değişik etkinlik çalışması olur. Yani bu kadar söyleyeceklerim. Tekrardan yapmak isterim."

Ö13: *"Geçmişten günümüze gelen mozaik sanatını yaparak öğrenmiş olurlar. Çok iyi öğrenirler. Tekrar mozaik yapmak isterim (gülüyor)."*

Ö14: *"El becerileri gelişir, yaratıcılığı gelişir. Eee başka bu kadar (düşünüyor). Tekrardan mozaik yapmak isterim."*

Ö15: *"Duygularımızı katarak el becerimizi geliştiriyor. Geçmişten gelen sanatımızı ileriye taşıyabilmemizi sağlıyor. Mozaik çalışması tekrardan yapmak isterim (gülüyor)."*

Ö16: *"Bence çok güzel olur. Sadece çizip boyayıp resimler yapmamış oluruz. Farklı materyallerle yapıldığı için üç boyutlu çalışmalar olduğu için farklı bir etkinlik çalışma yapılmış olur. Hem mozaik sanatını yaparak öğrenmiş olur hem de el becerilerimiz gelişir. Tekrarda yapmak isterdim (gülüyor)."*

Öğrencilerin "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarını sanat eğitiminde kullanıma dair görüşleri nelerdir?" sorusuna incelemek amacıyla "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Forumu" ndaki "Görsel sanatlar dersinde mozaik sanatı çalışmaların yapılmasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtlar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.10'da yorumlanmıştır.

Tablo 4.10: Beşinci Alt Probleme Yönelik Mozaik Sanat Uygulamalarının Sanat Eğitiminde Kullanıma Dair Görüşlerini Gösteren Bulgulara Ait Analiz

Düşünceleri	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
-Teknik bilgi ve beceri gelişimi (yaparak-yaşayarak öğrenme, farkındalık, teorik bilgi edinme, farklı materyalli sanat çalışması vb.)	10 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16)	62,5
-Değerlerin gelişimi (sorumluluk, sabırlı olabilmek, motive edici, eğlenceli, odaklanma, stres giderici, başarı, sorumluluk vb.)	6 (Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15)	37,5

Tablo 4.10'daki verilere göre, öğrencilerin mozaik sanatı uygulamalarının sanat eğitiminde kullanıma dair görüşleri iki ana tema etrafında şekillenmiştir. Öğrencilerin %62,5'i mozaik sanatını "teknik bilgi ve beceri gelişimi (yaparak-yaşayarak öğrenme, farkındalık, teorik bilgi edinme, farklı materyalli sanat çalışması vb.)" şeklinde değerlendirirken, %37,5'i ise "değerlerin gelişimi (sorumluluk, sabırlı olabilmek, motive edici, eğlenceli, odaklanma, stres giderici, başarı, sorumluluk vb.)" ifadesini kullanmıştır.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin mozaik sanatının yalnızca teknik becerilerin geliştirilmesine değil, aynı zamanda kişisel ve duygusal gelişim ile değer kazanımına da katkı sağladığını düşündüklerini ortaya koymuştur. Üçüncü alt problem olan "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarına ilişkin düşünceleri nelerdir?" ve beşinci alt problem olan "Mozaik sanat uygulamalarının sanat eğitiminde kullanımına dair görüşleri nelerdir?" sorularına yönelik elde edilen veriler incelendiğinde, Tablo 7 ve Tablo 10'da yer alan ifadelerin birbirini desteklediği ve benzer görüşleri yansıttığı görülmektedir.

Öğrenciler, mozaik sanat uygulamalarının bireyde teknik bilgi ve becerilerin yanı sıra; sorumluluk alma, sabır gösterme, motivasyon sağlama, dikkat ve odaklanma, stresle başa çıkma ve başarı duygusu gibi bireysel değerlere katkı sunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu süreçlerin bireyin psikolojik iyilik halini olumlu yönde etkilediği ve genel anlamda bireysel gelişimi desteklediği vurgulanmıştır. Öğrenciler, mozaik uygulamalarını yalnızca teknik bir uğraş olarak değil; aynı zamanda kişisel, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen sanatsal bir süreç olarak değerlendirmiştir.

Bu bulgular, mozaik sanatının yalnızca teknik beceri kazandıran bir etkinlik olmadığını, aynı zamanda bireyin duygusal ve sosyal yönlerini besleyen çok boyutlu bir sanat faaliyeti olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının mozaik sanatını, değerlerin gelişimi açısından değerlendirmesi; bu sanat dalının sabır, dikkat, odaklanma ve stres yönetimi gibi temel yaşam becerilerini destekleyen bir araç olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte sosyal etkileşim, iletişim ve eğlence gibi unsurların da öne çıkması; mozaik sanatının bireyler arasında etkileşimi güçlendiren ve öğrencilere keyifli bir deneyim sunan bir etkinlik olduğunu da göstermektedir.

Üçüncü alt problem kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, araştırmanın başlangıcında yalnızca öğrencilerin mozaik sanatını deneyimlemeleri amaçlanmış olsa da,

süreç içerisinde uygulamanın beklenenden çok daha kapsamlı ve derin etkiler yarattığı gözlemlenmiştir. Mozaik çalışması doğrudan değerler eğitimi kapsamında planlanmamış olmakla birlikte, uygulama süreci sonunda değerler eğitimi destekleyici çıktılar elde edilmiştir. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular da bu durumu destekler nitelikte olup, sanat eğitimi bağlamında mozaik sanatının planlı, kapsamlı ve amaca yönelik şekilde uygulanması gerektiğine dair öğrenci görüşlerini ortaya koymuştur. Öğrenciler, teknik becerilerini geliştirmenin yanı sıra değerlerle bütünleşmiş, duygusal açıdan güçlenmiş ve sanatın iyileştirici, dönüştürücü gücünü deneyimlemişlerdir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölüm, yöntemlerden ve veri analizinden elde edilen bulgu ve yorumları gözden geçirilerek ve çalışmanın ana hedeflerini belirten ve önerileri içermektedir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin mozaik sanat algılarını ve deneyimlerini betimleyerek anlatabilmesi bilinçli olarak görünür hale getirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji araştırması yöntemiyle yürütülen araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, ortaokul 6. Sınıf öğrencileriyle 16 öğrenci ile 5 haftalık uygulama süreci kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Bu süreçte, öğrencilerin mozaik sanatına yönelik algıları ve deneyimlerine olan etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde mozaik sanatı bilgi formu, yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu, gözlemler ve video kayıtlarından yararlanılmıştır. Elde edilen veriler nitel analiz yöntemleriyle çözümlenmiş ve araştırma sonuçları belirlenen alt amaçlar doğrultusunda beş ana başlık altında ele alınmıştır. Her bir bulgu, ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılarak sunulmuştur.

5.1.1 Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problem sorusu "Çalışma grubunun mozaik sanatı hakkında bilgi düzeyleri nasıldır?" şeklindedir. Soruya yönelik olarak öğrencilerin, mozaik sanatı hakkında bilgi düzeylerine ilişkin görüşleri alınarak bulgular incelenmiştir. Veri sonuçlarından alınan bilgilere göre tartışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, uygulamaya katılan 16 öğrencinin mozaik sanatı hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla araştırma iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, öğrencilere herhangi bir teorik bilgi verilmeden ve uygulama yaptırılmadan önce "Mozaik Sanatı Bilgi Formu" kullanılmıştır. Formda yer alan "Mozaik denilince aklınıza ne geliyor?" sorusu aracılığıyla öğrencilerin mevcut bilgi ve algıları ölçülmüştür. İkinci aşama ise, mozaik uygulamalarının öğrenciler tarafından deneyimlenmesinden sonra bilgi düzeylerindeki değişimi incelemek amacıyla "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" kullanılmıştır. Bu formda yer

alan "Sizce, mozaik sanatı nedir?" sorusunun yanı sıra derinlemesine bilgi almak amacıyla "Mozaik sanatının tarihi ve gelişimi hakkında bildiklerinizden bahsedebilir misiniz?" gibi sondaj soruları da yöneltilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında, öğrencilerin çoğunluğunun (%62,5) mozaik resim ve boyama tekniği olarak algıladığı, bir kısmının (%18,75) kesme ve yapıştırma yöntemiyle ilişkilendirdiği, geri kalan %18,75'lik kesimin ise mozaik hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin mozaik sanatını tam anlamıyla doğru tanımlayamadığını ve kavramsal olarak farklı algıladığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında, öğrencilere teorik bilgi verilmiş ve uygulamalar yaptırılmıştır. Bu süreç sonunda, öğrencilerin büyük bir kısmının (%93,75) mozaik doğru tanımlayarak "küçük taşlar (mermer, cam, seramik vb.) kullanılarak yapılan bir sanat türü" olarak ifade ettikleri görülmüştür. Mozaik tarihçesi ile ilgili değerlendirmelerde, öğrencilerin %75'inin mozaik Sümerler ve Mezopotamya uygarlıklarında ortaya çıktığını belirttiği, %25'inin ise tarihçesi hakkında bilgi hatırlamadığı tespit edilmiştir. Mozaik sanatının gelişimi konusunda ise öğrenciler üç ana kategoriye ayrılmış; %31,25'i mozaiklerin ev, duvar, tavan ve zemin süslemelerinde kullanıldığını belirtirken, %37,5'i mozaik sanatını müzelerle ilişkilendirmiştir. Ancak %25'lik bir kesim mozaik sanatının gelişimi hakkında bilgi verememiştir. Araştırmanın birinci alt problem amacına yönelik bulgulardan elde edilen sonuçlara göre mozaik çalışması, uygulamaya katılan öğrencilerin algısı ve deneyimleri üzerinde fark edilir düzeyde gelişime neden olmuştur. Bu veriler, uygulamalı ve teorik eğitimin mozaik sanatına yönelik farkındalığı ve doğru bilgi kazanımını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle araştırma öncesinde mozaik hakkında bilgi sahibi olmayan veya yanlış algılara sahip olan öğrencilerin, araştırma sonrasında mozaik sanatını daha doğru tanımladıkları görülmektedir. Ancak, belirli bir kesimin hâlâ mozaik sanatının tarihçesi ve gelişimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmanın bulguları, sanat eğitiminin bireylerin kavramsal algılarını şekillendirmede ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler arasında mozaik sanatının temel unsurlarını yanlış bilen veya hiç bilmeyen bireylerin bulunması, bu sanat dalına yönelik yeterli bilgilendirmenin yapılmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, araştırmanın ikinci aşamasında verilen teorik ve uygulamalı eğitimlerin, öğrencilerin doğru bilgi edinmelerini sağladığı görülmektedir. Bu durum, sanatsal kavramların öğretimi sürecinde uygulamalı çalışmaların önemini vurgulamaktadır.

Elde edilen veriler, literatürde yer alan sanat eğitimi ve deneyimleme süreçlerinin öğrenme üzerindeki etkilerini desteklemektedir. Sanat eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, bireylerin sanatın tarihçesi ve uygulama teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarının, sanatsal farkındalığı ve estetik algıyı güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Dilmaç ve Dilmaç, 2022). Mozaik sanatına yönelik gerçekleştirilen bu araştırma da benzer bir sonuca ulaşmış olup, uygulamalı eğitimin etkili bir öğrenme süreci sunduğunu göstermektedir.

Ancak, bazı öğrencilerin hâlâ mozaik sanatını yalnızca "kâğıt parçaları ile yapılan resim sanatı" olarak görmesi, öğrenme sürecinin bireysel farklılıklara göre şekillenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, bireylerin öğrenme stilleri ve önceden sahip oldukları bilgiler dikkate alınarak, sanat eğitimi sürecinin daha kişiselleştirilmiş bir yaklaşımla ele alınması önerilebilir.

5.1.2 İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı; "Çalışma grubunun mozaik sanat öğretimi öncesinde nasıl deneyimlere sahiptir?" sorusuyla ifade edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda probleme yönelik veri elde etmek amacıyla araştırmanın ilk aşamasında, öğrencilere herhangi bir teorik bilgi verilmeden ve uygulama yaptırılmadan önce, araştırmacı tarafından 2. haftada (Ek-3'te belirtildiği gibi) "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yaptınız mı? Yaptıysanız açıklayınız." sorusu yöneltilmiştir. Daha sonra mozaik uygulaması yapıldıktan sonra araştırmanın 5. haftasında (Ek-4'te belirtildiği gibi) "Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yapmış mıydınız?" sorusu sorularak öğrencilerin önceki deneyimlerine ilişkin veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında elde edilen bulgular, öğrencilerin tamamının (%100) mozaik sanat uygulaması öncesinde ve sonrasında herhangi bir mozaik sanat uygulama deneyimine sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, mozaik sanatına yönelik pratik deneyim eksikliğinin yaygın olduğunu ve bu sanat dalının bireyler tarafından uygulanabilir bir faaliyet olarak görülmediğini düşündürmektedir. Bu eksiklik, bireylerin sanatsal üretime yönelik beceri geliştirme fırsatlarını kısıtlamakta ve sanata yönelik ilgiyi azaltabilmektedir.

Uygulamalı eğitim süreçleri, bireylerin öğrendikleri bilgileri pratiğe dökmesine ve sanatsal üretim sürecine doğrudan katılım göstermesine olanak tanımaktadır (Eisner, 2003). Dolayısıyla, eğitim programlarında mozaik sanatına daha fazla yer verilmesi, sanatsal atölyelerin düzenlenmesi ve bireylerin bu sanatı deneyimleyebileceği fırsatların artırılması hem sanatsal farkındalığın artmasına hem de üretim süreçlerinin yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, sanat eğitimi alanında yapılan araştırmalar da uygulamalı öğrenme süreçlerinin bireylerin sanata olan ilgisini artırmada ve sanatsal becerilerini geliştirmede önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir (Dilmaç ve Dilmaç, 2022). Uygulama sürecinde edinilen deneyimler, bireylerin sanatsal teknikleri daha iyi anlamalarını ve bu alanda daha bilinçli bir perspektif geliştirmelerini sağlamaktadır. Ancak, araştırmanın bulguları göstermektedir ki öğrenciler mozaik sanatını bir üretim pratiği olarak deneyimleme fırsatına daha önce sahip olmamışlardır. Bu da, sanat eğitimi programlarının içeriğinin daha kapsamlı hale getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, mozaik sanatının eğitim programlarında hem teorik hem de uygulamalı olarak ele alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bireylerin sanatsal üretim sürecine aktif olarak katılım sağlamaları için atölye çalışmalarının teşvik edilmesi ve sanat eğitiminde uygulamaya dayalı yöntemlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu doğrultuda, eğitimcilerin sanatı sadece bilgi aktarımıyla değil, deneyimleme ve uygulama süreçleriyle de desteklemesi, sanatın daha geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

5.1.3 Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt amacı; "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamaları hakkındaki düşünceleri nelerdir?" sorusuyla ifade edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerle uygulama sonunda bireysel görüşmeler yapılarak mozaik sanat uygulamaları hakkında görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında elde edilen veriler, öğrencilerin mozaik sanat uygulamalarına yönelik düşüncelerinin iki ana tema etrafında şekillendiğini göstermektedir. Öğrencilerin %43,75'i mozaik uygulamasını teknik bilgi ve beceri gelişimi açısından değerlendirirken, %56,25'i bu uygulamayı sosyal-duygusal değerlerin (sosyallik,

sabır, eğlence, odaklanma, stres yönetimi, başarı, sorumluluk, rahatlama) gelişimine katkı sağlayan çok yönlü bir etkinlik olarak görmüştür. Başlangıçta yalnızca mozaik sanatını deneyimleme amacı güdülen çalışma, uygulama süreci sonunda beklenenden çok daha geniş etkiler yaratarak öğrencilerin hem teknik hem de duygusal-sosyal gelişimlerine katkıda bulunmuştur.

Elde edilen bulgular, mozaik sanat uygulamasının yalnızca bir teknik beceri kazanımına değil, aynı zamanda öğrencilerin değerler eğitimi kapsamında önemli kazanımlar elde etmelerine de zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin verdiği yanıtlar, mozaik sanatının sabır, odaklanma, stres yönetimi, sorumluluk ve rahatlama gibi yaşam becerilerinin yanı sıra sosyal etkileşim ve eğlence unsurlarını da desteklediğini göstermektedir. Bu durum, sanatın iyileştirici ve dönüştürücü gücünü doğrularken, aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında 2011-2012 eğitim-öğretim yılından itibaren vurgulanan değerler eğitiminin görsel sanatlar dersleri aracılığıyla somutlaştığını da kanıtlamaktadır (Yerli ve Gündüz, 2022; MEB, 2018).

Öğrencilerin mozaik uygulaması sırasında teknik becerilerini geliştirirken, aynı zamanda grup içi iletişim, iş birliği, kişisel tatmin ve duygusal rahatlama gibi önemli değerleri de kazandıkları gözlemlenmiştir. Bu bulgular, uygulamalı sanat eğitime dayalı etkinliklerin, öğrencilerin hem zihinsel hem de duygusal gelişimine katkıda bulunduğunu destekleyen literatürle uyum içindedir.

5.1.4 Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt amacı, "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarına dair deneyimleri nasıldır?" sorusu ile belirtilmiştir. Bu problemi çözebilmek amacıyla, uygulama sonrasında gerçekleştirilen "Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu" kullanılarak veri toplanmıştır. Görüşme formundaki ikinci sorunun sondaj soruları ise şu şekilde belirlenmiştir: "Mozaik çalışması yapmak nasıl bir duyuydu?" ve "Uygulama sürecinde zorlandığın noktalar oldu mu? Olduysa nedir?" Bu sorular öğrencilerin mozaik sanat uygulaması sürecindeki duygusal ve deneyimsel durumlarını anlamaya yönelik olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik bulgularından elde edilen sonuçlar, öğrencilerin mozaik sanat uygulaması sürecinde genel olarak olumlu deneyimler yaşadığını ortaya koymaktadır. Tüm öğrenciler (%100) uygulama sürecinden keyif aldıklarını ve bu sürecin kendilerine mutluluk, rahatlama, odaklanma ve hatta gurur gibi olumlu duygular kattığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uygulama sürecinde teknik açıdan özellikle yapıştırma aşamasında bazı öğrencilerin (%43,75) zorluklar yaşadığı gözlemlenmiştir. Yapıştırma işlemi, mozaik sanatının kritik ve teknik bir aşaması olarak, öğrencilerin dikkat ve özen gerektiren bir bölümünde sorunlara neden olmuştur.

Elde edilen veriler, mozaik sanat uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumlu psikolojik ve duygusal etkiler yarattığını göstermektedir. Öğrenciler, uygulama sürecini eğlenceli, rahatlatıcı ve motive edici bir deneyim olarak nitelendirmiştir. Bu sonuç, sanatın bireyler üzerinde iyileştirici ve dönüştürücü etkilerini destekleyen literatürle uyumludur. Ancak, özellikle yapıştırma aşamasında yaşanan zorluklar, uygulamanın teknik yönüne yeterince odaklanılmadığını veya öğrencilerin bu aşamada rehberlik ve ek destek ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Bu durum, deneyimsel öğrenmenin yanında teknik detaylara da önem verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

5.1.5 Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt amacı; "Çalışma grubunun mozaik sanat uygulamalarını sanat eğitiminde kullanıma dair görüşleri nelerdir?" sorusuyla ifade edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerle uygulama sonunda bireysel görüşmeler yapılarak mozaik sanat uygulamaları hakkında görüşleri alınmıştır.

Bu araştırma, mozaik sanatının bireyler üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir yaklaşımla ele almış ve elde edilen bulgular doğrultusunda mozaik sanatının yalnızca teknik beceri kazandıran bir uğraş değil, aynı zamanda bireyin duygusal, sosyal ve değerler yönünden gelişimini destekleyen bütüncül bir sanat deneyimi olduğunu ortaya koymuştur.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, mozaik sanat uygulamaları sürecinde sabır, odaklanma, sorumluluk alma, dikkat geliştirme, motivasyon sağlama ve stres yönetimi gibi yaşam becerilerinin desteklendiğini ifade etmiştir. Bu sonuç, sanat eğitiminin bireyde olumlu psikolojik etkiler yarattığını ifade eden önceki çalışmalarla örtüşmektedir (Alakuş ve

Mercin, 2023). Ayrıca, bireylerin psikolojik iyilik hallerinde artış gözlemlendiği ve sanatın kişisel gelişime olan katkısının güçlü biçimde hissedildiği görülmüştür (Winner, Goldstein ve Vincent-Lancrin, 2013).

Araştırmanın üçüncü ve beşinci alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilerden, öğrencilerin mozaik sanatını iki ana tema etrafında değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların %62,5'i bu süreci teknik bilgi ve beceri gelişimi bağlamında değerlendirirken, %37,5'i ise değerlerin gelişimi (sabır, sorumluluk, dikkat, odaklanma, stres yönetimi vb.) açısından önemli bulmuştur. Bu bulgular, Dewey'in (1934) sanatın eğitsel işlevine dair görüşleriyle örtüşmektedir. Dewey'e göre sanat, bireylerin deneyim yoluyla öğrenmesini sağlayan ve duygusal gelişimi destekleyen bir süreçtir.

Öğrencilerin ifadeleri, mozaik uygulamalarının sadece bir teknik etkinlik olmanın ötesinde; motivasyon sağlama, dikkat toplama, odaklanma, sabır geliştirme ve duygusal rahatlama gibi yönleriyle bireyin psikolojik iyilik hâline de katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Eisner'in (2003) sanat eğitiminin bireyin bütüncül gelişimini desteklediği yönündeki görüşlerini destekler niteliktedir. Mozaik uygulamalarında kullanılan çeşitli materyaller, dokunsal süreçler ve estetik üretim süreçleri, öğrenciler için hem yaratıcı hem de rahatlatıcı bir öğrenme deneyimi sunmuştur.

Uygulama süreci başlangıçta sadece sanatsal deneyim kazandırmaya yönelik planlanmış olsa da, elde edilen veriler göstermektedir ki mozaik çalışmaları değerler eğitimi kapsamında da önemli çıktılar doğurmuştur. Öğrencilerin ifade ettiği sorumluluk alma, sabır gösterme ve başarı hissi gibi kavramlar, sanat eğitiminin değer aktarımındaki rolünü bir kez daha ortaya koymaktadır. Sullivan (2005), sanat uygulamalarının yalnızca estetik bir üretim değil, aynı zamanda bireyde etik ve sosyal farkındalık geliştiren bir süreç olduğunu vurgular. Araştırma bulguları da bu görüşleri destekler niteliktedir.

Ayrıca, Yıldırım ve Şimşek (2021) tarafından vurgulanan nitel araştırmalarda temaların bütünlüğü ve veri kaynakları arasındaki tutarlılığın geçerlik açısından önemli olduğu dikkate alındığında, Tablo 7 ve Tablo 10'da yer alan öğrenci görüşlerinin benzer temalar etrafında şekillenmesi, bulguların iç tutarlılığını ve geçerliğini artırmaktadır.

Sonuç olarak, mozaik sanatı, sanat eğitiminde çok boyutlu öğrenme deneyimleri sunan, hem teknik becerileri hem de bireysel değerleri besleyen bütüncül bir sanatsal ifade biçimi olarak öne çıkmaktadır. Öğrenciler, bu süreçte yalnızca sanat üretimi gerçekleştirmemiş; aynı zamanda kendilerini tanıma, içsel disiplin geliştirme ve sosyal etkileşim kurma fırsatı da elde etmişlerdir. Bu yönüyle çalışma, mozaik sanatının sanat eğitimi programlarında planlı ve amaca yönelik şekilde daha fazla yer alması gerektiğine işaret etmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma bulgularından hareketle, mozaik sanatının eğitim süreçlerindeki yeri, öğrenciler üzerindeki etkileri ve uygulama biçimlerine dair çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler, hem sanat eğitimi alanında çalışan uygulayıcılara hem de bu konuyu farklı boyutlarıyla ele almak isteyen araştırmacılara yol gösterici niteliktedir. Aşağıda yer alan alt başlıklarda, öneriler ilgili hedef kitleler doğrultusunda sınıflandırılarak sunulmuştur.

5.2.1 Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

- **Kapsamın Genişletilmesi:** Araştırmanın benzer yöntemlerle farklı yaş gruplarına, farklı coğrafi bölgelerdeki okullara ve farklı sanat dallarına uygulanması, sanat eğitiminin genel etkileri hakkında daha kapsamlı veriler sunacaktır.
- **Karşılaştırmalı ve Uzunlamasına Çalışmalar:** Uygulamalı eğitim süreçlerinin uzun vadeli etkilerini ortaya koyacak uzunlamasına çalışmalar ve farklı eğitim yaklaşımlarının karşılaştırılması, sanat eğitiminin sürdürülebilir etkilerini değerlendirmede önemli katkı sağlayabilir.
- **Nitel ve Nicel Araştırmaların Birleştirilmesi:** Hem nitel hem de nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmalar, sanat eğitiminin hem teknik hem de duygusal, sosyal kazanımları üzerine daha bütüncül bir bakış açısı sunacaktır.

5.2.2 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- **Uygulamalı Atölye Çalışmalarının Artırılması:** Görsel sanatlar derslerinde mozaik sanatı gibi uygulama temelli etkinliklerin sayısının artırılması, öğrencilerin doğrudan deneyim kazanmasına olanak tanıyacaktır.

- Etkileşimli ve İşbirlikçi Öğrenme Ortamları: Öğrencilerin grup çalışmaları, proje tabanlı öğrenme ve etkileşimli uygulamalara dâhil edilmesi, sanatsal yetkinliklerin yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimi de destekleyecektir.
- Teknik Destek ve Geri Bildirim: Uygulama sürecinde yaşanan zorluklara yönelik olarak, öğretmenler ve eğitimciler tarafından sürekli teknik destek sağlanması, öğrencilerin motivasyonunun artmasını ve sorunların çözülmesini kolaylaştıracaktır.

5.2.3 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler

- Müfredatın Gözden Geçirilmesi: Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili kurumlar, sanat eğitimi müfredatlarını güncelleyerek uygulamalı sanat etkinliklerine daha fazla yer vermeli; kültürel mirasın ve geleneksel sanatların yaşatılmasına yönelik projelere destek sağlamalıdır.
- Hizmet İçi Eğitim ve Seminerler: Sanat eğitimi veren öğretmenler için düzenlenecek hizmet içi eğitim programları ve seminerlerle, uygulamalı sanat etkinliklerinin pedagojik boyutu güçlendirilmeli, öğretmenlerin bu alanlardaki bilgi ve becerileri artırılmalıdır.
- Kültür ve Sanat Merkezleri ile İşbirliği: Okulların, kültür ve sanat merkezleri ile işbirliği yaparak mozaik atölyeleri, sergiler ve etkileşimli etkinlikler düzenlemesi, öğrencilerin sanatsal deneyimlerini zenginleştirecektir.
- Dijital Eğitim Materyallerinin Desteklenmesi: Teknolojinin sunduğu imkânlardan yararlanılarak, mozaik sanatına dair etkileşimli dijital eğitim materyalleri, video anlatımlar ve sanal atölyeler geliştirilmeli; bu sayede öğrencilerin farklı platformlarda da öğrenmeleri desteklenmelidir.

Bu öneriler, sanat eğitiminin hem teknik hem de duygusal-sosyal boyutlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Araştırma, mozaik sanatının uygulamalı olarak deneyimlenmesinin öğrencilerin sanatsal farkındalığını, yaratıcılığını ve değerler eğitimi kapsamında kazanımlarını artırdığını ortaya koymuş; dolayısıyla, ilgili paydaşların bu yönde adımlar atması, sanatın eğitim süreçlerine entegrasyonunu güçlendirecektir.

KAYNAKLAR

- Akgün, S. ve Kaya, Ş. (2022). Ortaokul öğrencilerin sorumluluk değerine ilişkin algılarının mozaik resimler üzerinden incelenmesi. *Jia Journal*, 5 (11): 1-15.
- Alakuş, A.O. ve Mercin, L. (2023). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Al-Zadjali, Z. (2024). The significance of art in revealing a culture's identity and multiculturalism. *Open Journal of Social Sciences*, 12 (1), 232-250.
- Anon, (2015). *Sanat ve Tasarım Mozaik Analizleri*, MEB yayınları.
- Avcı, Ü. (2015). Konut mimarisinde çakıl mozaik sanatı: Antalya Kaleiçi örneği. *Art-Sanat*, 4: 112.
- Ayaydın, H. ve Uzun Gedikli, A. (2024). Görsel sanatlar eğitiminde yetenek ve beceri kavramı. *Art Dergi*, 3 (3): 74-93.
- Başbüyük, Z., Ekincioğlu, G., Gölbaş, A. ve Kaydu Akbudak, İ. (2018). Geçmişten günümüze doğal taş mozaik sanatı ve geleceğe aktarılması. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 3 (4): 81-91.
- Bozkurt, N. (2004). *20. Yüzyıl Düşünce Akımları: Yorumlar ve Eleştiriler*. (2.Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Braidwood, R. J., Çambel, H. ve Özdoğan, M. (1983). *IV. Kazı Sonuçları Toplantısı (1982)*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler Genel Müdürlüğü.
- Bramantyo, T. (2021). Digital art and the future of taditional arts. *Journal of Music Scholarship*, 42 (1): 96-110.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2020). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. (7.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cömert, B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*. (10.Baskı). Ankara: Deki Yayınları.
- Creswell, W. J. (2020). *Nitel Araştırmacılar İçin 30 Temel Beceri*. H. Özcan (Çev.). (3.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cura, M. (2024). Ayasofya kubbe mozaiklerinin onarım çalışmalarındaki enjeksiyon harçları üzerine bir tespit. *Journal of Mosaic Research*, 17: 239-249.
- Dervişoğlu, N., Karabulut, H. ve Önal, M. (2011). *Haleplibahçe Mozaikleri Şanlıurfa/Edessa*. (1.Baskı). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company.
- Dilmaç, S. ve Dilmaç, O. (2022). Kamusal alanda sanat uygulamalarının öğrencilerin

- tasarım ve estetik algılarına etkisinin belirlenmesi. *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 3 (4): 172-186.
- Doğan, M. ve İkibudak, E, N. (2023). Roma mozaik sanatında gastronomi öğelerinin değerlendirilmesi. *Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (1): 15-31.
- Dong, G., Feng, H., Huang, P., Pan, M., Sun, S. ve Wu, N. (2021). Research on automatic mosaic ceramic tiling method based on color matching. *Ceramics International*, 47 (22), 31451-31456.
- Dunbabin, K. M. D. (1999). *Mosaics Of The Greek and Roman World*. (1.Baskı). New York: Cambridge University Press.
- Eisner, E. W. (2003). The arts and the creation of mind. *Language Arts*, 80 (5): 340-344.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, H. F. (2022). Malatya yöresinde bir sanat pratiği olarak mozaik kalıntıları. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi Volume*, 8 (1): 161-174.
- Ergül, A. (2017). *Türk Sanatları "Mozaik"*. (1.Baskı). İstanbul: Kültür A.Ş.(Türk Kültürüne Hizmet Vakfı).
- Erkan, O. (2006). Mozaik Sanatı ve Büyük Saray Mozaikleri Restorasyon Çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, 154.
- Ersoy, A. F. ve Saban, A. (2019). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. (3.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fisher, P. (1971). *Mosaic History and Technique*. (1.Baskı). Londra: Thames ve Hudson.
- Genç, A. (1994). Bizans ve Roma'da mozaik sanatı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 8 (9): 87-93.
- Güvenir, A. (2008). *Mozaik Denizi*. (1.Baskı). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Hasol, D. (2008). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. (10.Baskı). İstanbul: YEM yayınları.
- Hicks, L. E. (2004). Infusing values and beliefs into visual arts education curriculum. *Art Education A Journal of Issue and Research*, 57 (3): 20–24.
- Kaplan, M. (2019). Kahramanmaraş Gernemicia mozaiklerinin konu ve uygulama teknikleri bakımından değerlendirilmesi. *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, Yaz 2019 (22): 141-150.
- Karakelle, A., ve Söylemezoğlu, F. (2018). The Art of Mosaic In Hatay. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(42), 26-38.

- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (32.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, L. G., Kaynakçı Elinç, Z. ve Önder, M. (2022). Mozaiklerin sergilenmesinde yeni yaklaşımlar: İstanbul büyük saray mozaikleri müzesi örneği. *İdil*, 97 (Eylül): 1339-1353. doi: 10.7816/idil-11-97-07
- Kılınç, S. ve Özçelik, H. (2024). Tarihsel sürecinde bir mozaik duvar kaplama tekniği: Uruk dönemi pişmiş toprak çivileri, *Arteoloji Dergisi*, 3(1): 1-30.
- Kınay, C. (1993). *Sanat Tarihi*. (1.Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (2015). Sanat, Kültür, Yaratıcılık Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- King, S. (2003). *Mosaic Techniques & Traditions Projects Designs From Around The World*. (1.Baskı). New York: Sterlin Puc.Co.
- Kok, X. W., ve Yang, W. (2022). ‘Quilting’a play-based anti-bias curriculum for very young children: The mosaic approach. *European Early Childhood Education Research Journal*, 30(6), 827-851.
- Küçük, C. ve Öztürk Hetto, S. (2023). Balatlar kilisesi mozaiklerinin koruma-onarım uygulamaları. *Journal of Mosaic Research*, 16: 489-503.
- Küplemez, B. ve Güngör, M. C. (2023). Çağdaş seramik sanatında mozaik tekniği. *Görünüm*, 14: 41-60.
- Locktov, J. ve Plummer Clagett, L. (1998). *The Art Of Mosaic Design: A Collection Of Contemporary Artists*. (1.Baskı). England: Quarry Books.
- Malchiodi, C. A. (2012). *Art Therapy and Health Care*. New York: Guilford Press.
- Mastandrea, D. ve Loctov, J. (2004). *Mosaic Sourcebook*. (1.Baskı). England: Apple Press.
- McMillan, J. (2004). *Educational Research: Fundamentals For The Consumer*. (4.Baskı). USA: Pearson.
- Melo, M. J. (2019) *Mosaic as an experimental system in contemporary fine art practice and criticism*. Doctoral Thesis. England: University of Brighton, Creative Arts.
- Mercin, L. ve Özsoy, V. (2003). Sanat (resim) eğitiminde müzelerin kullanılmasında ilgili kurum ve kuruluşların karşılıklı görev ve yükümlülükleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1): 73-79.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (Çev.). (3.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A.M. (2015). *Nitel veri analizi*. S. Akbaba ve A. Ersoy (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mills, G. E. (2011). *Action Research, A Guide For Teacher Researcher*. (4.Baskı). Kanada: Pearson.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. London: Sage Publications.
- Ödekan, A. (1997). Mozaik, *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi* içinde (c.2, 1300). İstanbul: YEM yayıncılık (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları).
- Önal, M. (2013). *Poseidon-Euphrates Evleri Belkıs/Zeugma*. (1.Baskı). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özalp, K. (2012). 5-6 yaş sanat etkinliklerinde Çasey'nin uygulanmasına dayalı durum çalışması. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 1 (5): 132-147.
- Özdemir Çokhamur, E. (2012). *İstanbul'da Bulunan Bizans Dönemi Mozaikleri: Kariye Müzesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik ve Cam Ana Sanat Dalı.
- Özkaymak, B. (2013). *Büyük Saray Mozaiği Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı.
- Öztürk Bütow, N. (2020). Jan Vormann'ın mozaik sanatı. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26 (45): 691-701.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, H. (2010). Antakya roma dönemi mozaiklerinin ilköğretim öğrencileri tarafından yeniden uygulanması projesi. *Sanat Dergisi*, 13: 51-55.
- Petrova, S. (2023). Technology and composition of the mortar and origin of the stone and the smalta tesserae of the early christian mosaics from parthicopolis. The beginning of database on the ancient mosaics from middle strymon. *Journal of Mosaic Research*, 16: 431-445.
- Piermattei, B. (2007). Short Guide to Mosaic Art. C. Cassano ve B. Piermattei (Ed.). *Il Segno e Il Mito: nei mosaici antichi della provincia di Pesaro e Urbino* (114-117). Italy: Provincia di Pesaro e Urbania, Arti Grafiche Stibu Edizioni.
- Roncuzzi, I. F. (2002). *Mosaic: Materials, Techniques, and Styles*. (1.Baskı). Italian: MWeV.
- Rouvali, A. ve Riga, V. (2022). *Redefining the importance of children's voices in personal social emotional development curriculum using the Mosaic Approach*. Routledge: In Contemporary Issues in Primary Education.

- Rüstemoğlu, J. (2002). *Antakya Mozaikleri*. İstanbul: Zirem Yayınları.
- San, İ. (2001). Sanatlar eğitimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 34 (1): 23-34.
- San, S., Şahiner, H., Uçan, O. N. ve Temel, B. (2022). Dijital görüntüde sonlu mozaikleme: kare ve tetrakis kare formların karşılaştırılması. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2): 211-246.
- Sullivan, G. (2005). Art practice as research: inquiry in the visual arts. *Studies in Art Education*, 4 (1): 108-112.
- Şahin, M. (2010). *Mozaik Sanatı Antakya ve Zeugma Mozaiklerinin Resim Analizleri*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı.
- Şener, Y. S. (2012). Arkeolojik alanda in situ (yerinde) mozaik koruma yöntemleri. *Journal of Mosaic Research*, 1 (5): 201-220.
- Tabanlı, D. (2007). *Roma Dönemi Mozaiklerinin Efes Örneğinde İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Ana Sanat Dalı.
- URL-1 (2024). <https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155350/kibyra.html>, Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kibyra (Burdur), (22.10.2024).
- URL-2 (2024). <https://kulturenvanteri.com/tr/kariye-mozaikleri-rehberi/>, Kültür Envanteri, Kariye Müzesi- İstanbul, (22.10.2024).
- URL-3 (2024). <https://www.gabarcelona.com/es/blog/antoni-gaudi-arquitectura-contemporanea/>, (13.11.2024).
- URL-4 (2024). <https://whc.unesco.org/en/list/320>. UNESCO World Heritage Convntion, Antoni Gaudí, (13.11.2024).
- URL-5 (2024). <https://www.britannica.com/biography/Diego-Rivera>, Britannica, Diego Rivera, (22.10.2024).
- URL-6 (2024). <https://www.phillymagicgardens.org/about-philadelphias-magic-gardens/visit-from-home/art-environments/art-environment-creators/raymond-isidores-la-maison-picassiette/>, Philadelphia's Magic Gardens, Raymond İsidore, (22.10.2024).
- URL-7 (2024). <https://www.britannica.com/biography/Joan-Miro>, , Britannica, Joan Miro, (22.10.2024).
- URL-8 (2024). <https://www.britannica.com/biography/Niki-de-Saint-Phalle>, Britannica, Niki de Saint Phalle, (22.10.2024).

- URL-9 (2024). <https://www.eyubogluonline.com/bedri-rahmi-eyuboglu-kimdir>, Eyubogluonline, Bedri Rahmi Eyüboğlu, (22.10.2024).
- URL-10 (2024). <https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/devrim-erbil-hayati-ve-eserleri-1937/>, Devrim Erbil, (22.10.2024).
- URL-11 (2024). <https://www.saatchiart.com/art/Photography-mozaik/13705/987735/view>, Saatchi Art, Süha Semerci, (22.10.2024).
- URL-12 (2024). https://en.wikipedia.org/wiki/H%C3%BClya_Vurnal_%C4%B0kizg%C3%BCI, Wikipedia, Hülya Vurnal İkizgül, (22.10.2024).
- URL-13 (2024). <https://www.tkhv.org.tr/egitmen/ayssel-ergul>, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, Aysel Ergül, (20.10.2024).
- Urtekin, E. (2020). *Mozaik Sanatı*. Araştırma çalışması. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü.
- Uysal, T. ve Bulgan, F. (2016). *The Gaziantep Zeugma Mosaic Museum/ Mozaik Müzesi*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Üstüner, A. C. (2002). *Mozaik Sanatı*. (1.Baskı). İstanbul: Engin Matbaacılık.
- Vurnal İkizgül, H. (2018). The modernization of mosaic art in Turkey. *Journal of Mosaic Research*, 11: 349-360.
- Winner, E., Goldstein, T.R. ve Vincent-Lancrin, S. (2013). *Art For Art's Sake?: The Impact Of Arts Education*. Paris: Educational research and innovation, OECD Publishing.
- Yerli, F. S. ve Gündüz, G. F. (2022). Türkiye’de değerler eğitimi araştırmalarına genel bakış: Metasentez çalışması. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1): 1–38.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (12.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Ö. (2015). *Seramik Sanatında Mozaik Tekniğinin Uygulanması ve Eskişehir Çağdaş Seramik Açık Hava Müzesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Ana Sanat Dalı.
- Yıldız, S. (2017). *Bizans Tarihi, Kültürü, Sanatı ve Anadolu’daki İzleri*. (4.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yung-Chin, T., ve Chia-Ho, L. (2013). Apply mosaic pattern shaping images design into visual art courses. *International Journal of Organizational Innovation*, 6 (1): 42-56.

Şekiller Kaynakları

Çelik, M. Y., Bağcıvander, M. (2003). *Dekoratif Mermer Mozaik Yapım Teknikleri*. Afyon: Türkiye IV Mermer Sempozyumu (Mersem'2003) Bildiri Kitabı, 399-414. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/7735>, A. Opus Regulatum, B. Opus Tessellatum, C. Opus Vermiculatum, D. Opus Palladianum, E. Opus Sectile, F. Opus Classicum.

URL-1 (2024).

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mosaic_wall_\(using_stone_cones\)_decorating_the_walls_of_a_temple_at_the_city_of_Warka_\(Uruk\),_Iraq._2nd_half_of_the_4th_millennium_BCE._Vorderasiatisches_Museum.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mosaic_wall_(using_stone_cones)_decorating_the_walls_of_a_temple_at_the_city_of_Warka_(Uruk),_Iraq._2nd_half_of_the_4th_millennium_BCE._Vorderasiatisches_Museum.jpg), Uruk şehrinde tanrıça İnanna'ya adanan tapınağın sütunlarında bulunan mozaiklerdir, Vorderasiatisches Müzesi, Berlin, Almanya, (18.08.2024).

URL-2 (2024).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bellerophon_killing_Chimaera_%28mosaic_from_Rhodes%29.jpg, Pella Müzesi, Yunanistan, (18.08.2024).

URL-3 (2024). <https://x.com/Ahmetozturkmahi/status/1724397558326305087/photo/2>,

Yunan Mozaikleri, (06.10.2024).

URL-4 (2024). <https://www.petersommer.com/blog/archaeology-history/morgantina>,

Morganita Mozaik, Güney İtalya'nın doğu orta Sicilya'sındaki arkeolojik alan, İtalya, (06.10.2024).

URL-5 (2024).

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=306145370277233&id=299312324293871&set=a.299348197623617&locale=hi_IN, Dionysos ve Leopar Mozaïği, Maskeler Evi, Delos, Yunanistan, (06.10.2024).

URL-6 (2024). <https://www.imageprofessionals.com/en/images/70122159-Mosaic-in-House-of-Dophins-Delos-Cyclades-Islands-Greece>,

Delfinler evi Impluvium döşemesinin detayı, M.Ö. 120-80, Delos. Kiklad Adaları, Yunanistan, (10.10.2024).

URL-7 (2024). <https://www.facebook.com/ozhanoturksayfa/posts/pompeideki-villa-ciceroda-bulunan-%C3%BCnl%C3%BC-bir-mozaik-duvar-resmi-bumozaik-aristop/3691271637549812>,

Falcı kadın mozaïği, MÖ 150-125, Pompeii'deki Villa Çiçero'da bulunan, Yunanistan, (08.08.2024).

URL-8 (2024). <https://arkeofili.com/pompeiden-sokak-muzisyenleri-mozaigi/>,

Sokak çalgıcıları mozaïği, M.Ö. 1.yy, Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya, (08.08.2024).

URL-9 (2024). <https://arkeofili.com/pompeide-bulunan-buyuk-iskender-mozaigi/>,

Büyük İskender'in Mozaïği (Pompei), Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, Napoli, İtalya, (21.08.2024).

URL-10 (2024). <https://istanbultarihi.ist/69-bizans-doneminde-istanbulun-kent-yonetimi>,

- Kaplan avı sahnesi, İstanbul Mozaik Müzesi, İstanbul, (08.08.2024).
- URL-11(2024). <https://kulturenvanteri.com/tr/kariye-mozaikleri-rehberi/>, Kariye Müzesi kubbesinde bulunan Hz. İsa mozaïği, İstanbul, (08.08.2024).
- URL-12 (2024). <https://www.ktb.gov.tr/TR-288622/zeugma.html>, Çingene Kızı Mozaïği, Zeugma Mozaik Müzesi, Gaziantep, (24.10.2024).
- URL-13 (2024). <https://aktuelarkeoloji.com.tr/kategori/bir-kent/efes-mozaikleri>, Aslan mozaïği, Efes Antik Kenti, İzmir, (24.10.2024).
- URL-14 (2024). <https://kulturenvanteri.com/tr/kariye-mozaikleri-rehberi/>, Meryem'in Takdis Edilmesi, Kariye Müzesi, İstanbul, (24.10.2024).
- URL-15 (2024). https://aktuelarkeoloji.com.tr/kategori/bir-kent/antakya-mozaikleri#google_vignette, Mevsimler mozaïği detay, Antakya Arkeoloji Müzesi, Hatay, (24.10.2024).
- URL-16 (2025). <https://share.google/o73EYGLnC7Sitz49b>, Direkt (Klasik) mozaik tekniği, (15.06.2025).
- URL-17 (2025). <https://aycabuminmosaics.blogspot.com/2014/?m=0>, File mozaik tekniği, (15.06.2025).
- URL-18 (2025). <https://share.google/0jpLD5pD3ncLbnc41>, Endirekt mozaik tekniği, (15.06.2025).
- URL-19 (2024). <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1116990858362041&set=a.904652552929207>, Roma hamamı havuz mozaikleri, Bordo arkeoloji müzesi, Tunus, (24.10.2024).
- URL-20 (2024). <https://www.gzt.com/mecra/zellij-fasta-gelisen-ve-ayakta-kalan-miras-3789733>, Zellij, Mağrib mimarisi, Fas, (13.11.2024).
- URL-21 (2025). <https://www.feniksdergi.org/antonio-gaudi/>, Antonio Gaudí, Park Güell (Kamu Parkı),1900-14, Barselona, İspanya, (15.06.2025).
- URL-22 (2025). <https://www.accesstravel.com/ru-RU%7C/Home/PrivacyPolicy>, Diego Rivera, Rüzgarların Evi, Rivera'nın Acapulco'daki sanat köşesi,1955-1957, Meksika, (15.06.2025).
- URL-23 (2025). https://www.marandollaise.fr/albums/2016-2017/2017_0401_02_jr/index.html, Raymond İsidore, Evinin duvarları, Fransa, (15.06.2025).
- URL-24 (2025). <https://artinspain.wordpress.com/2013/03/30/artist-research-project-joan-miro/>, Joan Miró, Barselona sokağındaki Joan Miró mozaïği,1976, (15.06.2025).

- URL-25 (2025). https://www.arkeolojisanat.com/shop/blog/bedri-rahmi-eyuboglunun-mozaiikleri-nato-karargahini-susluyor_3_1356620.html, Türkiye'nin 1960 yılında NATO'ya armağan ettiğı Bedri Rahmi Eyüboğılu imzalı mozaik, (15.06.2025).
- URL-26 (2025). <https://www.devrimerbil.com/mozaiikler/mozaiik-3/>, Devrim Erbil, Mozaik, (15.06.2025).
- URL-27, (2024). <https://istanbulunsanatyuzu.blogspot.com/2018/04/mozaiik-sanatcs-suha-semerci.html>, Süha Semerci, Mozaik sanat çalışması, (15.06.2025).
- URL-28 (2025). <https://www.igfhaber.com/yasam/cam-mozaiik-seccade-istanbul-da-sergileniyor-243374>, Aysel Ergöl, Seccade mozaik, (15.06.2025).

EKLER

Ek 1: Araştırma izin yazısı

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Onay Belgesi

TOPLANTI SAYISI
20

KARAR SAYISI
1

TOPLANTI TARİHİ
11.12.2023

Protokol No:	2023-SBB-0776
Araştırmanın Başlığı:	Bir Kültürel Miras Olarak Mozaik Sanatı: Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Algısı ve Deneyimleri
Proje Yürütücüsü:	Reyhan ÖZTOPRAK
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	04.11.2023

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 11.12.2023 tarihli ve 20 numaralı toplantıda 2023-SBB-0776 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine karar verilmiştir.

Başkan

Başkan yardımcısı

Üye

Üye

Üye

Üye

Uye

Belge Doğrulama Kodu: FF39CUF

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Ağdacı Mahallesi Fakülte Caddesi No:54 Bartın

Bilgi için :

Telefon No: \

Faks No:

e-Posta:

İnternet Adresi:

Keş Adresi:

Telefon No:

Ek 2: Etik kurul onayı

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Onay Belgesi

TOPLANTI SAYISI
20

KARAR SAYISI
1

TOPLANTI TARİHİ
11.12.2023

Protokol No:	2023-SBB-0776
Araştırmanın Başlığı:	Bir Kültürel Miras Olarak Mozaik Sanatı: Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Algısı ve Deneyimleri
Proje Yürütücüsü:	Reyhan ÖZTOPRAK
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	04.11.2023

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 11.12.2023 tarihli ve 20 numaralı toplantıda 2023-SBB-0776 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine karar verilmiştir.

Başkan	Başkan yardımcısı	Uye
Üye	Üye	Üye
Üye		

Belge Doğrulama Kodu: FF39CUF

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Ağdaçı Mahallesi Fakülte Caddesi No:54 Bartın

Bilgi için :

Telefon No:

Faks No:

e-Posta:

İnternet Adresi

Kep Adresi:

Telefon No:

EK 3: Veli onam formu

Ek-1

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “ Bir Kültürel Miras Olarak Mozaik Sanatı: Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Algısı ve Deneyimler ” adıyla, ... tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerin yaşadığı mozaik sanatı deneyiminin anlaşılması, farkındalığının artırılması ve sanatsal üretim sürecinde öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin bilinçli olarak görünür hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Uygulaması: Doküman Araştırması / Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağımı söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Reyhan ÖZTOPRAK

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.*
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK 4: Mozaik sanatı bilgi formu

Mozaik Sanatı Bilgi Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Sınıfı:

1. “Mozaik” denilince aklına ne geliyor?

.....
.....

2. “Mozaik Sanat” kavramını daha önce duydunuz mu?

.....
.....

3. Daha önce hiç mozaik sanat çalışması gördünüz mü? Gördüyseniz açıklayınız.

.....
.....

4. Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yaptınız mı? Yaptıysanız açıklayınız.

.....
.....

EK 5: Yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu (2 sayfa)

Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Formu (Öğrenci Görüşmesi)
--

Araştırma Konusu: Bir Kültürel Miras Olarak Mozaik Sanatı: Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Algısı ve Deneyimleri
--

Görüşmeci:

Tarih:

Saat (başlangıç-bitiş) :

Katılımcı:

KOD:

Sınıfı:

A. GİRİŞ

Ben Reyhan Öztoprak, Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında öğrenciyim. Yüksek lisans tezi kapsamında **“Bir Kültürel Miras Olarak Mozaik Sanatı: Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Algısı ve Deneyimleri ”** konulu bir araştırma yürütmekteyim.

Bu çalışma siz öğrencilerin mozaik sanata olan algılarınızı, deneyimlerinizi ve görüşlerinizi öğrenmektir. Uygulama sonrasında sizlerin neler düşündüğünüzü ve hissettiklerinizi merak etmekteyim.

Sizin verdiğiniz bu derse ilişkin olarak görüşme yapmak istiyorum. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için yanıtlarınızın samimi olması çok önemlidir. Araştırmama zaman ayırarak katkı sağlayacağınız için şimdiden içtenlikle teşekkür ederim. Görüşme esnasında tüm söyleyecekleriniz sadece bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca, araştırma raporunda gerçek isminiz kullanılmayacaktır. Veri kaybının yaşanmaması için izin verirsiniz ses kayıt cihazı ile görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Tahmini yarım saat süreceğini düşündüğüm bu görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru var mı?

İzninizle sorulara başlıyorum.

B. GÖRÜŞME SORULARI:

1. Sizce, Mozaik sanatı nedir?

- Mozaik sanatının tarihi ve gelişimi hakkında bildiklerinizden bahseder misiniz?
- Daha önce hiç mozaik sanat çalışması yapmış mıydınız?

2. Mozaik sanat etkinlikleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

- Mozaik çalışması yapmak nasıl bir duyguydu?
- Bu çalışmanın sana ne kattığını düşünüyorsun?
- Uygulama sürecinde zorlandığın noktalar oldu mu? Olduysa nedir?

3. Görsel sanatlar dersinde mozaik sanatı çalışmaların yapılmasıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

- Sence böyle bir dersin öğrencilere katkısı nedir?
- Tekrar mozaik bir çalışma yapmak ister misin?

4. Görsel sanatlar dersinde genelde ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

C. SON SÖZ

- Size soracaklarım bu kadardı. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?
- Bana vakit ayırarak araştırmama sağladığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

EK 6: Yapılandırılmış gözlem formu

Yapılandırılmış Gözlem Formu

Gözlemin Amacı: Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerin yaşadığı mozaik sanatı deneyiminin anlaşılması, farkındalığının artırılması ve sanatsal üretim sürecinde öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin bilinçli olarak görünür hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde öğeleri kullanım biçimi, öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla diyaloglarının, etkileşimlerinin ve öznel davranışlarının betimlenmesidir. Araştırmacı, gözlemler sırasında sürece yön vermeyen ve müdahale etmeyen katılımcı gözlemci rolündedir.

Gözlem Zamanı:

Yer: Tarih:...../...../202

Gözlemci:

Gözlemlenen:

Mozaik Sanatı deneyimleyen öğrencilerin öznel davranışları, akranları ve öğretmeniyle iletişimi:

Mozaik Sanatı deneyimleyen öğrencilerin fark edilen deneyimleri:

EK 7: MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programındaki (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Ünite, Konu ve Kazanımları (2 sayfa)

6. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

Altıncı sınıf Görsel Sanatlar dersinde öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanarak duygu ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtmasını sağlar. Sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarını analiz edilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde durulur. Bu düzeyde öğrencilere saygı, adalet, öz-denetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleri kazandırılmaya çalışılırken eğitsel başarı, eğitsel ve mesleki gelişim gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da Program'ın uygulanması sırasında göz önünde bulundurulur. Kazanımlar, disiplinler arası yaklaşım kapsamında Matematik dersi oran-orantı konusuyla ve Sosyal Bilgiler dersi "Kültür ve Miras" öğrenme alanı ve diğer ilgili olan derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirilebilir.

6.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

G.6.1.1. Öğrenciler görsel sanat çalışmalarından oluşan bir sunum dosyası hazırlar.

Beyin fırtınası ile başlayan; fikirleri sentezleme, tasarlama, eskiz yapma, detaylandırma ve görsel sanat çalışmasını oluşturmaya kadar devam eden süreci yansıtan sunum dosyası hazırlanır.

G.6.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken farklı materyalleri ve teknikleri kullanır.

G.6.1.3. Görsel sanat çalışmasındaki fikirlerini ve deneyimlerini; yazılı, sözlü, ritmik, drama vb. yöntemlerle gösterir.

Sınıfta müzik, hikâye ve drama örnekleri sunularak öğrencilerin duygu ve hayal dünyaları zenginleştirilerek görsel sanat çalışmaları yapmaları sağlanır.

G.6.1.4. Seçilen tema ve konu doğrultusunda fikirlerini görsel sanat çalışmasına yansıtır.

G.6.1.5. Görsel sanat çalışmasında perspektifi kullanır.

Yakın çevreden ve sanat eserlerinden çizgi perspektifine örnekler gösterilerek konu açıklanır. Bu kazanımda mekânda derinlik etkisi yaratmak için çizgi perspektifi kullanılır.

G.6.1.6. Gözleme dayalı kısa ve uzun süreli çizimler yapar.

G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.

Asamblajın doğal, endüstriyel nesne veya parçalarının yeni bir düzen içerisinde bir araya getirilmesi ile oluşturduğu vurgulanır. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.6.1.8. Görsel sanat çalışmasında farklı geleneksel Türk sanatları alanlarını bir arada kullanır.

Görsel sanat çalışması oluşturulurken ebru ile kaligrafi, ebru ile katı, takı ile örme vb. farklı geleneksel Türk sanatları alanları bir arada kullanılabilir.

G.6.1.9. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.

Renk: Renk ilişkileri

Çizgi: Farklı çizgi türleri

Doku: Yüzeysel doku, görsel doku

Değer: Derecelendirme

Oran-Orantı: Gerçekçi, deforme edilmiş

Renk kavramı özgürlük değerleri ile ilişkilendirilir. Çok renkliliğin ayrı gibi görünmesine rağmen (doğadan örnekler verilebilir) kendi içerisindeki uyumun ve birliğin, aslında dünyadaki ulus, kültür, ırk, dil, din ve cinsiyet gibi farklılıklar arasında da olması gerektiği üzerinde durulur. Demokrasi ve insan haklarının önemi üzerinde durulur.

6.2. Kültürel Miras

G.6.2.1. Bir sanatçının eserlerinde seçtiği konuyu, kullandığı malzeme ve tekniği açıklar.

Bir eserin hangi tekniklerle yapılmış olabileceği üzerinde durularak eserin özellikleri anlaşılmasına çalışılır.

G.6.2.2. Etnografya müzelerindeki ürünler aracılığıyla geleneksel sanat örneklerini inceler.

Etnografya müzesinin bulunmadığı yerlerde tıpkıbasımlardan, belgesellerden, sanal müzelerden vb. yararlanılır.

G.6.2.3. Toplumda geleneksel sanatların rolünü açıklar.

Geleneksel sanatlar konusunda farkındalık oluşturulur. Geleneksel sanatlara sahip çıkmanın bir sorumluluk olduğu üzerinde durulur. Bu anlayışın yerel ve özgün olan kültürü korumaya dönük bir çaba olarak görülmesi sağlanır. Evrensel anlamda sanat ve tasarım dünyasına bir zenginlik kattığı anlatılır.

G.6.2.4. Anadolu uygarlıklarına ait eserleri müzeler aracılığıyla inceler.

Anadolu uygarlıklarına (Urartular, Hattiler, Frigler, Selçuklular vb.) ait eserlerin araştırılması, yaratıcı drama (örneğin donuk imge) veya müze sepeti oyunu vb. yöntemlerden yararlanılması sağlanır. Kazanım ile ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.6.2.5. Görsel sanatlar, tarih ve kültürün birbirlerini nasıl etkilediğini açıklar.

G.6.2.6. Görsel sanatlardaki meslekler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.

6.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

G.6.3.1. Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Sanat eserini inceleme, sanatçının neyi anlatmak istediğinin ve nasıl anlattığının olabildiğince detaylı açıklanmasıdır. İncelemenin sonunda "Bu eser başarılı mı? Neden başarılı?" sorularına cevap verilir. Kazanım ile ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.6.3.2. Sanatçının eserinde yansıttığı duygu ve düşünceleri açıklar.

G.6.3.3. Görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini açıklar.

İncelenen sanat eserindeki sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin ifadeleri aktarmadaki rolü üzerinde durulur.

G.6.3.4. Sanatçıların niçin sanat eseri oluşturduklarını tartışır.

G.6.3.5. Kişisel fikirlerin ve değer yargısının sanat eserinin değerlendirilmesindeki etkisini açıklar.

G.6.3.6. Sanat eserinin hisleri, duyguları ve estetik tepkiyi nasıl harekete geçirdiğini açıklar.

Ek 8: Uzman Görüş Formu (3 Sayfa)

Yukarıda verilen bilgi formu, gözlem formu ve görüşme soruları kapsamında gerçekleştirilecek olan araştırma süreci aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Uygulama Öncesi	
Öğrencinin Kişisel Bilgi Formu Ve Öğrenci-Veli İzin Dilekçe Formu	Görüşme yapılan öğrencilerin uygulama öncesi oluşturulan veri toplama aracının birinci bölümünü kişisel bilgiler formu oluşturmaktadır. Bu formda ad soyad,, yaşı, sınıfı, okulun ve yaşadığı yerleşim yeri oluşturmaktadır. Görüşme yapılacak öğrencilerin gerekli öğrenci ve veli izin dilekçe belgeleri oluşturmaktadır.
Uygulama Süreci	
1. HAFTA	Görüşme yapılan öğrencilerin uygulama öncesi oluşturulan veri toplama aracının birinci bölümünü Mozaik Sanat bilgi formu oluşturmaktadır. Bu formda ad, soyad ve mozaik sanatı hakkında bilgilerini tespit eden sorulardan oluşturmaktadır.
2. HAFTA	Mozaik Sanat hakkında anlatım sunum bilgilendirmesi (tarihsel gelişimi, tekniği, örnek mozaik çalışmaları, yerel ve ulusal mozaiklerin tanıtımı vs.) yapılacaktır.
3. HAFTA	1) Mozaik Sanat uygulama çalışması yapılarak öğrencilerin deneyimlenmesi sağlanacaktır.
	2) Gözlemci tarafından öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde öğeleri kullanım biçimi, öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla diyaloglarının, etkileşimlerinin ve öznel davranışlarının betimleyen yapılandırılmış gözlem formu yapılacaktır (Araştırmacı, gözlemler sırasında sürece yön vermeyen ve müdahale etmeyen katılımcı gözlemci rolündedir).
Uygulama Sonrası	
4. HAFTA Görüşmeler	Araştırmaya katılan öğrencilerin mozaik sanatı hakkındaki düşünceleri “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile elde edilecektir.

Sayın hocam, yukarıda detayları verilen araştırmanın veri toplama araçlarının geçerlilik çalışması için görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu kapsamda size e-posta olarak gönderilen “**Mozaik Sanatı Bilgi Formu Soruları**”, “**Haftalık Görüşme Planları**”, “**Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu**” ve “**Yapılandırılmış Gözlem Formu**” hakkındaki görüşlerinizi aşağıda verilen tablo üzerinde bildirirkenizden memnun olurum. Saygılarımla,

Reyhan ÖZTOPRAK

UZMAN GÖRÜŞ FORMU

	UYGUN*	GELİŞTİRİLMELİ*	UYGUN DEĞİL*	*Lütfen maddelerle ilgili görüşünüzü ilgili bölümdeki kutucuğa işaretleyiniz. **lütfen varsa geliştirme önerilerinizi madde karşılarında bulunan alanlara yazınız GELİŞTİRME ÖNERİNİZ**
<i>Mozaik Sanatı Bilgi Soruları</i>				
<i>1. Soru</i>				
<i>2. Soru</i>				
<i>3. Soru</i>				
<i>4. Soru</i>				
<i>5. Soru</i>				

	UYGUN*	GELİŞTİRİLMELİ*	UYGUN DEĞİL*	*Lütfen maddelerle ilgili görüşünüzü ilgili bölümdeki kutucuğa işaretleyiniz. **lütfen varsa geliştirme önerilerinizi madde karşılarında bulunan alanlara yazınız GELİŞTİRME ÖNERİNİZ**
<i>Yarı Yapılandırılmış Bireysel Görüşme Soruları</i>				
<i>1. Soru</i>				
<i>2. Soru</i>				

3. Soru				
4. Soru				

	UYGUN*	GELİŞTİRİLMELİ*	UYGUN DEĞİL*	*Lütfen maddelerle ilgili görüşünüzü ilgili bölümdeki kutucuğa işaretleyiniz. **lütfen varsa geliştirme önerilerinizi madde karşılarında bulunan alanlara yazınız GELİŞTİRME ÖNERİNİZ**
Yapılandırılmış Gözlem Soruları				
1. Soru				
2. Soru				

LÜTFEN VARSA GENEL ÖNERİLERİNİZİ AŞAĞIDAKİ ALANA YAZINIZ.

Tarih	
Ad-Soyad	
Meslek	
Görev Yeri	
Eğitim Düzeyi	
İmza	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyet/Yayınlar :

Aldığı Ödüller :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler ve Kurs Belgeleri :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih :

